

The Project Gutenberg eBook of Markens grøde, Anden del, by Knut Hamsun

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Markens grøde, Anden del

Author: Knut Hamsun

Release date: September 14, 2013 [EBook #43725]

Language: Norwegian

Credits: Produced by Louise Hope, Tor Martin Kristiansen, Robinzoon
and the Online Distributed Proofreading Team at
<http://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MARKENS GRØDE, ANDEN DEL ***

Enkelte trykkfeil er blitt rettet. De er endret i teksten med `mouse-hover popups`, og gis igjen på [slutten](#) av e-teksten.

[Første Del](#)

MARKENS GRØDE

ANDEN DEL

14. TUSINDE

KNUT HAMSUN

MARKENS GRØDE

ANDEN DEL

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KRISTIANIA OG KØBENHAVN
MDCCCXVII

*Copyright 1917
by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.*

Oversættelsesretten for Rusland forbeholdes.

I

II. 5

Sellanraa er ikke længer et øde Sted, her er syv Mennesker med smaat og stort. Men i den korte Tid Slaatten stod paa kom det ogsaa en og anden Fremmed, Folk som skulde se Slaamaskinen, Brede naturligvis som Førstemand, men ogsaa Aksel Strøm kom og Naboerne nedenfor helt ned til Bygden. Og fra andre Siden av Fjældet kom Oline. Hun var uforgjængelig.

Oline kom heller ikke denne Gang uten Nyheter fra sin Bygd, hun møtte aldrig tom op: nu var Regnskapet hans Gammel-Sivert gjennemgaaet og det fandtes ingen Formue efter ham! Intet!

Her knep Oline Munden sammen og saa fra den ene til den andre: Naa, gik det ikke et Suk gjennem Stuen? faldt ikke Taket ned? Eleseus var den første som smilte: Hvorledes er det, heter ikke du efter han Sivert Morbror? spør han dæmpet. — Lille-Sivert svarer like saa dæmpet: Jo. Men jeg forærte dig alt som faldt efter ham. — Hvormeget var det? — Mellem fem og ti Tusen. — Daler? ropte Eleseus pludselig og hærmert efter Sivert.

Oline syntes vel ikke at Stunden var til at spøke i, aa hun selv var blit saa snytt og endog ved Gammel-Sivert sin Kiste hadde hun opbydd al sin seige Kraft og graatt Taarer. Eleseus visste jo selv bedst hvad han hadde skrevet: saa og saa meget til Oline, en Støttestav i hendes Alderdom — hvor var Staven blit av? Lagt over et Knæ og brutt.

II. 6

Stakkars Oline, hun kunde gjerne ha arvet litt, det vilde ha blit det eneste gyldne Glimt i hendes Liv! Hun var ikke forvænnet. Øvet i Ondt, javel, vant til at stride sig frem med Knep og Smaabedragierer fra Dag til Dag, stærk alene ved at sprede Sladder, ved at gjøre sin Tunge frygtet, javel. Men intet vilde nu ha kunnet gjøre hende værre, en Arv mindst av alt. Hun hadde i hele sit Liv arbeidet, hadde født Børn og lært dem sine egne faa Haandgrep, tigget til dem, kanskje ogsaa stjaalet til dem, men berget dem — en Mor i de smaa Forhold. Hendes Ævner var ikke ringere end andre Politikeres Ævner, hun virket for sig og sine, talte for Stunden og reddet sig, tjente hjem en Ost paa det, en Haandfuld Uld paa det, ogsaa hun kunde leve og dø i banal og uoprigtig Slagfærdighet. Oline — kanskje Gammel-Sivert et Øieblik hadde husket hende som ung, som pen og rød, men nu er hun gammel og vanskapt, et Portræt av Ødelæggelsen, hun skulde været død. Hvor skal hun jordes? Hun har ikke sit eget Familjegravsted, hun blir sandelig sænket ned i en Kirkegaard til lutter fremmede og ukjendte Benrester, der havner hun. Oline, født og død. Hun var ung engang. En Arv til hende nu paa Faldrepet? Javel, et eneste gyldent Glimt, og en Trælkvindes Hænder vilde ha foldet sig et Øieblik. Retfærdigheten vilde ha indhentet hende med sin sene Løn fordi hun tagg til sine Børn, kanskje ogsaa stjal til dem, men ialfald berget dem. Et Øieblik — og Mørket vilde atter herske i hende, Øinene skule, Fingrene lete: Hvormeget er det? vilde hun si, ikke mere? vilde hun si. Hun vilde atter ha Ret. Hun var mange Ganger Mor og realiserte Livet, det var stor Løn værd.

II. 7

Alt slog feil. Gammel-Sivert sine Regnskaper var nu efter Eleseus' Gjennemsyn blit nogenlunde greie, men Gaarden og Kua, Naustet og Noten kunde snaut nok dække Underbalancen i Kassen. Og at det i det hele tat gik saapas godt som det gik skyldtes for en Del Oline, hun var saa opsat paa at det skulde bli en Rest til hende selv at hun fremdrog glemte Poster som hun som gammel Sladderkjærring visste om, eller Poster som Revisionen vilde overse med Vilje for ikke at gjøre agtværdige Sambygdinge Mén. Den Pokkers Oline! Og hun lastet heller ikke nu Gammel-Sivert selv, han hadde saavisst testamenteret av et godt Hjærte og der vilde ha blit rundelig efter ham, men de to Mænd av Herredsstyret som greidde med Saken hadde snytt hende. Men engang skal alt komme for den Alvidendes Ører! sa Oline truende.

Forunderlig, hun saa intet latterlig i at hun var blit nævnt i Testamentet, det var trods alt en Ære, ingen av hendes Gelikere var nævnt der!

II. 8

Folkene paa Sellanraa tok Ulykken med Taal, de var nu heller ikke helt uforberedte. Inger kunde rigtignok ikke forstaa det: han Sivert Bror som al sin Dag var saa rik! sa hun. — Han kunde ha staaet en rank og rik Mand indfor Lammet og Tronen, men de har røvet han! sa Oline. — Isak stod færdig til at gaa nedover Marken og Oline sa: Det var Skrôt du skulde bort, Isak, saa faar jeg ikke se Slaamaskinen. Du har jo faat Slaamaskine, er det ikke saa? — Jo. — Ja det snakker de paa. Og at hun slaar fortere end som Hundrede Ljaaer. Og hvad ikke du faar, Isak, for din Middel og dit Guld! Presten hos os har faat en ny Plog med to Skaft paa, men hvad er Presten imot dig, det skulde jeg si opi hans aapne Ansigt. — Han Sivert vil slaa med Maskinen til dig, han er nu meget bedre end som jeg, sa Isak og gik.

Isak gik. Det er Auktion paa Breidablik just ved Nontid og han skal dit, det blir bare saavidt han rækker frem. Ikke saa at Isak tænker paa at kjøpe Nybygget mere, men Auktionen er nu den første Auktion i Marken, det er saa sin Sak at utebli fra den.

Da han kommer saa langt ned som til Maaneland og ser Barbro vil han bare hilse og gaa forbi, men Barbro taler til ham og spør om han skal nedover. — Ja, svarer han og vil atter gaa. Det er hendes Barndomshjem som skal sælges, derfor svarer han saa kort. — Skal du paa Auktionen? spør hun. — Paa Auktionen? Naa, jeg gaar nu bare nedover. Hvor du har han Aksel? — Han Aksel, nei han vet ikke jeg av. Han er gaat paa Auktionen. Han skal vel snike sig til Godkjøp paa et eller andet han ogsaa.

II. 9

Hvor tyk Barbro var, og hvor bisk hun var, rasende!

Auktionen er begyndt, han hører Lensmandens Oprop og ser mange Folk. Da han kommer nærmere kjender han ikke alle, det er somme utenbygds, men Brede vimser om i sin bedste Stas og er livlig og pratsom: Goddag, Isak! Naa, du vil vise mig den Agt og Ære at du vil møte paa Auktionen min? Det skal du ha Tak for. Vi har været Naboer og gode Venner i mange Aar og aldrig har det været et ondt Ord mellem os! Brede blir rørt: Det er jo underlig at tænke paa at forlate et Sted som jeg har levet paa og strævet paa og faat kjært; men hvad Raad er det med det naar at det er saa beskikket. — Det kan bli meget bedre for dig herefter, trøster Isak. — Ja, vet du, svarer Brede og griper til, det tror jeg ogsaa. Jeg angrer ikke paa det, aldrig det Slag. Jeg har ikke spundet Silke her i Marken, det maa vel bli bedre herefter, Børnene blir større og flagrer ut av Reiret — jaja, Konen lager sig til med en til, men allikevel! Og pludselig sier Brede kort og godt: Jeg har sagt ifra mig Telegrafan. — Hvad? spør Isak. — Jeg har sagt ifra mig Telegrafan. — Har du sagt ifra dig Telegrafan? — Fra Nytaar. Hvad skulde jeg med han! Og dersom at jeg var paa Fortjeneste og var med Lensmanden eller Doktoren i Skyss saa skulde Telegrafan gaa først og fremst? Nei det skal ikke eksisterest! Det kan den gjøre som har god Tid: at han rænder efter Telegrafanlinjen over Berg og Dal for liten eller ingen Betaling, det blir ikke han Brede! Og saa forresten saa blev jeg uklar med Bestyrelsen som er over mig igjen.

II. 10

Lensmanden vedblir at nævne Budene paa Nybygget, det er nu kommet op i de faa Hundrede Kroner som det menes værdt, derfor bydes det bare fem og ti Kroner ad Gangen. — Jeg mener det er han Aksel som byr! sier Brede pludselig og iler nysgjærrig over til ham: Skal du ha Gaarden min? Har ikke du stor nok Gaard? — Jeg byr for en anden Mand, svarer Aksel litt vikende. — Naa, jaja det er ikke mig imot, det er ikke saa at forstaa. — Lensmanden hæver Hammeren, et nyt Bud falder, et Hundrede Kroner med en Gang, ingen gaar høiere, Lensmanden nævner Budet nogen Ganger, venter en Stund med Hammeren iveiret og slaar.

Hvem bydde?

Aksel Strøm. For en anden Mand.

Lensmanden fører ind i Protokollen: Aksel Strøm pr. Kommission.

Hvem er det du kjøper for? spør Brede. Ja ikke saa at det skjeller mig, men.

Men nu stikker nogen Herrer Hoderne sammen ved Lensmandens Bord, der sitter en Repræsentant for Banken, Handelsmanden er møtt ved sin Betjent, noget er kommet paa, Kreditorerne er ikke dækket. Brede blir kaldt til, og Brede, let og sorgløs, nikker bare at javel han er enig, men hvem kunde ha trodd at det ikke blev mere for Gaarden! sier han. Og pludselig forkynnder han høit til alle: Efterdi at vi nu har Auktion korsom er og at jeg har brydd Lensmanden hit saa vil jeg sælge det jeg har her: Kjærren, Dyrene mine, en Greip, Slipestenen, jeg faar ikke Bruk for det mere, jeg sælger Rub og Stub!

II. 11

Smaa Bud. Bredes Kone, let og sorgløs hun ogsaa, skjönt med en uhyre Mave, er imens begyndt at sælge Kaffe ved et Bord, hun finder det trøisomt at være Handelsmand, hun smiler, og da Brede selv kommer og faar Kaffe forlanger hun for Spøk Betaling av ham ogsaa. Brede tar virkelig op sin slunkne Pung og betaler. Se bare paa Kona! sier han til Forsamlingen, hun er om sig! sier han.

Kjærren er ikke stort værdt, den har staat formeget ute under aapen Himmel, men Aksel lægger paa hele fem Kroner tilslut og faar Kjærren ogsaa. Saa kjøper ikke Aksel mere; men alle forundrer sig over at den forsigtige Mand kjøpte saa meget.

Nu var det Dyrene. De stod inde idag for at være forhaanden. Hvad skulde Brede med Dyr naar han ikke længer hadde Mark til dem! Han hadde ikke Kjyr. Han hadde begyndt sit Jordbruk med to Gjeiter, nu stod han paa fire. Saa hadde han desuten seks Sauer. Han hadde ikke Hest.

II. 12

Isak kjøpte en viss Sau med flate Ører. Da Børnene til Brede kom leiendes ut med denne Sau fra Fjøset begyndte han straks at by paa den, det vakte Opmærksomhet, Isak paa Sellanraa var jo en rik og agtet Mand og heller ikke trængte han mere Sau end han alt hadde. Bredes Kone holder et Øieblik inde med sit Kaffesalg og sier: Ja den Sauen kan du gjærne kjøpe, Isak, hun er gammel, men hun har to og tre Lam hvert eneste Aar. — Ja jeg vet det, svarte Isak og saa paa hende, jeg kjender Sauen.

Han blir sammen med Aksel Strøm paa Hjemveien og leier sin Sau i Baand. Aksel er faamælt og synes naget av noget, hvad det nu kunde være. Han har ikke nogen ytre Aarsak til at være nedslaat, tænker vel Isak, Avlingen hans staar pent, han har faat ind det meste av Fodret alt og han er begyndt at lafte paa Stuehuset. Det gaar som det skal gaa hos Aksel Strøm, litt sent, men sikkert. Nu har han faat Hest.

Du blev Kjøper av Stedet hans Brede, sa Isak, skal du bruke det? — Nei jeg skal ikke bruke det. Jeg kjøpte det for en anden. — Naa. — Hvad du synes, gav jeg formeget? — Aanei. Der er gode Myrer naar at de blir opdyrket. — Jeg kjøpte det til en Bror jeg har paa Helgeland. — Naa. — Men saa tænkte jeg saa halvveis at jeg kanskje kunde bytte med han. — Bytte med han, vil du det? — Om at ho Barbro heller skulde ville være dernede. — Minders saa, sa Isak.

II. 13

De gaar et godt Stykke i Taushet. Aksel sier: De er saa efter mig om at ta Telegrafan. — Telegrafan? Naa. Ja jeg hørte han Brede har sagt han ifra sig. — Naa, svarer Aksel og smiler, det er nu ikke net akkurat saa, men det er han Brede som er blit opsagt. — Jaja, sier Isak og undskylder Brede litt, det kan kastes megen Tid bort paa Telegrafan. — De sa han op til Nytaar, om han skulde ville forbedre sig. — Naa. — Du synes ikke jeg skal overta den Posten? — Isak tænkte længe og svarte: Jaja, det er nu de Pengene, men. — De vil lægge paa til mig. — Hvormeget? — Det dobbelte. — Det dobbelte? Ja da mener jeg du maa tænke saa smaat paa det. — Men de har gjort Strækningen noget længer. Nei jeg vet ikke hvad jeg skal gjøre; men her er nu mindre at sælge av Skogen end som det var hos dig og jeg maa kjøpe mere Redskap end den lille jeg har. Penger og Kontanter trænges til enhver Tid og jeg har ikke faat Budraatten saa stor

at jeg kan sælge av han. Jeg mener jeg maa prøve et Aar med Telegrafan for som først Det faldt ingen av dem ind at Brede kunde forbedre sig og beholde Posten.

Da de kommer til Maaneland er ogsaa Oline kommet dit paa sin Nedtur, ja Oline er mærkelig, hun kryper fet og rund som en Makk og er over de sytti Aar, men hun kommer frem. Hun sitter og drikker Kaffe i Gammen, men da hun blir Mændene var maa alt vike og hun stiger ut: Goddag, Aksel, og velkommen fra Auktionen! Du fortryter vel ikke paa at jeg ser indom dig og ho Barbro? Og du baler og bygger Storstue og blir mere og mere mægtig! Har du kjøpt dig Sau, Isak? — Ja, svarer Isak, kjender du hende? — Om jeg kjender hende? Nei. — Hun har disse flate Ørene som du ser. — Flate Ører, hvorledes? Ja end saa? Hvad det var jeg skulde sagt: hvem fik Gaarden hans Brede? Jeg sa netop til ho Barbro at hvem skal nu bli Naboen din dernede? sa jeg. Ho Barbro stakkar sitter bare og graater, som ventende er; men den Almægtige har beskikket hende et andet Hjem her paa Maaneland! Flate Ører — jeg har set mangen Sau i mine Dager med flate Ører. Og det var sandt, Isak, at den Maskinen din det var næsten mere end som at mine gamle Øine kunde fatte. Og hvad hun koster det vil jeg ikke engang spørre om, for jeg kan ikke tælle det. Har du set hende, Aksel, saa skjønner du hvad jeg mener, det var som jeg saa Elias sin Ildvogn, forlate min Synd

II. 14

Da Høiet var i Hus begyndte Eleseus at ruste sig til sin Atterfærd til Byen. Han hadde skrevet til Ingeniøren at nu kom han, men faat det mærkelige Svar at Tiderne var blit daarlige, de krævet Indskrænkninger, Ingeniøren maatte ophæve hans Post og fra nu av skrive alt selv.

Det var som Pokker! Men hvad skulde i Grunden en Distriktsingeniør med Kontorhjælp? Dengang han tok Smaagutten Eleseus hjemmefra vilde han vel bare vise sig som stor Mand i Marken, og om han fødte og klædde ham til over Konfirmationen saa hadde han meget rigtig litt Skrivehjælp igjen for det. Nu var Gutten blit voksen, det hadde ændret alt.

II. 15

Men, skrev Ingeniøren, kommer du tilbake saa vil jeg gjøre alt for at faa dig ind paa et andet Kontor, skjønt det kanskje vil falde vanskelig, her er saa overflødig mange Unge som gaar den Vei. Venlig Hilsen.

Visst vilde Eleseus tilbake til Byen, var det at tvile paa? Skulde han kaste sig bort? Han vilde jo frem i Verden! Og Eleseus sa ikke noget til dem derhjemme om den forandrede Situation, det var til intet, og forresten saa var han litt slap, altsaa tidde han. Livet paa Sellanraa virket paa ham igjen, det var et uberømt og dagligdags Liv, men det var rolig og sløvende, det virket til Drøm, han hadde ingen at skape sig til for, han behøvet ikke at speile sig. Hans Byophold hadde spaltet ham og gjort ham finere end de andre, gjort ham svakere, han begyndte i Grunden at føle sig hjemløs alle Steder. At han tok paa at like Lugten av Reinfant igjen — lat gaa! Men det var ikke nogen Mening i for en Bondegut at staa og høre paa at Morn og Pikerne mælket Dyrene om Kvælden og saa falde i følgende Tanker: de mælker, hør nu vel efter, det er næsten omentrent forunderlig at høre paa, et Slags Sang i bare eneste Stripen, forskjellig fra Hornmusikken i Byen og Frelsesarmeen og Dampskibsfløiten. Stripen ned i en Spand

II. 16

De hadde det ikke meget med at vise sine Følelser paa Sellanraa og Eleseus kvitte sig for det Øieblik da han skulde ta Avsked. Nu var han godt utrustet, han skulde atter faa en ny Væv til Undertøi med sig og Farn hadde overdraget til Mellemand at levere Eleseus nogen Penger idet han gik ut av Døren. Penger — kunde Isak virkelig avse Penger? Det skulde ikke anderledes gaa, Inger ymtet jo at det vel skedde for siste Gang, Eleseus skulde med det første begynde at stige og komme frem selv. — Naa, sa Isak. — Stemningen blev høitidelig, Hjemmet blev stille, de hadde allesammen faat et koft Æg hver til siste Maaltid og Sivert stod alt utenfor færdig til at være med nedover Marken og bære. Eleseus kunde begynde.

Han begyndte med Leopoldine. Ja hun sa Farvel tilbake og greidde det godt. Likeens Tausen Jensine som sat og kardet Uld, hun svarte Farvel; men de glodde forbandet paa ham begge Pikerne bare fordi han kanskje var litt rødmandet om Øinene. Han rakte Haanden til sin Mor, og hun graat naturligvis bent ut og brydde sig Fan om at han var en Motstander av Graat. Du maa leve saa vel! hikstet hun. Farn blev det værst med, absolut, aa av alle Grunder: han var saa slitt og uendelig trofast, hadde baaret Børnene paa Armen, fortalt dem om Maaser og andre Fugler og Dyr og Markens Undere, det var ikke længe siden, nogen Aar Farn staar ved Glasvinduet, saa snur han sig pludselig rundt, griper Sønnens Haand og sier fort og ærgerlig: Jaja Farvel! Jeg ser Nyhesten har slitt sig dernede! Og ut svinger han og rænder avsted. Aa men han hadde jo selv luret sig til at løse Nyhesten for litt siden, og det skjante Skøieren Sivert meget godt der han stod utenfor og saa efter Farn og smilte. Og forresten saa gik jo Hesten paa Haaen.

II. 17

Saa var Eleseus færdig.

Saa kom Morn efter ham ut paa Dørhellen og hikstet mere og sa at Gud være med dig! og leverte ham noget — dette her — og du skal ikke takke han, det vil han ikke. Glem nu ikke at skrive flittig. —

To Hundrede Kroner.

Eleseus saa nedover: Farn strævet uhyre med at faa banket en Tjorpaal ned i Jorden, det syntes ikke at ville lykkes ham endda det var paa bløte Engen.

Brødrene gik ind i Marken, de kom til Maaneland og Barbro stod paa Dørhellen og bad dem til sig: Skal du reise igjen nu, Eleseus? Nei saa maa du komme ind og faa en Kop Kaffe om ikke andet! De gaar ind i Gammen og Eleseus er ikke mere saa tilredt av Kjærlighed og vil springe ut av Vinduet og ta Gift, nei han lægger sin lyse Vaarfrak over sine Knæ og sørger for at Sølvskiltet vender op, derpaa stryker han sit Haar med Lommetørklædet og derpaa sier han aldeles fint: Et klassisk Veir vi har!

II. 18

Barbro er heller ikke borte, hun spiller med Sølvring paa en Haand og Guldring paa en anden — jo der hadde hun sandelig faat Guldringen ogsaa — og hun har et Forklæde paa som rækker fra Halsen til Føtterne, saa det er likesom ikke hun som er tyk, hvem det nu ellers er. Og da hun

faar Kaffen færdig og Gjæsterne drikker syr hun først litt paa en hvit Duk og hækler derpaa litt paa en Krave og driver flere jomfruelige Sysler. Barbro er ikke brydd av Besøket og det er godt, Tonen blir naturlig derved, Eleseus kan være paa Overflaten igjen ung og fjasende.

Hvor du har gjort av han Aksel? spør Sivert. — Enkvar Stædn, et eller andet Sted, svarer hun og retter sig. Ja nu kommer du vel aldrig mere hjem til Marken? spør hun Eleseus. — Det er vel høist usandsynlig, svarer han. — For her er ikke Sted for den som er vant til Byen. Jeg var tilfreds jeg kunde slaa Lag med dig. — Naa, det mener du nu ikke? — Mener jeg det ikke? Jeg har smakt hvorledes at det er at være i By og hvorledes at det er at være i Bygd, for jeg har været i større By end som du; saa skulde jeg ikke vantrives her? — Jo det mente jeg ikke, du som har været i selve Bergen! skyndte han sig at si, det var da svært hvor utaalsom hun var! — Det vet jeg visst at hadde jeg ikke Avisen at læse i saa fôr jeg min Vei straks, sa hun. — End han Aksel da og siden altsammen, det var det jeg mente? — Ja han Aksel det blev nu ikke min Sak. End du selv, har du kanskje ikke nogen som venter paa dig i Byen? — Nu kunde ikke Eleseus late være at skape sig noget til og lukke Øinene og smælte det paa Tungen at han muligens aldeles rigtig hadde nogen som ventet paa ham i Byen. Aa men han kunde ha utnyttet dette helt anderledes hvis ikke Sivert hadde sittet der, nu maatte han bare svare: Du tøver! — Naa, sa hun støtt, og det var da i det hele tat skammelig saa grættten hun var: Tøver, sa hun. Ja du kan ikke vente mere av Folk her paa Maaneland, vi er ikke saa storveies. —

II. 19

Eleseus gav hende forresten Pokker, hun var blit godt grimet i Ansigtet og hendes Tilstand var endelig gaat op ogsaa for hans Barneøine. — Kan du ikke spille litt paa Gitaren? sa han. — Nei, svarte hun kort. Hvad det var jeg skulde sagt, Sivert: kan du ikke komme og hjelpe han Aksel med at lafte paa Nystuen i nogen Dager? End om at du begyndte imorgen naar at du kommer tilbake fra Bygden? — Sivert tænkte paa det: Ja. Men jeg har ikke Klær til det. — Jeg skal rænde hjem efter Hverdagsklærne dine i Kvæld saa du har dem her naar du kommer. — Ja, sa Sivert, minders saa. — Barbro blev overflødig ivrig: Du maatte ha villet det! Det er nu saa at Sommeren gaar og Stuen skulde været oppe og tækket før Høstvæten. Han Aksel har villet bedt dig mange Ganger, men han kommer sig ikke til. Nei du maatte ha villet gjort os den Velgjærningen! — Den Hjælpen jeg kan gjøre skal jeg gjøre, sa Sivert.

II. 20

Det var avgjort.

Men nu er det sandelig Eleseus sin Tur at bli støtt. Han skjønner nok det er dygtig gjort av Barbro at være om sig paa sine egne og Aksels Vegne og skaffe Hjælp til Byggingen og berge til Hus, men det er litt for aapenlyst, hun er ikke Kone paa Gaarden endda og det er ingen Evighet siden han selv hadde kysset hende, dette Menneske. Fandtes det ikke Skam i hende! — Jo, sier han derfor pludselig, jeg skal komme igjen og være Fadder hos dig. — Hun gav ham et Blik og svarte forarget: Fadder? Du snakker om at tøve! Og saaforresten saa skal jeg sende Bud paa dig naar at jeg blir opraad for Fadder. — Hvad kunde Eleseus andet gjøre end le skamfuld og ønske sig ut av Gammen! — Tak for Kaffen! sa Sivert. — Ja Tak for Kaffen! sa Eleseus ogsaa, men han reiste sig ikke og ikke bukket han heller, det skulde Pokker, og hun var et Nøste av Sinne, et Eiter.

Lat mig se! sa Barbro. Ja de Kontoristerne som jeg var hos de hadde ogsaa Sølvplater i Frakkerne sine, meget større Sølvplater, sa hun. Jaja saa kommer du indom og ligger her i Nat, Sivert? Jeg skal hente Klærne dine.

II. 21

Det var Avskeden.

Brødrene gik igjen, Eleseus gav hende altsaa Pokker og hadde endda to digre Pengesedler i Brystlommen! Brødrene agtet sig vel for at komme ind paa nogen Slags sørgmodige Æmner, paa Farns rare Farvel og Morns Graat, de gjorde en Omvei forbi Breidablik for at slippe at bli hæftet og spøkte muntert med dette Snyteri. Men da de kom saa langt ned at de kunde se Bygden og Sivert skulde snu blev de litt umandige begge to. Sivert kom til at si: Det er nu ikke frit for at det kanskje blir langsomt efter dig! — Da begyndte Eleseus at plystre og at undersøke sine Sko og faa en Flis i Fingeren og lete efter noget i Lommerne, nogen Papirer, sa han, set paa Maken! Aa men det hadde nok allikevel gaat ilde hvis ikke Sivert hadde reddet dem: Sisten! ropte han og gav Brørn et Rapp og sprang væk. Det hjalp, de sendte hverandre nogen Farvelord mere langveis fra og tok hver sin Vei.

Skjæbne eller Slump. Eleseus vendte paa Trods av alt tilbake til Byen til en Post som han ikke længer hadde, men ved samme særlige Høve fik Aksel Strøm en Mand i Arbeide. De begyndte at lægge Stuen op den 21de August og ti Dager senere var den under Tak. Aa det var ikke større Stuen og bare nogen faa Omfar i Høiden, bare saavidt det var Træhus og ikke Gamme, men saavidt at Dyrene vilde faa et herlig Fjøs til Vinteren i det som hittil hadde været Menneskenes Hus.

II. 22

II. 23

II

Den 3die September blev Barbro borte. Helt borte var hun nu ikke, men hun var ikke ved Husene.

Aksel stod og snedkret det bedste han kunde, han strævet med at faa et Glasvindu og en Dør sat ind i Nystuen, saa han var meget optat; men da det lidde over Høgstdags og han endda ikke hadde faat Matbud gik han ind i Gammen. Ingen der. Han fandt sig selv noget Mat og saa sig om mens han spiste, alle Barbros Klær hang der, hun var bare ute et eller andet Sted. Han gik tilbake til sit Arbeide i Nystuen og drev paa en Stund til, saa kikket han ind i Gammen igjen — nei ingen der. Hun maatte være blit liggende et Sted. Han gaar ut og leter.

Barbro! kalder han. Nei. Han leter omkring Husene, gaar over til nogen Busker i Kanten av Jordet, leter længe, kanskje en Time, kalder — nei. Han finder hende godt avsides, hun ligger paa Jorden skjult av Busker, Bækken løper forbi hendes Føtter, hun er barhodet og barbent, dertil dyvaat helt op i Ryggen.

Ligger du her? sier han. Hvorfor svarte du ikke? — Jeg kunde ikke, hvisket hun og var næsten maalløst hæs. — Hvad — har du været i Vandet? — Ja. Jeg glidde. Aa! — Er du ussel? — Ja. Det er over. — Er det over? sier han. — Ja. Nu maa du hjelpe mig hjem. — Hvor er —? — Hvad? — Var det ikke Barn? — Nei. Det var dødt. — Var det dødt? — Ja.

Aksel er sen og uten Fremfærd, han staar der. — Hvor det er? spør han.

Det gjør du ikke at vite, svarer hun. Hjælp mig hjem. Det var dødt. Jeg kan gaa selv naar at du letter mig ørlite under Armen.

Aksel bærer hende hjem og sætter hende paa en Stol. Vandet randt av hende. — Var det dødt? spør han. — Det hører du vel, svarer hun. — Hvor du har det? — Skal du lugte paa det? Har du fundet dig Mat mens jeg var borte? — Men hvad du skulde atmed Bækken? — Hvad jeg skulde atmed Bækken? Jeg skulde finde Ener. — Ener? — Til Kjølterne. — Det er ingen Ener der, sier han. — Du skal bare gaa og arbeide! advarer hun hæst og utaalmodig. Hvad jeg skulde atmed Bækken? Jeg skulde finde mig Soplimeris. Har du spist, spør jeg? — Spist? gjentar han. Er du meget ussel? — Aanei. — Jeg mener jeg maa faa Doktoren til dig. — Du kan bare prøve! svarer hun og reiser sig og begynder at finde sig tørre Klær til Skifte. Har du ikke andet at kaste Penger bort til!

Aksel gaar tilbake til sit Arbeide og han faar ikke stort utrettet, men han dunker litt og høvler litt saa hun skal høre ham; tilslut kiler han Vinduet og dytter det med Mose.

Om Kvælden er ikke Barbro videre paa Maten, men hun gaar og pusler og er i Fjøset og mælker og stiger bare litt forsigtigere end ellers over Dørstokkerne. Hun gik tilsengs i Høihuset som hun pleiet og de to Gangene Aksel saa til hende om Natten sov hun fast. Hun hadde en god Nat.

Morgningen efter var hun næsten som ellers, bare hæs indtil Stumhet og med en lang Strømpe reivet om Halsen. De kunde ikke tale med hverandre. Dagene gik og Episoden blev gammel, andre Ting traadte i Forgrunden. Nystuen skulde egentlig staa og sige i Lafterne og bli tæt og trækfri, men det var det ikke Tid til, den maatte gjøres brukbar straks og det nye Fjøs indredes. Da det var gjort og Flytningen over tok de op Poteten og da den var oppe skar de Kornet. Livet var det almindelige.

Men av mange smaa og større Ting skjønnte Aksel at Stillingen var bli løsere, Barbro fandt sig ikke mere hjemme paa Maaneland end en anden Taus vilde ha gjort, heller ikke mere bundet, hans Tak i hende hadde raknet da Barnet døde. Han hadde tænkt saa stort at bare vent til Barnet kommer! Men Barnet kom og gik. Tilsist strøk Barbro endog av sig Fingerringene og brukte ingen av dem. — Hvad det skal bety? spurte han. — Hvad det skal bety? svarte hun og kastet med Nakken. —

Men det kunde ikke godt bety andet end Træskhet og Svik fra hendes Side.

Nu hadde han fundet det lille Lik ved Bækken. Ikke saa at han hadde lett videre efter det, han visste jo næsten paa en Prik hvor det maatte være, men han lod det sløvt bero. Tilfældet vilde da at han ikke skulde glemme det helt bort: det begyndte at staa Fugl over Stedet, skrikende Skjur og Kraake, men en Tid efter ogsaa et Ørnepar i svimlende Høide. Det var som oprindelig bare en enkelt Skjur hadde set noget bli henlagt der og saa ikke hadde kunnet tie med det som et Menneske, men var begyndt at skravle. Saa vaknet jo ogsaa Aksel av sin Likegyldighet og ventet paa en høvelig Stund til at snike sig ditbort. Han fandt det under Mose og Kvist og et Par Stenheller, i en Klut, en stor Fille. Med Nyfikenhet og Gru aapnet han litt paa Klædet — Øinene lukte, mørkt Haar, Gut, Benene overkors, mere saa han ikke. Kluten hadde været vaat, men var begyndt at tørkes, det hele saa ut som en halvt opridd Bundel efter Vask.

Aksel kunde ikke late det ligge slik i Dagen, inderst inde var han vel ogsaa rædd for sig selv og sit Sted, han løp hjem efter Spade og gjorde Graven dyp, men da det var saa nær Bækken at det kom Vand sigende ind maatte han flytte Graven høiere op i Bakken. Under dette svandt hans Frygt for at Barbro skulde komme paa ham og finde ham her, han blev opriktig morsk og trodsig, hun kunde gjerne komme, saa skulde hun faa værsgod svøpe Liket pent og ordentlig ind efter sig, enten det nu hadde været dødfødt eller ei! Han skjønnte godt hvad han hadde tapt ved dette Barns Død, at han hadde Utsigt til at bli hjelpeløs paa sit Nybygg igjen, og det nu da Buskapen var bli mere end tredobbelt saa stor. Værsgod, det var ikke formeget om hun kom! Men Barbro — det kan gjerne være at hun hadde opdaget hvad han var i Lag med, hun kom ialfald ikke, han maatte selv svøpe Liket paa bedste Maate og flytte det til den nye Grav. Øverst la han Græstorven paa igjen som før og skjulte alt, det var nu intet andet synlig efter ham end en liten grøn Haug blandt Buskene.

Han møtte Barbro paa Tunet da han kom hjem. — Hvor du har været? spurte hun. — Bitterheten var vel gaat av ham, han svarte bare: Ingen Steder. Hvor har du selv været? — Aa men Barbro tok kanskje et Varsel av Uttrykket i hans Ansigt, hun gik ind uten at si mere.

Han gik efter.

Hvorledes er det, sa han og spurte bent frem, hvad skal det bety at du ikke længer bruker Fingerringene dine? — Kanskje fandt hun det raadeligst at gi litt efter, hun lo og svarte: Du er saa morsk at jeg maa le! Men naar du vil at jeg skal slite paa Ringene til Hverdags saa skal jeg gjøre det! Dermed fandt hun dem frem og satte dem paa.

Men nu saa hun vel at hans Ansigt blev dumt og tilfredsstillet, hun spurte dristig: Er det mere du har imot mig for? — Jeg har ikke imot dig, svarte han. Og du skal bare være som du var før,

II. 24

II. 25

II. 26

II. 27

II. 28

hele Tiden før, da du kom hit. Det er det jeg mener. — Det er nu ikke saa let at være likeens jamt og samt. — Han vedblev: Da jeg kjøpte Stedet efter Far din saa var det om at du heller vilde være dernede, saa kunde vi flytte dit. Hvad du tror om det? — Ho, der hadde han tapt, aa nu var han rædd for at miste sin Kvindfolkhjælp og bli oprædd med Dyrene og Husstellet igjen, det skjønnte hun godt: Ja det har du sagt før, svarte hun avvisende. — Ja. Men jeg har ikke faat noget Svar. — Svar? sa hun. Jeg taaler ikke at høre det mere!

Aksel syntes vel han hadde strakt sig langt: han hadde latt Familien Brede bli boende paa Breidablik, og endda han hadde kjøpt den vesle Avlingen da han kjøpte Stedet hadde han bare kjørt nogen faa Lass Høi i Hus dernede og overlatt Poteten til Familien. Det var en stor Urimelighet av Barbro at slaa sig vrang nu, men hun aget sig ikke, hun spurte som dypt krænket: Skulde vi flytte til Breidablik og gjøre alle mine Folk husvilde! —

Hørte han ret? Han sat først med aapen Mund, saa begyndte han at smatte som om han laget sig til et større Svar, det blev til ingenting, han spurte: Skal de ikke til Bygden? — Det vet jeg ikke, svarte hun. Har du kanskje leiet til dem i Bygden? —

Aksel vilde fremdeles ikke gaa i Rette med hende, men han kunde ikke tie med at hun forundret ham noget, forundret ham ubetydelig: Du blir mere og mere forhærdet og tværsfor, sa han, men du mener ikke noget med det, sa han. — Jeg mener alt jeg sier, svarte hun. Og hvorfor kunde ikke heller Folket mit ha faat komme hit, kan du fortælle mig det? Saa kunde jeg hat nogen Hjælp av ho Mor. Men du tror ikke jeg har saa meget at gjøre at jeg trængter Hjælp. —

II. 29

I dette var naturligvis noget ret, men ogsaa meget urimelig: Familien Brede hadde da maattet bo i Gammen og Aksel vilde ha blit like oprædd med Dyrene. Hvor vilde hun hen, og eiet hun ikke Vet og Forstand! — Jeg skal si dig ett, sa han, du skal heller faa Taus til Hjælp! — Imot Vinteren naar at det er mindre at gjøre? Nei. Jeg kunde ha faat Taus da jeg trængte hende. —

Hun hadde atter Ret i noget: da hun gik her og var tyk og syk kunde Tausen ha kommet! Men saa var det jo at Barbro aldeles ikke blev liggende tilbake i sit Arbeide, hun var i Grunden like rap og dygtig, hun gjorde det som skulde gjøres og ordet aldrig om en Taus. Men hun skulde hat en. — Ja saa forstaar jeg det ikke, sa han motløs.

Tausket.

Barbro spurte: Hvad det er jeg hører, skal du ha Telegrafien efter han Far? — Hvorledes? Hvem som har sagt det? — De snakker paa det. — Ja, sa Aksel, det er ikke umulig. — Naa. — Ja hvad du spør for? — Jeg spør for det, svarte Barbro, at du har tat Hus og Hjem ifra han Far og nu tar du Levebrødet.

II. 30

Tausket.

Aa men nu vilde vel ikke Aksel strække sig længer: Jeg skal si dig akkurat en Ting, ropte han, at du er ikke værd alt jeg gjør for dig og dine!

Naa, sa Barbro.

Nei! sa han og slog Næven i Bordet. Dermed reiste han sig.

Du skal ikke tro at du skræmmer mig! pep hun med ynkelig Maal og flyttet sig nærmere Væggen.

Skræmme dig! hærmet han og blaaste foragtelig. Men nu er det Alvor og jeg vil vite hvorledes at det er med Barnet. Har du kjøvd det?

Kjøvd det?

Ja. Det har været i Vand.

Naa, sa hun, du har set det? Du har været og — lugtet paa det, vilde hun ha sagt, men torde det ikke, han var kanskje ikke til at spøke med just nu. Du har været og set?

Jeg saa at det har været i Vand.

Ja, sa hun, det kunde du gjerne se. Det blev født i Vand, jeg kom mig ikke op igjen, jeg glidde.

Naa, du glidde.

Ja. Og i det samme kom Barnet.

Naa, sa han. Men du tok med dig en Klut hjemmefra, var det paa Vonen om at du skulde komme til at gli?

Klut? gjentok hun.

En stor hvit Fille, en av mine Skjorter som du hadde klippet tværs av.

Ja, sa Barbro, den Fillen tok jeg med til at bære Eneren i.

Eneren?

Ja Eneren. Har jeg ikke fortalt dig at jeg gik efter Ener?

Jo. Eller efter Soplimeris.

Jaja det blir det samme hvad det var

Men endog efter et saavidt stærkt Sammenstøt blev det godt igjen mellem dem, det vil si nei ikke godt, men taalelig, Barbro viste sig klok og mere føielig, hun veiret Fare. Men under slike Forhold blev jo Livet paa Maaneland endda mere tvungent og ulevelig, uten Tillit, uten Glæde, altid paa Vakt. Det gik bare en Dag isenn, men saalænge det i det hele tat gik maatte Aksel være tilfreds. Han hadde nu engang faat denne Pike til sig og trængte hende og hadde været Kjærest med hende og bundet sit Liv til hende, det var ikke nogen let Sak at omgjøre sig selv og Livet. Barbro visste alt som vedkom Nybygget: hvor Kopper og Kar stod; naar Kjyr og Gjeiter skulde bære; om Vinterfodret blev snaut eller rikelig; at den Mælk var til Ystings og den Mælk til Mat, — en Fremmed vilde ikke ha Greie paa noget, og en Fremmed var kanskje ikke til at opdrive.

Aa men mangan Gang hadde Aksel Strøm hat den Tanke at skifte ut Barbro for en anden Taus,

II. 31

II. 32

hun var stundom et Troll var hun og han var næsten rædd hende. Selv i den Tid han hadde det Uheld at ha Held med sig hos hende kunde han iblandt vike tilbake for hendes mærkelige Grumhet og uhøviske Adfærd, men hun var pen og hadde søte Stunder ogsaa og begrov ham godt i sin Favn. Det var dengang, nu var det ophørt. Nei Tak, hun skulde ikke ha op igjen den Elendigheten! Men det er ikke let at omgjøre sig selv og Livet: Saa lat os gifte os straks! sa Aksel og trængte paa. — Straks? svarte hun. Nei jeg faar nu først til Byen med Tænderne mine, de er snart bortværket alle ihop.

Saa maatte det bare vedbli at gaa som før, og Barbro fik ikke egentlig Løn mere, men hun fik langt over Lønnen, og hver Gang hun var Penger og Skillinger begjærendes og fik dem takket hun ogsaa som om det var Gaver. Men forresten forstod ikke Aksel hvad hun brukte Pengene til, hvad skulde hun med Penger i Marken? Sparte hun sammen? Men hvad i Alverden sparte hun sammen til og sparte og sparte hele Aaret igjennem?

Det var saa meget Aksel ikke forstod: hadde hun ikke faat Fæstering, ja hadde hun ikke faat Guldring? Det var jo ogsaa blit godt mellem dem en lang Stund efter denne siste store Gave, men i al Evighet virket den ikke, langtifra, og han kunde ikke vedbli at kjøpe Ringer til hende. Kort og godt: vilde ikke Barbro ha ham? Kvindfolk var jo rare! Stod en Mand med Buskap og et godt Nybygg færdig til hende et andet Sted? Aksel kunde gjærne gaa til den Yterlighed at slaa i Bordet over Kvindfolks Dumhet og Luner.

II. 33

Det var saa mærkelig, intet andet syntes at staa Barbro i Hodet end Bylivet og Bergen. Godt. Men hvorfor hadde hun da foretat Reisen nordover igjen, Gud velsigne hende? Et Telegram fra Farn vilde ikke i og for sig ha flyttet hende en Fot, hun maatte ha hat en anden Grund. Her gik hun nu utilfredsstillet fra Morgen til Kvæld i Aar efter Aar. Alle disse Kjølrer av Træ og ikke av Blik og Jærn; Gryter istedet for Kasseroller; den evige Mælking istedet for en Spasertur til Meieriet; Bondestøvler, Gulsaape, Høisæk under Hodet; aldrig Hornmusik, aldrig Mennesker. Her gik hun

De trættet mangen Gang efter det store Sammenstøt, ho, mangen god Gang. Skal vi tie om det, skal vi tale om det! sa Barbro, og du mindes ikke meget hvad du har gjort imot han Far, sa hun. — Aksel spurte: Naa, hvad har jeg gjort? — Det vet du vel selv, svarte hun. Men saaforresten saa blir nu vel ikke du Inspektør allikevel. — Naa. — Nei det tror jeg ikke før jeg ser det. — Du mener jeg har ikke Hode til det? — Det er godt for dig dersom at du har et Hode, men ikke læser du og ikke skriver du og du tar aldrig din Haand i Avisen. — Jeg kan nu baade læse og skrive til mit Bruk, sa han, men du er bare et stort Kjæfthul! — Der har du den for som først! sa hun og drev Sølvringen paa Bordet. — Naa, end den andre? spurte han efter en Stund. — Ja dersom at du vil ta igjen Ringene dine saa skal du faa dem, sa hun og strævet med at faa Guldringen av. — Jeg estimerer ikke Sinnet dit! erklærte han og gik ut.

II. 34

Og naturligvis brukte hun snart begge Ringene igjen.

Det stagget hende heller ikke i Længden at han ymtet Mistanke til hende for Barnets Død. Tværtimot, hun blaaste og var kaut. Ikke saa at hun tilstod noget, men hun sa: Jaja, end om jeg hadde kjøvd det ogsaa! Du bor nu her i Marken og vet ikke om nogen Ting andre Steder! — Da de engang drøftet dette Spørsmål syntes hun at ville faa ham til at forstaa hvor alvorlig han tok det, selv tilskrev hun ikke et Barnemord mere Vigtighet end det fortjente. Hun visste om to Piker i Bergen som hadde dræpt Barnet sit, men den ene hadde faat nogen Maaneders Straf fordi hun hadde været dum og ikke dræpt det, men lagt det ut til Ihjælfrysing, og den andre Piken var blit frikjendt. Nei Loven han er ikke saa umenneskelig stræng nu som før, sa Barbro. Og desforuten saa kommer det ikke altid op, sa hun. En av Pikerne som tjente paa Bergens Hotel hadde dræpt to Børn, hun var fra Kristiania og gik baade med Hat og Fjær. For det siste Barnet blev hun sat fast i tre Maaneder, men det første Barnet kom ingenting op om, fortalte Barbro.

II. 35

Aksel hørte paa og blev mere og mere rædd hende. Han prøvet at forstaa, at skjelne litt i dette Mørke, men i Grunden hadde hun Ret: han tok det paa sin Maate for alvorlig. Hun var med al sin banale Fordærvelse ikke værdt en grundig Tanke. Et Barnemord var jo for hende uten Ide, uten Overordentlighet, det var bare al den moralske Skittenfærdighet og Løshet som kunde ventes av en Tjenestepike. Det viste sig ogsaa i Dagene som fulgte: ikke en Times Eftertanke, hun var jævnt og naturlig den samme som før, uforanderlig fuld av likegyldig Fjas, fuld av Tjenestepike. Jeg maa bort med Tænderne mine, sa hun, og saa skulde jeg hat mig en Vampe, sa hun. En Vampe var et Slags kort Kaape som rak bare saavidt nedenfor Livet, den hadde været Mote i nogen Aar, Barbro vilde ha en Vampe.

Naar hun tok det hele saa likefrem hvad andet hadde da Aksel at gjøre end slaa sig til Ro? Han hadde heller ikke altid videre fast Mistanke til hende og selv tilstod hun jo intet, tværtimot, hun hadde Gang paa Gang nægtet al Skyld uten Harm, uten Haardnakkethet, men Pokkers selvfølgelig — som en Tjenestepike nægter at ha slaat et Fat istykker selv om hun har gjort det. Det gik et Par Uker, saa blev det allikevel Aksel formeget, han stanset sig selv en Dag midt i Stuen og hadde en Aapenbaring: Men du store Gud, alle hadde jo set hendes Tilstand, at hun var tyk, at hun rugget, men nu var hun tynd igjen, og hvor var Barnet? End om alle Mennesker kom og lette? De vilde en Dag forlange Forklaring. Naar det altsaa ikke var noget galt fat saa hadde det været langt rettere at faa Liket begravet paa Kirkegaarden. Saa var det borte fra Buskene, borte fra Maaneland —

II. 36

Nei. Jeg vilde bare ha kommet i Omstændighet, sa Barbro. De vilde ha aapnet Barnet og det vilde ha blit Forhør. Det kjæret jeg ikke om.

Bare det ikke blir værre siden, sa han.

Barbro spurte vel tilmote: Hvad du gaar og grunder over? La det ligge i Buskene! Ja hun smilte og spurte: Tror du det kommer efter dig? Du skal bare ti stille og ikke gaa og tøve med det.

Naa, jaja.

Har jeg kjøvd Barnet kanskje? Det kjøvde sig selv i Vandet da jeg faldt. Er det ikke makeløst hvad du kan finde paa! Og desforuten saa kommer det ikke op, sa hun.

Det kom nu op med ho Inger paa Sellanraa, har jeg hørt, indvendte Aksel.

Barbro tænkte paa det: Jeg er like sæl! sa hun. Loven han er forandret nu, dersom at du læste Avisen saa fik du se. Det er saa mange som faar Barn og tyner det og ingen gjør dem noget videre for det! — Barbro likefrem forklarer ham det og ser stort paa Tingen, hun hadde ikke for intet været ute i Verden og hørt og set og lært meget, nu sat hun her og var flinkere end han. Hun hadde tre Hovedargumenter som hun idelig fremholdt: for det første hadde hun ikke gjort det. For det andet var det ikke saa farlig om hun hadde gjort det. Men for det tredje vilde det ikke komme op.

II. 37

Jeg synes alle Ting kommer op, indvendte han.

Hnei, langtifra! svarte hun. Og om det nu var for at forbløffe ham eller indgyde ham Mot, eller om det endog var av Forfængelighet, av Skryt — hun lot i dette Øieblik en Bombe springe: Jeg har selv gjort noget som ikke er kommet op.

Du? sa han vantro. Hvad du har gjort?

Hvad jeg har gjort? Jeg har dræpt!

Kanske hadde hun ikke ment at gaa saa vidt, nu maatte hun videre, han sat jo der og stirret paa hende. Aa det var ikke stor og ubøielig Frækhet engang, det var Øretuteri, Bravade, hun vilde være overlegen og vinde i Pratet: Tror du mig ikke? ropte hun. Kan du huske det Barneliket paa Stadthavet? Det hadde jeg kastet der!

Hvad? sa han.

Barneliket dengang. Du husker ingenting. Vi læste om det i Bladet.

Efter en Stund utbrøt han: Du er et galent Spektakels!

Men hans Forvirring gav hende vel Blod paa Tand, et Slags kunstig Kraft, saa hun kunde fortælle Detaljer: Jeg hadde det med i Kisten min — ja det var dødt, det gjorde jeg med det samme det fødtes. Og da vi var kommet paa Stadthavet saa kastet jeg det ut.

II. 38

Han sat mørk og taus, men hun talte endda: det var nu længe siden, flere Aar, det var da hun kom reisende til Maaneland. Saa han kunde se at ikke alt kom op, langtifra. Hvad trodde han vel hvis alt kom op som gjordes av alle Folk! End alt det som gifte Folk i Byerne gjorde? De dræpte Børnene før de fødtes, det var Doktorer til det. De vilde ikke ha mere end som ett Barn eller i Høiden to Børn, og saa aapnet Doktoren ørlite paa Morslivet. Saa Aksel kunde tro at dette var ikke nogen stor Sak ute i Verden.

Aksel spurte: Naa, saa har du vel gjort det av med det siste Barnet ogsaa?

Hnei! svarte hun yterst likegyldig. For det slap jeg, sa hun. Men hun kom endda engang tilbake til at det vilde ikke ha været saa farlig. Hun syntes vant til at gaa Spørsmaalet under Øinene, derfor var hun blit saa likegyldig. Første Gang var det kanskje allikevel litt nifst, bitte litt fremmed for hende at dræpe et Barn; men anden Gang? Hun kunde tænke paa Daaden med et Slags historisk Følelse: det var gjort og det gjøres.

Aksel kom ut av Stuen med tungt Hode. Det sysselsatte ham ikke saa stærkt at Barbro hadde dræpt sit første Barn, det hadde han intet med. Og at hun i det hele tat hadde hat dette Barn var det ikke saa meget at si paa, nogen Uskyldighet var hun ikke og hadde hun ikke utgit sig for, tværtimot, hun hadde ikke skjult sin Kyndighet, men lært ham op i mangel mørk Lek. Godt. Men det siste Barn vilde han ikke ha mistet, en liten Gut, en hvit Skapning tullet ind i en Fille. Var hun Skyld i dette Barns Død saa hadde hun forurettet ham, forurettet Aksel, slitt et Baand som var værdifuldt for ham og som han ikke lenger fik Maken til. Men det kunde jo være at han gjorde hende Uret: at hun hadde glidd i Bækken og ikke kommet sig op igjen. Skjønt Kluten var jo der, den halve Skjorte som hun hadde tat med sig —

II. 39

Men Timerne gik nu ogsaa, det blev Nôn og det blev Kvæld. Og da Aksel var gaat tilsengs og hadde stirret længe nok ind i Mørket sovnet han og sov til om Morgningen. Saa kom en ny Dag, og efter den Dag kom andre Dager.

Barbro vedblev at være den samme. Hun visste saa meget fra Verden og behandlet med Likegyldighet slike Smaatterier som var Farer og Rædsler i Marken. Det var paa en Maate trøstefuldt, hun var flink for dem begge, sorgløs for dem begge. Forresten gik hun heller ikke omkring som et farlig Menneske. Barbro et Uhyre? Ikke Spor. Hun var derimot en pen Pike, blaaøiet, litt opnæset, lethændt i Arbeidet. Hun gik og var idelig lei og kjei av Nybygget og av Trækjørlerne, som trængte saa megen Skuring, og kanskje lei av hele Aksel og den Pokkers bortgjæmte Tilværelse hun førte, men hun avlivet ingen av Dyrene og stod aldrig med hævet Kniv over ham selv om Natten.

II. 40

Bare en Gang til faldt det saa at de kom til at tale om Barneliket i Skogen. Han mente atter at det burde ha været begravet paa Kirkegaarden og kastet Jord paa, men hun hævdet da som før at hendes Fremgangsmaate var god nok. Hvorpaa hun sa noget som viste at ogsaa hun ræsonnerte, ho, var gløgg, tænkte utenfor Bindingstikkerne, tænkte med en liten ynkelig Negerhjærne: Og dersom det kommer op saa skal jeg snakke med Lensmanden, jeg har tjent hos ham, ho Fru Heyerdahl vil hjelpe mig. Det er ikke alle som har det saapas og endda blir de frikjendt. Og desforuten saa staar han Far sig vel med de Store og er Stævnevidne og althop.

Aksel rystet bare paa Hodet.

Det tviler du paa?

Hvad du mener Far din kan udrette?

Det vet ikke du! ropte hun forarget. Minders du har faat han ødelagt da du tok Gaarden og Levebrødet ifra han.

Hun hadde visst et Slags Forestilling om at Farns Anseelse var blit nedsat i det siste og at dette kunde bli til Skade for hende selv. Hvad skulde Aksel svare hertil? Tie. Han var en Fredens Mand og en Arbeidsmand.

II. 41

III

Da det lidde til Vinters var Aksel Strøm atter alene Menneske paa Maaneland, Barbro var reist. Jo det blev Enden.

Hendes Byfærd skulde ikke ta lang Tiden, mente hun, og det var ingen Bergensreise, men hun vilde ikke gaa her og miste den ene Tandten efter den andre og bli seendes ut som en Kalv i Munden. — Hvad det vil koste? spurte Aksel. — Kan jeg vite det! svarte hun. Men det skal ialfald ikke koste dig noget, jeg skal tjene det op. —

Hun hadde forklaret hvorfor det var bedst at hun gjorde Turen just nu: det var bare to Kjyr at mælke, til Vaaren vilde de to andre bære og endda alle Gjeiterne kide, Onnen vilde komme, det vilde atter bli Arbeide paa Spræng til ut i Juni. — Gjør som du vil, sa Aksel.

Det skulde ikke koste ham noget, slet ikke. Men hun maatte faa nogen Penger, ubetydelig med Penger, hun trængte baade til Reisen og til Tandlægen, desuten trængte hun til en Vampe og forskjellige andre Ting, men det fik være hvis han ikke syntes saa. — Du har faat bra med Penger før, sa han. — Naa, svarte hun. Men de er ialfald gaaen. — Har du ikke sparet ihop? — Sparet ihop? Du kan jo komme og lete i Kisten min. Jeg sparte ikke ihop i Bergen da jeg hadde meget større Løn. — Jeg har ikke Penger til dig, sa han. —

II. 42

Han hadde ikke stor Tro paa at hun i det hele tat kom tilbake fra denne Reise og hun hadde trøttet ham saa længe ved sin Vranghet i alle Maater at han begyndte at bli like sæl med hende. Noget nævneværdig med Penger fik hun heller ikke fravristet ham nu, men han saa gjennom Fingre med at hun laget sig til en uhyre Niste og han kjørte baade hende og Kisten hendes ned i Bygden til Postbaaten.

Saa var det gjort.

Det kunde ha gaat at være alene paa Nybygget igjen, han var vant til det fra før; men han blev meget bunden for Dyrenes Skyld og naar han maatte være hjemmefra stod de og blev vanrøgtet. Handelsmanden hadde raadet ham til at faa Oline for Vinteren, hun hadde engang været paa Sellanraa i flere Aar, hun var gammel nu, men rørig og arbeidsom. Ja Oline blev budsendt, men hun var ikke kommet og han hadde intet hørt fra hende.

Mens Aksel venter arbeider han i Vedskogen og træsker sin lille Kornlo og steller Dyrene. Det var ensomt og stille. Nu og da kjørte Sivert paa Sellanraa forbi til eller fra Bygden, han hadde Lass nedover med Ved eller Skind eller Budraat, men hjem igjen kom han næsten altid tomreipet, det var saa faa Varer Gaarden Sellanraa trængte at kjøpe.

II. 43

Nu og da støvet ogsaa Brede Olsen forbi Maaneland og i det siste oftere end før — hvad han nu monne støve saa flittig for. Det var som om han agtet at gjøre sig umistelig paa Telegraflinjen i de siste Ukerne og kanske faa beholde Posten. Siden Barbro reiste kom han aldrig mere indom hos Aksel, men gik bent forbi, og dette var nu en litt for dryg Stormodighet av ham eftersom han fremdeles holdt til paa Bredablik og var ikke flyttet ut. En Dag han vilde gaa forbi uten endog at hilse stanset Aksel ham og spurte naar han hadde tænkt at gjøre Stedet ledig. — Hvorledes skiltes du fra ho Barbro? spurte Brede tilbake. — Det ene Ord tok det andre: Du sendte hende fra dig uten den mindste Middel, hun holdt paa ikke at komme sig til Bergen paa nogen Maate. — Naa, hun er i Bergen? — Ja endelig saa kom hun dit, skriver hun, men det har hun ikke dig at takke for. — Jeg skal ta og sætte dig ut av Bredablik straks, sa Aksel. — Ja dersom at du har villet være saa godartig! svarte den anden spottende. Men efter Nytaar saa skal vi sætte os selv ut, sa han og gik sin Vei.

Naa, Barbro var reist til Bergen, det hadde altsaa gaat som Aksel tænkte. Han sørget ikke over det — sørget? langtfra, hun var ikke andet end et Troll; men like til nu hadde han ikke opgit alt Haap om at hun kanske kom tilbake. Pokker forstod det, han var vel allikevel blit hængende litt for fast ved dette Menneske, dette Umenneske, hun hadde søte Stunder, uforglemmelige Stunder, og det var netop for at hindre hende i at rømme helt til Bergen han hadde været saa knipen med Penger til hende ved Avskeden. Nu var hun allikevel rømt. Her hang endda igjen nogen faa Klæsplagg efter hende og en Halmhat med Fuglevinge laa igjen i et Papir paa Loftet; men hun kom ikke efter det. Aaja, kanskje sørget han litt. Som en stor Spot og Haan vedblev nu Bladet hendes at komme til ham og det vilde vel ikke stanse før til Nytaar.

II. 44

Men korsom var, han hadde andet at tænke paa, Aksel fik være en Mand.

Til Vaaren skulde han sætte op en Skjaa i Nordvæggen av Nystuen, han maatte fælde Tømmeret i Vinter og faa saget Bord. Aksel hadde ingen samlet Tømmerskog, men enkeltvis stod det digre Furuer flere Steder i hans Utmark, han valgte at ta dem paa Veien op mot Sellanraa saa ikke Kjøringen til Sagen skulde bli for lang.

En Morgen fodrer han da Dyrene særlig godt saa de kan holde ut tilkvælds, lukker Dørene efter sig og gaar i Skogen; omfremt Øks og Matskræppe bærer han Ræke med til Sneskufflingen. Det er mildt i Veiret, igaar var det en svær Storm med Nedbør, men idag er det Ophold. Han følger Telegraflinjen hele Veien til han kommer frem til Stedet, saa vrænger han Trøien av og begynner at hugge. Efterhvert som han fælder Trærne kvister han dem og gjør dem til Stokker, saa lægger han Skat og Kvist i Haug.

II. 45

Brede Olsen gaar forbi opover, saa er det vel Uorden paa Linjen siden Stormen igaar. Kanske

gik Brede uten Ærend, han var blit saa ivrig i Tjenesten, ho, han hadde forbedret sig saa. Mændene talte ikke til hverandre og hilste ikke.

Aksel mærker godt at Veiret er begyndt at slaa om, det blaaser mere og mere op, men han driver bare paa. Det er langt over Middag og han har ikke spist. Saa er det han fælder en svær Furu som i sit Fald kaster ham til Jorden. Hvorledes det gik til? Ulykken var ute. En Tømmerfuru staar og svaier paa Roten, Mennesket vil ha den en Vei, Stormen en anden, Mennesket taper. Det kunde endda ha gaat an, men Sneen dækket det uføre Lænde, Aksel traadte galt, traadte ut til Siden, og kom med Benet ned i en Bergklype, han var tilskrævs i Berg, med et Tømmertræ over sig.

Javel. Det kunde endda ha gaat an, men han var blit liggende saa utsøkt vrængt, saavidt han kjendte med hele Lemmer, men forvridt og uten at kunne arbeide sig frem av den store Vægt. Efter en Stund har han faat den ene Haand fri, den andre ligger han paa, han kan ikke række Øksen. Han ser sig omkring og tænker, som ethvert andet fanget Dyr vilde ha gjort, ser sig omkring og tænker og arbeider under Træet. Brede maa vel komme nedover igjen om en Tid, tænker han og puster paa.

II. 46

I Begyndelsen tar han det let og er bare ærgerlig over at bli borthæftet ved dette Tilfælde, dette elendige Træf, han er ikke det Spor rædd for Helsen end si for Livet. Rigtignok kjender han at den Haanden han ligger paa dør bort under ham og at Benet i Bergklypen blir koldt og visner det ogsaa, men det faar endda gaa an. Brede kommer vel snart.

Brede kom ikke.

Stormen øket, Aksel hadde Snefokket like i Ansigtet. Se, nu begynder det paa Kar! tænker han vel og er endda noksaa sorgløs, ja det er som om han blinker til sig selv gjennom Sneen at nu maa han være opmærksom, nu begynder det nemlig paa Kar! Efter en lang Stund støter han ut et enkelt Rop. Det høres vel ikke langt i Stormen, men det gaar opover Linjen, til Brede. Aksel ligger der med aldeles faanyttige Tanker: hadde han bare kunnet række Øksen og kanskje faat hugget sig fri! Hadde han endda faat Haanden sin op, den laa imot noget skarpt, en Sten, og Stenen aat sig sagte og høflig ind i Haandbaken. Hadde ialfald den Satans Stenen været borte, men ingen har endnu kunnet fortælle et rørende Træk av en Sten.

Det lakker og lider, Sneen fyker haardt, Aksel fyker ned, han er saa hjelpeløs, Sneen legger sig uskyldig og uvidende over hans Ansigt, den smelter en Stund, saa blir Ansigtet koldt og Sneen smelter ikke mere. Det er nu det begynder paa Kar!

II. 47

Saa roper han to store Rop og lytter.

Nu driver Øksen hans ned, han ser bare litt i Skaftet. Dørborte henger Matskræppen hans i et Træ, hadde han nu bare naadd den skulde han sandelig ha tat en Bete, nogen ypperlig store Mundfulde. Og med det samme han er saa dristig i sine Krav til Livet kunde han ogsaa ønske sig Trøien sin paa, det blir koldt. Han roper et overhændig Rop igjen —

Der staar Brede. Han er stanset, han ser bortover til den ropende Mand, staar bare et Sekund og kaster Øinene dit som for at finde ut hvad som er paafærde. — Kan du komme og række mig Øksen! roper Aksel litt ynkelig. — Brede tar sine Øine til sig, han skjønner hvad som er paafærde, og nu ser han tilveirs, op til Telegraftraaden, og synes at ville begynde at plystre. Var han gal! — Kom og gi mig Øksen, gjentar Aksel høiere, jeg ligger under et Træ! — Brede er saa forbedret og ivrig i Tjenesten, han ser paa Telegraftraaden og vil idelig plystre. Og læg vel Mærke til at han kanskje vil plystre muntert og hævnngjerrig. — Naa, du vil tyne mig og ikke engang gi mig Øksen! roper Aksel. — Da er det som om Brede maa gaa litt længer nedover Linjen og se paa Telegraftraaden. Han blir borte i Snedrevet.

Naa, jaja. Men nu skulde det være en god Himmelstrek av Aksel om han selv kom sig saapas løs at han rak Øksen! Han spænder Maven og Brystet op for at lette den uhyre Vægt som holder ham nede, han rører Træet, ryster det, men han opnaar bare at faa endel mere Sne over sig. Efter nogen forgjæves Tak holder han inde.

II. 48

Det begynder at mørkne. Brede er gaat, men hvor langt kan han være kommet? Ikke videre langt, Aksel roper igjen og taler med det samme fra Leveren: Later du mig snoft ligge her, din Manddraper? roper han, har du ikke Sjæl og Salighet kjærere? Du vet du kunde faa en Ku for at gi mig en eneste Haands Hjælp, men du er en Hund, Brede, og du vil tyne mig. Men saa skal jeg ogsaa mælde dig saasandt som jeg ligger her, husk paa det! Og kan du ikke komme og gi mig Øksen?

Stille. Aksel arbeider igjen under Træet, letter det litt med Maven og faar det til at dylge ham endda mere ned med Sne. Saa gir han sig over og sukker, slitt og søvning blir han ogsaa. Dyrene, nu staar de i Gammen og rauter, de har ikke faat vaatt eller tørt siden imorges, Barbro gir dem ikke mere, hun rømte, rømte med begge Fingerringene ogsaa. Det mørkner, javel, det blir Kvæld og Nat, men det kunde endda gaa an, men det er koldt, nu iser Skjægget, Øinene vil ogsaa ise igjen paa ham, Trøien dørborte paa Træet kunde ha været god at ha, og er det mulig, hans ene Ben kjendes dødt til Hoften? Alt staar i Guds Faderhaand! sier han, og det er jo formelig som om han kan tale gudelig naar han vil. Det mørkner, javel, han kan dø uten tændt Lampe! Han blir saa bløt og god, og for at være ydmyg smiler han venlig og taapelig til Uveiret, det er Guds Sne, uskyldig Sne! Ja han kan endog late være at mælde Brede —

II. 49

Han stilner og blir mere og mere søvning, ja som lam av Forgift, han ser saa meget hvitt for Øinene, Skoger og Sletter, store Vinger, hvite Flor, hvite Seil, hvitt, hvitt — hvad kan det være? Sludder, han vet godt at det er Sne, han ligger i Marken, det er ikke noget Opspind at han er begravet under et Træ.

Saa roper han paa maafaa igjen, bæljer, der nede i Sneen ligger hans vældige og haarede Bryst og bæljer, det maatte kunne høres helt til Gammen, til Dyrene, bæljer Gang paa Gang. Og er du ikke et Svin og et Udyr, roper han efter Brede, har du betænkt hvad du gjør og later mig forgaa?

Times du ikke at gi mig Øksen, spør jeg, og er du et skammelig Kreatur eller et Menneske? Men Lykke paa Reisen dersom at det er din Agt og Mening at gaa ifra mig —

Han maa ha sovet, han er saa stiv og livløs, men Øinene er aapne, gjengrodde med Is, men aapne, han kan ikke blinke med dem; har han sovet med aapne Øine? Kanske han har bare blundet et Minut eller en Time, Gud vet det, men nu staar Oline her. Han hører at hun spør: Er du ilive i Kristi Blods Navn? Og videre spør hun om at han ligger her, om at han er gal? Oline staar her ialfald.

II. 50

Ja det er noget veirende ved Oline, noget sjakalagtig, hun toner frem naar det er Uhygge paafærde, hun lugter saa skarpt. Hvorledes skulde Oline ha kommet frem i Livet hvis hun ikke hadde været om sig og lugtet skarpt? Nu hadde hun altsaa faat Aksels Bud og var kommet med sine sytti Aar over Fjældet for at være hos ham. Laa veirfast paa Sellanraa igaar under Stormen, kom til Maaneland idag, fandt ingen hjemme, fodret Dyrene, var smaat ute paa Dørhellen og lydte, mælket Dyrene tilkvælds, lydte igjen, hun forstod det ikke —

Saa hører hun Rop og Oline nikker: enten er det han Aksel eller de Underjordiske, i begge Tilfælder er det værdt at snuse litt, at finde den Almægtiges evige Visdom i saa megen Uro i Skogen — og mig gjør han ingenting, for jeg er ikke mægtig at løse hans Skotvinge —

Her staar hun.

Øksen? Oline graver og graver i Sneen og finder ikke Øksen. Hun vilde klare sig uten Øks og prøver at lette paa Træet som det ligger der, men hun er som et lite Barn og faar bare rystet de yterste Kvister. Hun leter efter Øksen igjen, det er mørkt, men hun graver med Hænder og Føtter; Aksel kan ikke peke, han kan bare si hvor Øksen engang laa, men der er den ikke mere. Dersom at det ikke hadde været saa langt til Sellanraa! sier Aksel. Men nu begynder Oline at lete efter sit eget Hode og Aksel roper til hende at nei der er den ikke. — Neinei, sier Oline, jeg vil nu bare se alle Steder! Og hvad er dette? sier hun. — Jeg mener du fandt hende? spør Aksel. — Ja med den Almægtiges Bistand! svarer Oline høitrvende. Men Aksel er ikke meget høi, han indrømmer at han kanskje ikke er aldeles forstandig, han er gaat næsten klar. Og hvad skulde Aksel med Øksen? Han kunde ikke røre sig, Oline maatte jo hugge ham løs. Aa Oline hadde hugget med Øks før, hadde hugget mere end en Kvældsved i sit Liv.

II. 51

Aksel kan ikke gaa, hans ene Ben er dødt til Hoften, Ryggen er avlage, nogen stærke Sting faar ham til at hyle aparte, i det hele tat kjender han sig bare som en Levning, noget av ham ligger igjen under Træet. Det er saa rart, sier han, og jeg forstaar det ikke! Oline forstaar det og forklarer det hele med underfulde Ord, ja for hun har reddet et Menneske fra Døden og hun vet det: Den Almægtige har brukt hende til et ringe Redskap og ikke villet sende nogen Hærskare. Saa ikke Aksel hans vise Raad og Beslutning? Og om han hadde villet sende en Orm i Jorden saa hadde han kunnet gjøre det. — Ja det vet jeg nok, sier Aksel, men det er saa konstig med mig! — Konstig? Han skulde vente ørpitterlite, røre sig, bøie og rette sig, saa ja, litt ad Gangen, hans Leddemot var visnet og døde, han skulde faa Trøien paa og bli varm. Men aldrig kom hun til at glemme den Herrens Engel som kaldte hende ut paa Dørhellen den siste Gangen, og da hørte hun Rop fra Skogen. Det var som i Paradisets Dager da de blaaste med Basuner paa Jerikos Mure —

II. 52

Underfuldt. Men under denne Tale faar Aksel Tid paa sig, han øver sine Lemmer igjen og lærer at gaa.

De kommer sig saa smaat hjemover, Oline er fremdeles Redningsmand og støtter ham. Det gaar det og. Et Stykke nede møter de Brede. — Hvad det er? sier Brede, er du ussel? skal jeg hjelpe dig? sier han. — Aksel tier avvisende. Han har lovet Gud ikke at hævne sig paa Brede og mælde ham, men videre er han ikke gaat. Og hvad skulde Brede paa Optur nu igjen? Hadde han set at Oline var kommet til Maaneland og forstaat at hun vilde høre Nødropene? — Naa, det er du, Oline? sier Brede pratsom. Hvor du fandt han? Under et Træ? Ja er det ikke forunderlig med os Mennesker! utbryter han, jeg var paa Telegrafopsyn og saa hørte jeg Rop. Den som snudde straks paa Timen var Brede, jeg vilde være til Hjælp hvis det trængtes. Og just saa var det du, Aksel! Laa du under et Træ? — Ja det baade saa og hørte du da du gik nedover, svarer Aksel, men du gik mig forbi. — Gud vær mig Synder naadig! roper Oline over saa megen Sorthet. — Brede forklarer sig: Ja saa dig? Jeg saa dig godt. Men du kunde ha ropt, hvorfor ropte du ikke? Jeg saa dig saa utmærket vel, men jeg trodde du laa og hvilte litt. — Du skal bare tie! advarer Aksel, du vilde at jeg skulde bli liggende! —

II. 53

Nu forstaar Oline at Brede ikke maa gripe ind, det vil forringe hendes egen Uundværlighet og gjøre hendes Redning mindre absolut, hun hindrer Brede i at hjelpe til, han faar ikke engang bære Matskræppen eller Øksen. Aa for Øieblikket er Oline saa helt paa Aksels Side; naar hun kommer til Brede engang siden og sitter med en Kop Kaffe vil hun være paa hans. — Kan du ikke late mig bære Øksen og Ræken ialfald? sier Brede. — Nei, svarer Oline i Aksels Sted, han vil bære den selv. — Brede vedblir: Du kunde ha ropt paa mig, vi er vel ikke saa Uvenner at du ikke kan faa Maal for dig. Ropte du? Naa. Saa skulde du ha ropt høit, du skal gi dig Vet paa at det var Snestorm. Og desforuten saa kunde du ha vinket med Haanden. — Jeg hadde ingen Haand at vinke med, svarer Aksel, du saa jeg laa som om jeg var laaset ned med Laas. — Nei det saa jeg ikke. Jeg har aldrig hørt saa galt! Lat mig nu bære Børen din, hører du! — Oline sier: Du skal late han Aksel være i Fred. Han er ussel. —

Men nu er vel ogsaa Aksels Hjerne kommet i Gang igjen. Han har hørt om gamle Oline før, han skjønner at hun blir baade dyr og plagsom for al Fremtid hvis hun skal være absolut alene om at ha reddet hans Liv, han vil fordele Triumfen litt, Brede faar virkelig Skræppen og Redskaperne at bære, ja Aksel later et Ord falde om at det lettet ham, det gjorde godt. Men Oline vil ikke finde sig i det, hun river i Skræppen og erklærer at hun og ingen anden skal bære det som bæres skal. Det lure Enfold er i Strid fra alle Sider, Aksel staar et Øieblik uten Støtte og Brede maa sandelig slippe Skræppen og fange ham op skjønt han ikke vakler mere.

II. 54

Men saa gaar de videre slik, Brede støtter den svake Mand og Oline bærer Børen. Hun bærer og bærer, hun er fuld av Ondskap og Gnister: hun har faat tilvristet sig den ringeste og groveste Part av Redningen hjem. Hvad Djævelen skulde Brede her! — Du Brede, sier hun, hvad det er jeg hører, har de bent tat og solgt Gaarden din? — Hvem du spør for? svarer Brede kjækt. — Spør for? Jeg visste ikke at du vilde ha det hemmelig. — Det var Skrôt, Oline, du skulde ha møtt op og bydd paa Gaarden. — Jeg? Du aper med en Stakkar! — Naa, er du ikke blit rik? De sier du har arvet Skrinet hans Gammel-Sivert, hehehe. — Det gjorde ikke Oline blidere at bli mindet om den feilslagne Arv: Ja han Gammel-Sivert han undte mig alt godt, det er ikke at si andet. Men da han var død gjorde de han ren for jordisk Gods. Du vet selv hvorledes det er at bli snoft ren, Brede, og være under Andenmands Tak; men han Gammel-Sivert han har nu store Saler og Pauluner, og du og jeg, Brede, vi gaar igjen paa Jorden for Hvermands Fot. — Jeg estimerer dig ikke, sier Brede, og han henvender sig derpaa til Aksel: Jeg er glad for at jeg kom saa jeg kunde hjelpe dig hjem. Gaar jeg for fort med dig? — Nei. —

II. 55

Men strides med Oline, mundhugges med Oline? Umulig. Aldrig gav hun sig og ingen kunde naa hende i at blande Himmel og Jord sammen til et eneste Rot av Venlighet og Ondskap, Vaas og Gift. Nu hører hun at det egentlig er Brede som hjelper Aksel hjem! — Hvad det var jeg skulde sagt, begynner hun: de store Herrerne som var paa Sellanraa den Gangen — fik du vist dem Stensækkene dine? — Dersom at du vil, Aksel, saa skal jeg akkurat ta dig paa Ryggen og bære dig, sier Brede. — Nei, svarer Aksel. Men du skal saavisst ha Tak! —

De gaar og gaar og det er ikke langt igjen, Oline skjønner at hun maa nytte Tiden skal hun faa utrettet noget: Det hadde nu været det bedste om du hadde berget han Aksel ifra Døden, sier hun. Og hvorledes var det, Brede, saa du hans Fordærvelse og hørte hans Nødsens Rop og gik bent forbi? — Du skal bare holde Munden din, Oline! svarer Brede.

Det vilde nu ogsaa ha været det makeligste for hende, hun brøt i Sne og bar tungt, hun pustet; men hun tidde ingenlunde. Hun syntes at ha gjæmt en Godbit til Slutten, aa et farlig Æmne, og skulde hun vaage sig ind paa det? — Ho Barbro, sier hun — ja hun er da ikke strøken av, vet jeg? — Jo, svarer Brede letsindig. Og saa fik du Vinterarbeide for det samme. — Men her blev det godt Tak for Oline igjen, hun kunde late forstaa hvor hun var en søkt Oline, en attraet Oline rundt omkring i sin Bygd: kunde hun ikke ha været paa to Steder, ja for den Saks Skyld paa tre Steder? I Prestegaarden vilde de ha hat hende ogsaa. Og hun lot med det samme forstaa en Ting til som endog Aksel gjerne kunde høre, det skadet ikke: hun var bydd saa og saa meget for Vinteren, desuten nye Sko, ja endda et Saufôr atpaa. Men saa visste hun at her paa Maaneland kom hun til en ekstra bra Mand som vilde lønne hende overflødig, og saa vilde hun heller hit. Nei det skulde ikke han Brede vær at sørge for, hittil hadde hendes himmelske Fader aapnet Dør efter Dør for hende og bedt hende ind. Og det saa jo næsten ut for at Gud hadde hat en Mening med at sende hende hit til Maaneland, hun hadde frelst et Liv ikvæld. —

II. 56

Men nu begynner Aksel at bli saa utmattet og hans Ben saa uansvarlige under ham. Det er forunderlig, han er hittil blit dygtigere til at gaa efterhvert som Varme og Liv kom tilbake i hans Lemmer, nu trenger han høilig Brede for at holde sig oppe! Det syntes at begynde da Oline talte om sin Løn, og siden da hun atter reddet hans Liv blev det rent galt. Vilde han endda engang minke paa hendes Triumf? Gud vet det, men hans Hjærne var vel kommet i god Gang. Da de var nær Husene stanser han og sier: Nei det ser ikke ut til at jeg skal komme mig hjem! — Brede tar ham uten videre paa Ryggen. Saa gaar de slik, Oline fuld av Eiter, Aksel saa lang han er paa Bredes Ryg. — Men hvorledes var det, spør Oline, skulde ikke ho Barbro ha Barn? — Barn? stønner Brede under sin Vægt. Det er et yterst rart Optog, men Aksel later sig bære helt til han blir sat ned paa Dørhellen.

II. 57

Brede puster umaatelig. — Ja eller hadde hun ikke Barn? spør Oline. — Aksel bryter fort ind med følgende Ord til Brede: Jeg skjønner ikke hvorledes jeg skulde ha frelst mig hjem i Kvæld dersom ikke du hadde været! Og han glemmer heller ikke Oline: Tak skal du ha, Oline, du var den første som fandt mig! Og Tak skal dokker nu ha begge to! —

Dette var den Kvæld Aksel blev reddet

I de følgende Dager vil Oline nødig tale om andet end den store Tildragelse, Aksel har nok at gjøre med at holde igjen. Oline kan paavise det Sted hun stod paa i Stuen da en Herrens Engel kaldte hende ut paa Dørhellen for at høre efter Nødrops, Aksel har atter andet at tænke paa og maa være en Mand. Han begynner sit Arbeide i Skogen igjen, og naar han er færdig med at fælde tar han paa at kjøre Stok til Sagen paa Sellanraa.

Et jævnt og høvelig Vinterarbeide saalænge det varer: Stok opover, skaarne Bord nedover. Men det gjælder at drive paa og bli færdig før Nytaar, naar den store Frost sætter ind og iser Sagen ned. Det gaar rigtig godt, alting gaar: naar det hænder at Sivert paa Sellanraa just kommer tomreipet fra Bygden tar ogsaa han en Stok paa Slæden opover og hjelper sin Nabo. De to faar sig da en ordentlig Prat og er til Hygge for hverandre.

II. 58

Hvad du freget i Bygden? spør Aksel. — Nei ingenting, svarer Sivert. Her skal komme en ny Mand i Marken.

En ny Mand — aa det var ikke ingenting, det var bare Siverts Form. De nye Mænd kom med Aars Mellemlum opover Marken og slog sig ned, det var nu fem Nybygg nedenfor Breidablik, ovenfor gik det langsommere at kolonisere skjønt Jorden hele Veien sørover blev mere Muld og mindre Myr. Den Nybygger som hadde vaaget sig høiest op i Almenningen var Isak da han grundla Sellanraa, han var den dristigste og klokeste. Senere kom Aksel Strøm efter ham; nu hadde altsaa en ny Mand kjøpt. Den nye Mand skulde ha en stor Teig Dyrkningsmyr og Skog nedenfor Maaneland — det var nok at ta av.

Har du hørt hvad Slags Mand han er? spør Aksel. — Nei, svarer Sivert. Han kommer med færdige Huser som han kjører hit og lægger op paa ingen Tid. — Naa. Saa har han Middel? —

Han maa vel saa ha. Han kommer med Familjen, det er Kone og tre Børn. Og han har Hest og Dyr med. — Ja saa har han Middel, sier Aksel. Hørte du ikke mere? — Nei. Han er tre og tredive Aar. — Hvad han heter? — Aron, sa de. Stedet sit har han kaldt Storborg. — Naa, Storborg. Jaja det var nu ikke lite. — Han er ifra Sjøkanten. De sa han har drevet Fiske. — Saa kommer det an paa om han er nogen Jordbruker, sier Aksel. Hørte du ikke det Slag mere om han? — Nei. Han betalte kontant da han fik Skjøte. Andet hørte jeg ikke. Han monne ha tjent grovelig paa Fiske, sa de. Nu skal han sætte sig ned her og drive Handel. — Naa, han skal drive Handel? — Ja det snakket de paa. — Naa, han skal drive Handel!

II. 59

Det var det allervigtigste, og de to Naboer talte det over paa alle mulige Maater mens de kjørte Milen frem. Det var en stor Nyhet, kanske den største i hele Markens Historie, det var nok at drøfte: Hvem vilde den nye Mand handle med? De otte Nybygg i Almenningen? Eller ventet han ogsaa Kunder fra Bygden? I alle Tilfælder vilde Handelsstedet bli av Betydning, kanske kom det ogsaa til at øke Koloniseringen, Eiendommene vilde muligens stige i Værd, ingen visste det.

Hvor de drøftet det og aldrig blev trætte! Disse to Mænd hadde sine Interesser og sine Maal like saa viktige som andres, Marken var deres Verden, Arbeide, Aarstider og Avling de Æventyr de oplevet. Var det ikke Spænding i det? Ho, Spænding nok! Mangen Gang maatte de sove let, mangen Gang arbeide over Mattiderne, de taalte det, de hadde Helse til det, syv Timer under et Tømmertræ skadet dem ikke for Livet hvis Lemmerne var hele. En Verden uten Vidde, uten Utsyn? Saa! Men hvilken Verden av et Utsyn dette Storborg med Handel midt i Marken!

II. 60

Menneskene drøftet det til Jul . . .

Aksel hadde faat et Brev, et stort Brev med Løve paa, det var fra Staten: at han skulde hente Telegraftraad og Telegraf, Redskap og Værktøi hos Brede Olsen og overta Opsynet med Linjen fra Nytaarsdag.

II. 61

IV

De kjører med mange Hester opover Myrene, de kjører Husene til den nye Mand i Marken, Lass efter Lass, i dagevis. De læsser av paa et Sted som skal bli hetende Storborg, det blir nok stort engang, fire Mand ligger nu borti Bergene og tar ut Sten til en Mur og to Kjældere.

Saa kjører de og kjører. Hver Stok er laftet paa Forhaand, det er bare at lægge den op naar Vaaren kommer, det er fint utregnet, Stokkene har Løpenumer og her mangler ikke en Dør, ikke et Vindu, ikke en farvet Glasrute til Verandaen. Og den ene Kjører kommer en Dag med et høit Lass Spiler. Hvad er det? En av Nybyggerne nedenfor Breidablik vet det, han er sørfra og har set slikt før: Det er Havestakittet, sier han. — Den nye Mand vil altsaa anlægge Have i Marken, stor Have.

Det tegnet godt, det hadde aldrig før været slik Færdsel op efter Myrene og mange Hesteeiere tjente Skillinger paa Kjøring. De drøftet ogsaa denne Sak: her var Utsigt til Fortjeneste i Fremtiden, Handelsmanden vilde faa sine Varer fra Indland og Utland, han maatte ha dem opkjørt fra Sjøen med mange Hester.

II. 62

Det saa ut for at stort skulde altsammen være her. Det var kommet en ung Formand eller Fuldmægtig som ordnet med Kjøringen, han var en Spræt og syntes ikke han fik Hester nok endda det slet ikke var saa mange Lass igjen at kjøre. — Det er jo ikke saa svært mange Lass igjen av Husene? sa de til ham. — Ja men alle Varene! svarte han. — Sivert paa Sellanraa kom ruslende hjemover, som sædvanlig tomreipet, og Fuldmægtigen ropte til ham: Kommer du tomreipet nedenfra? Hvorfor tok du ikke Lass hit til Storborg? — Det kunde jeg ha gjort, men jeg visste ikke om det, svarte Sivert. — Han er fra Sellanraa, de har to Hester! var det en som hvasket. — Har dokker to Hester? spurte Fuldmægtigen. Tak dem hit begge to og kjør for os, her er Penger at tjene! — Ja, svarte Sivert, det var ikke saa galt. Men just nu er det saa ondt om Tid for os. — Har du ikke Tid til at tjene Penger! sa Fuldmægtigen.

Nei de hadde ikke altid Tiden for sig paa Sellanraa, det var saa meget at gjøre hjemme. Nu hadde de endog for første Gang leiet Karhjælp paa Gaarden, to svenske Murere som sprængte Sten til et Fjøs.

Dette Fjøs hadde i mange Aar været Isaks store Tanke, Gammen til Dyrene blev baade for liten og for daarlig, et Stenfjøs av dobbelt Mur og med ordentlig Gjødskjælder forestod. Men det var saa meget som forestod, det ene drog det andre efter sig hele Tiden, det blev ialfald aldrig Slut med Byggingen. Han hadde Sag og Kværn og Sommerfjøs, skulde han ikke ha Smie? Bare en liten Smie, til Hjælp, til Nødhjælp, det var saa langt til Bygden naar Slæggen kruset sig eller et Par Hestesko skulde kvæsses. Altsaa bare saavidt han kunde berge sig: en Avl og et Smiested, skulde han ikke ha det? I det hele tat blir der saa mange smaa og store Huser paa Sellanraa.

II. 63

Gaarden blir større og større, mægtig, det er saaledes ikke Raad til at hjelpe sig uten Taus mere, og Jensine maa vedbli at være her. Hendes Far Smeden spør iblandt efter hende og om hun ikke snart kommer hjem igjen, men han trenger ikke haardere paa, han er meget eftergivende og har vel en Mening dermed. Sellanraa ligger da øverst opi Almeningen og bare vokser, vokser i Huser og i Jorde, Menneskene er de samme. Lapperne kommer ikke længer forbi og gjør sig til Herrer paa Nybygget, det er for længe siden ophørt. Lapperne de kommer ikke ofte forbi, de gjør helst en stor Bue utenom Gaarden, men de kommer ialfald ikke ind i Stuen mere, de stanser ute, hvis de i det hele tat stanser. Lapperne de vanker i Utkanterne, i det Skumle, sæt Lys og Luft paa dem, og de vantrives som Utøi og Makk. Nu og da blir en Kalv eller et Lam tvært borte i Sellanraas Utmark, langt borti en Utkant. Det er intet at gjøre ved. Naturligvis kan Sellanraa taale det. Og om Sivert kunde skyte saa hadde han ikke Børse, men han kan ikke skyte,

II. 64

han er ukrigersk og munter, en stor Skøier: Desuten saa er vel Lapperne fredet! sier han.

Sellanraa kan taale smaa Tap i Buskopen fordi det er stort og stærkt, men det er ikke uten Sorger, aanei. Inger er ikke hele Aaret rundt like tilfreds med sig selv og Livet, nei hun har engang gjort en stor Reise og da fik hun vel et Slags ful Utidighet over sig. Den kan gaa bort, men den kommer igjen. Hun er flittig og flink som i sine bedste Dager og hun er en pen og sund Kone for sin Mand, for Kværnkallen; men har hun ikke Minder fra Trondhjem? drømmer hun aldrig? Jo især om Vinteren. Det er Pokker til Liv og Lyst i hende stundom, og da hun ikke kan danse alene blir det intet Bal. Tunge Tanker og Andaktsbok? Aaja, jo. Men det andre er ogsaa litt herlig og makeløst, som Gud skal vite. Hun har lært at bli nøisom, de svenske Murere er ialfald fremmede Mennesker og ukjendte Røster paa Gaarden, men det er ældre og stille Karer, de leker ikke, de arbeider. Men de er bedre end intet, de liver op, den ene synger deilig paa Stenen og Inger staar iblandt og lytter. Han heter Hjalmar.

Men dermed er ikke alt godt og vel paa Sellanraa. Der er nu den store Skuffelse med Eleseus. Det var kommet Brev fra ham at hans Post hos Ingeniøren var inddraget, men han skulde faa en anden Post, han maatte bare vente. Saa kom det Brev om at i denne Tid da han ventet paa en høi Kontorpost kunde han ikke leve av ingenting, og da han fik en Hundredekroneseddel sendt hjemmefra skrev han tilbake at det var just nok til at betale litt Skyld med. — Naa, sa Isak. Men nu har vi Murere og mange Utlæg, spør nu han Eleseus om han ikke heller vil komme hjem og hjelpe os! — Inger skrev, men Eleseus vilde ikke hjem igjen, nei nu vilde han ikke atter gjøre denne Reise til ingen Nytte, før vilde han sulte.

II. 65

Se, det var vel ingen høi Kontorpost ledig i hele Byen og Eleseus var kanskje heller ingen Rakekniv til at rydde sig Vei. Gud vet, kanskje var han heller ingen større Dygtighet. Snil og arbeidsom til at skrive var han nok, men Aanden og Lyset hadde han det? Og hvis ikke, hvorledes skulde det saa gaa ham!

Da han kom hjemmefra med to Hundrede Kroner møtte Byen op med sine gamle Regninger, og da han hadde betalt dem maatte han ha sig en Stok og ikke et Paraplyskaft. Forskjellige andre Ting laa det ogsaa nær at skaffe si: en Skindlue til Vinters som alle hans Kamerater hadde, et Par Skøiter til Løp paa Byisen, en Tandstikker av Sølv som var til at stikke Tænderne med og peke elegant med naar man sat og talte sammen ved et Glas. Og saa længe han var rik trakterte han efter Ævne, ved selve sit Gjenkomstgilde lot han trække op et halvt Dusin Øl med den største Sparsomhet. — Hvad, gir du tyve Øre til Jomfruen? spurte de ham; vi gir ti. — Man skal ikke være smaalig! sa Eleseus.

II. 66

Han var ikke smaalig nei, det stod ikke paa for ham, han var fra den store Gaard, ja fra et Gods, hans Far Markgreven eiet endeløse Tømmerskoger og fire Hester, tredive Kjør og tre Slaamaskiner. Eleseus var ingen Løgnhals og det var ikke han som utspredte Æventyret om Godset Sellanraa, det hadde Distriktsingeniøren i sin Tid gjort og brisket sig i Byen. Men det var ikke Eleseus imot at Æventyret halvt om halvt blev trodd. Da han selv intet var kunde han være Søn av noget, han fik Kredit paa det og kunde redde sig. Men i Længden gik det ikke, han skulde en Dag betale og da sat han fast. En av hans Kamerater fik ham da ind i sin Fars Forretning, en Bondehandel med alskens Varer, det var bedre end intet. Det passet daarlig for en saa gammel Gut at komme paa Begynderløn i en Krambod naar han skulde utdannes til Lensmand, men det var Livsophold, en foreløpig Utvei, aa det var i Grunden ikke saa galt. Eleseus var snil og bra her ogsaa og blev godt likt av Folk, saa skrev han hjem om at han var gaat over til Handelen.

Det var dette som var Morns store Skuffelse. Naar Eleseus stod i Krambod saa var han jo ikke det Slag mere end som Betjenten hos Handelsmanden nede i Bygden; før hadde han været mere uten Like; ingen uten han var reist ut fra Bygden og blit Kontorist. Hadde han tapt sit store Maal av Sigte? Inger var ikke saa dum, hun visste at det fandtes en Avstand mellem det almindelige og det ualmindelige, men hun skjelnet den kanskje ikke altid saa nøie. Isak var enfoldigere og enklere, han regnet nu mindre og mindre med Eleseus naar han regnet, hans ældste Søn glidde utenfor hans Omraade, han ophørte at tænke sig Sellanraa delt mellem sine Sønner naar han engang selv faldt fra.

II. 67

Ut paa Vaaren kom Ingeniører og Arbeidere fra Sverige, de skulde bygge Veier, opføre Barakker, planere, skyte, aapne Forbindelser med Matleverandører, med Hesteeiere, med Grundeiere ved Sjøen — hvad — men hvorfor alt dette? Er vi ikke i Marken hvor alt er dødt? Jo nu skulde de begynde Prøvedrift i Kobberfjældet.

Saa blev det allikevel Affære av, Geissler hadde ikke bare vimset.

Det var ikke de samme store Herrer fra forrige Gang, nei Landshøvdingen var borte, Brukspatronen var borte, men det var den gamle Bergkyndige og den gamle Ingeniør. De kjøpte av Isak alle de sagede Bord han kunde avse, de kjøpte Mat og Drikke og betalte godt, saa pratet de og var venlige og syntes om Sellanraa. Taugbane! sa de, Luftbane fra Toppen av Fjældet til Sjøen! sa de. — Nedover alle Myrene her? spurte Isak, for han tænkte saa daarlig. — Nei saa maatte de le: Paa andre Siden, sa de, ikke her paa denne Siden, det vilde bli Miler nedover, nei paa andre Siden av Fjældet, like tilhavs, der er stærkt Fald og ingen Længde. Vi rænder Malmen ned gjennom Luften i Jærntanker, du skal se det blir storartet; men til at begynde med kjører vi Malmen ned, bygger en Vei og kjører den ned med Hester — aa femti Hester, storartet det ogsaa. Og vi er ikke bare denne Styrken som du her ser; hvad er vi? ingenting! Det kommer flere op fra andre Siden, et Tog av Arbeidere og færdigbyggede Barakker og Proviant og Materiel og Redskaper av alle Slag, sa de, vi møtes paa Toppen. Det skal bli Sving i Tingene, Millioner, og Kisen skal til Sydamerika. — Er ikke Landshøvdingen med? spurte Isak. — Hvad for en Landshøvding? Naa han, nei han har solgt. — Og Brukspatronen? — Han har ogsaa solgt. Saa du husker dem? Nei de har solgt. Og de som kjøpte av dem har atter solgt. Nu er det et stort Selskap som eier Kobberfjældet, uhyre rike Folk. — Hvor mon Geissler er? spurte Isak. — Geissler? Kjender ham ikke. — Lensmand Geissler, han som solgte Dokker Fjældet dengang? — Naa han!

II. 68

Var det Geissler han hette? Gud vet hvor han er! Husker du ham og?

Saa skjõt de og arbeidet i Fjældet med mange Mand utover Sommeren, det blev stor Virksomhet, Inger drev utstrakt Handel med Mælk og Budraat og det var trøisomt at handle og vandle, at se mange Folk som kom og gik. Isak trampet sin dundrende Gang og dyrket sin Jord, intet forstyrret ham; de to Murere og Sivert reiste Stenfjøset. Det blev en vid Bygning, men det gik sent at faa den op, de var for faa Mand paa Muren og Sivert var desuten ofte ifra for at hjelpe til paa Jordet. Nu var det godt at ha Slaamaskine og godt at ha tre rappe Kvindfolk paa Rakemarken.

II. 69

Det var godt altsammen, Ødemarken var blit Liv, det blomstret med Penger.

Se nu Handelsstedet Storborg, var det ikke blit Forretning i stor Stil? Den Aron maatte være en Pokker og en Brand, han hadde faat Nys om det forestaaende Gruvearbeide og møtte øieblikkelig op med sin Krambod, han handlet, aa han handlet som en Regjering, ja som en Konge. Først og fremst solgte han nu alle Slags Husholdningsvarer og Arbeidsklær; men Gruvearbeidere med Penger de er ikke saa nøie paa Skillingen at de bare kjøper det nødvendige, nei de kjøper alt. Især om Lørdagskvældene vrimlet Handelsstedet Storborg av Folk og Aron maaket Penger ind, han hadde baade Fuldmægtigen og sin Kone til Hjælp indenfor Disken og solgte selv alt han vann, men Stedet var ikke øde og forlatt før langt paa Nat. De fik Ret Hesteeierne i Bygden, det blev en vældig Kjøring av Varer op til Storborg, Veien maatte flere Steder omlægges og gjøres ordentlig istand, det blev noget andet end Isaks første smale Sti opover Marken. Aron blev en ren Markens Velgjører med sin Handel og sin Vei. Han hette forresten ikke Aron, det var bare hans Døpenavn, han hette Aronsen, det kaldte han sig selv og det kaldte hans Kone ham; Familjen var stor paa det og hadde to Tjenestepiker og en Dreng.

II. 70

Jorden paa Storborg maatte foreløpig ligge urørt, det var ikke Tid til Jordbruk, hvem vilde grave i Myren! Men Aronsen hadde Have med Stakit og Rips og Asters og Rognbusker og andre plantede Trær, en fin Have. Det var en bred Vei i den hvor Aronsen kunde gaa om Søndagene og røke lang Pipe; i Bakgrunden laa Husets Veranda med røde og gule og blaa Ruter. Storborg. Tre Børn sprang smaa og pene omkring, Piken skulde lære at bli Datter paa et Handelssted, Gutterne skulde lære Handel selv, aa tre Børn med Fremtid!

Hadde ikke Aronsen tænkt paa Fremtiden saa var han i det hele tat ikke kommet hit. Han kunde ha vedblit at fiske Fisk og kanskje være heldig og tjene godt da ogsaa, men det var ikke som Handel, det var ikke fint, det var uten Estime, Hattene fløi ikke av for det. Aronsen hadde rodd med Aarer, for Fremtiden vilde han seile. Han hadde et Ord: bom konstant. Hans Børn skulde faa det mere bom konstant end han selv hadde hat det, sa han, dermed mente han at han vilde berede dem et Liv i mindre Slit.

Og se, det tegnet godt, Folk hilste til ham, til Konen, ja til Børnene. Det var ikke det mindste at Folk hilste til Børnene. Gruvearbeiderne kom ned fra Fjældet og hadde ikke set Børn paa længe, de blev møtt ute paa Gaarden av Aronsens Børn og talte straks venlig med dem som om de hadde møtt tre Puddelhunder. De vilde ha git Børnene Skillinger, men da det var selve Handelsmandens Børn blaaste de i Stedet paa Mundspil for dem. Gustaf kom, den unge Vildstyring med Hatten ned paa Øret og de mange muntre Ord paa Munden, ja han var det som kom og var morsom til dem en lang Stund. Børnene kjendte ham igjen hver Gang og sprang ham imøte, han fik dem op paa Ryggen alle tre og danset med dem. Ho! sa Gustaf og danset. Saa tok han op Mundspillet og blaaste Slaatter og Viser, det var saa at de to Tjenestepiker kom ut og saa paa Gustaf og hørte paa Spillet med duggede Øine. Gustaf visste nok hvad han gjorde, Galningen!

II. 71

Om en Stund gik han ind i Kramboden og rauset med Penger og kjøpte Rygsækken fuld av Saker, og naar han gik hjemover igjen til Fjældet bar han paa en hel liten Krambod som han aapnet paa Sellanraa og viste frem. Der var Brevpapir med Blomst paa og en ny Snadde og ny Skjorte og et Halstørklæde med Frynser; der var Gotter som han delte ut til Kvindfolkene; der var blanke Ting, Klokkekjæde med Kompas, Pennekniv; ja der var en Mængde Ting, der var Raketter som han hadde kjøpt til Søndags og vilde more sig selv og andre med. Han fik Mælk at drikke av Inger og han spøkte med Leopoldine og husket lille Rebekka hø-it i Veiret. — Naa, fik de snart Fjøset op? spurte han sine Landsmænd Murerne og var Venner med dem ogsaa. — De hadde ikke Hjælp nok, svarte Murerne. — Saa skulde de faa ham, sa Gustaf for Spøk. — Det maatte ha været saa vel! sa Inger, for Fjøset skulde være færdig til Høsten naar Dyrene sattes ind.

II. 72

Nu brændte Gustaf av en Raket, og da han hadde brændt av en til kunde like saa godt alle seks springe, og Kvindfolk og Børn holdt Pusten av Forundring over Trollskapen og Trollmanden og Inger hadde aldrig set en Raket før, men disse gale Lyn mindte hende om den store Verden. Hvad var en Symaskine nu! Og da Gustaf tilsist spilte Mundspil kunde Inger gjerne ha fulgt ham paa Vei bare av stærk Rørelse . . .

Gruvedriften gaar sin Gang og Malmen kjøres med Hester til Sjøen, et Dampskib har lastet og seilet væk til Sydamerika og et nyt er kommet i Stedet. Stor Trafik. Alle Mennesker i Marken som kan gaa har været paa Fjældet og set Underne, og Brede Olsen har været der med sine Stenprøver og er blit avvist fordi den Bergkyndige er reist hjem igjen til Sverige. Om Søndagene har det været stor Vandrings opover helt fra Bygden, ja endog Aksel Strøm som ikke har Tid at avse har lagt sin Vei om Gruverne det Par Ganger han har været paa Linjeopsyn. Nu er det snart ingen som ikke har set Underne. Da tar sandelig ogsaa Inger Sellanraa paa sig pene Klær og Guldring og gaar tilfjælds.

Hvad vil hun der?

II. 73

Hun vil ingenting, hun er ikke engang nysgjærrig paa at se hvorledes de aapner Fjældet, hun vil bare vise sig frem. Da Inger saa at andre Kvindfolk drog tilfjælds kjendte hun at hun vilde efter. Hun har et skjæmmende Ar paa Overmunden og hun har voksne Børn, men hun vilde efter.

Det græmmer hende at de andre er unge, men hun vil prøve at hamle op med dem, hun er endnu ikke begyndt at bli fet, hun er høi og pen og kan ta sig ut. Naturligvis er hun ikke rød og hvit og hendes gyldne Ferskenhud er for længe siden avslitt, men de skulde bare faa se, de skulde komme til at nikke og si: Hun er god nok!

De møter hende med den største Venlighet, Arbeiderne har faat mangen Mælkefum av Inger og kjender hende, de viser hende omkring i Gruverne, i Barakkerne, Staldene, Kjøkkenet, Kjælderer, Matboden, de dristige kommer hende nær og tar hende smaat i Armen, det gjør ikke Inger noget, det gjør hende godt. Naar hun skal stige op eller ned paa Stentrinnene løfter hun Kjolen høit og gjør sine Lægger synlige, men hun er rolig med det og det er som om hun ingenting har gjort. Hun er god nok! tænker vel Arbeiderne.

Det gamle Menneske, hun er allikevel rørende: det kunde ses at et Øiekast fra en eller anden av disse varme Mandfolk kom hende uventet, hun blev taknemmelig for det og gjengjældte det, aa det kitlet hende at være i Vinden, hun var Kvindfolk som andre Kvindfolk. Hun hadde vel været ærbar av Mangel paa Fristelser.

II. 74

Det gamle Menneske.

Gustaf kom. Han overlot to Piker fra Bygden til en Kamerat bare for at komme. Gustaf visste nok hvad han gjorde, han tok Inger overflødig godt og varmt i Haanden og takket for sist, men trængte sig ikke paa. — Naa, Gustaf, skal du ikke komme og hjelpe os med Stenfjøset? sier Inger og blir sprutrød. — Gustaf svarer at Jo nu kommer han snart. — Hans Kamerater hører det og sier at de kommer vel snart allesammen. — Naa, spør Inger, skal dokker ikke være her paa Fjældet i Vinter? — Arbeiderne svarer forbeholdent at Nei det saa ikke ut for det. — Gustaf er dristigere, han sier leende at de hadde vel snart skrapet ut den Kobberen som er. — Du sier ikke det? spør Inger. — Nei, svarte de andre Arbeidere til, det maatte Gustaf agte sig for at si!

Men Gustaf agtet sig ikke, han sa leende endda mere, og hvad Inger angaar da var han mærkelig til at vinde hende for sig selv alene skjönt han ikke trængte sig paa. En anden Gut spilte Trækspil, men det var ikke som naar Gustaf spilte Mundspil; en tredje Gut, en Støver han ogsaa, prøvet at vække Opmærksomhet ved at syngte utenad en Vise til Trækspillet, men det var ikke noget det heller endda han hadde en rullende Røst. Om litt stod Gustaf der og hadde sandelig faat Ingers Guldring paa sin Lillefinger. Og hvorledes det var gaat til da han ikke trængte sig paa? Aa han trængte sig godt nok paa, men han fôr stille med det som hun, de talte ikke om det, hun lot som ingenting da han puslet med hendes Haand. Da hun senere sat inde i Barakkekjøkkenet og drak Kaffe hørte hun litt Sjau og Uvenskap utenfor og hun forstod at det saa at si var til Ære for hende. Det kitlet hende, den gamle Orhøne sat og lydte paa et søtt Bulder.

II. 75

Hvorledes hun kom hjem fra Fjældet den Søndagskvæld? Ho, utmærket, like saa dydig som da hun gik, ikke mere og ikke mindre. Det fulgte hende mange Mand nedover, de mange Mand vilde ikke snu om saalænge Gustaf var med, de gav sig ikke, de agtet ikke at gi sig! Inger hadde ikke engang ute i den store Verden hat det saa trøisomt. — Om ikke Inger hadde mistet noget? sa de tilsist. — Mistet? Nei. — Guldringen! sa de. — Saa maatte Gustaf frem med den, han hadde en Hær imot sig. — Det var godt du fandt han! sa Inger og skyndte sig at ta Farvel med Følget.

Hun nærmet sig Sellanraa og saa de mange Hustak, dernede var hendes Hjem. Hun vaknet op igjen til den dygtige Kone hun var og vil gaa en Benvei bortom Sommerfjøset for at se til Dyrene, paa Veien dit kommer hun forbi et Sted hun kjender godt: her laa engang et lite Barn nedgravet, hun hadde klappet Jorden med Hænderne, sat et lite Kors paa. Aa det var saa længe siden. Undres derimot paa om Pikerne har mælket og gjort ifra sig

II. 76

Gruvearbeidet gaar sin Gang ja, men det ymtes om at Fjældet ikke holder hvad det lovet. Den Bergkyndige som var hjemreist kommer igjen og han har med sig en Bergkyndig til, de borer og skyter og undersøker grundig. Hvad er egentlig i Veien? Kobberen er fin nok, det mankerer ikke, men det er tyndt av den og den er uten Dybde, den tiltar i Tykkelse sørover, den begynder at bli dyp og herlig just der hvor Selskapets Grænselinje gaar, men saa er det Almenning igjen. Se, de første Kjøpere hadde vel ikke ment saa svært meget med sin Handel, det var et Familjeraad, nogen Slægtninger som kjøpte paa Spekulation, de sikret sig ikke hele Fjældet, den lange Mil over til næste Dalføre, nei de kjøpte en Klat av Isak Sellanraa og Geissler og solgte den igjen.

Og hvad var nu at gjøre? Chefer og Formænd og Bergkyndige skjønner det godt, de maa øieblikkelig handle videre med Staten. Saa sender de Stafet hjem til Sverige med Brevskaper og Karter og rider derpaa selv nedover Marken til Lensmanden for at lægge Beslag paa hele Fjældet paa Sørsiden av Vandet. Men nu begynder nogen Vanskeligheter: Loven er kommet i Veien, de er Utlændinger, de kan ikke kjøpe direkte. Det visste de ikke. — Solgt? sier Herrerne. — For længe siden, for flere Aar siden. — Hvem har kjøpt? — Geissler. — Hvad for en Geissler? Naa, han! — Tinglæst Skjøte, sier Lensmanden. Det var snaut Fjæld, han fik det for næsten ingenting. — Hvad Fan er dette for en Geissler som vi hører om nu og da? Hvor er han? — Gud vet hvor han er! —

II. 77

Herrerne maatte sende ny Stafet til Sverige. Og de skulde jo ogsaa komme til at faa vite hvem Geissler var. Foreløpig kunde de ikke arbeide med fuldt Mandskap mere.

Saa kom Gustaf ned til Sellanraa og bar alt sit jordiske Gods paa Ryggen, og nu kom han! sa han. Javel, Gustaf hadde forlatt Selskapet, det vil si, han hadde nu siste Søndag uttalt sig litt for flaakjæftet om Kobberfjældet, hans Ord blev baaret til Formanden og til Ingeniøren og Gustaf hadde faat sin Avsked. Lykke paa Reisen, og forresten saa var det kanskje just hvad han vilde: nu vakte det ingen Mistanke at han kom til Sellanraa. Han fik straks Arbeide paa Stenfjøset.

De murer og murer, og da det kort efter kom en Mand til fra Fjældet fik ogsaa han Plass paa Muren, og nu blev det to Lag og Arbeidet gik fort fra Haanden. Det skulde nok bli Fjøs til Høsten.

Men den ene Arbeider efter den andre kom ned fra Fjældet og var blit opsagt og tok Veien

hjem til Sverige; Prøvedriften skulde stanse. Det gik som et Suk gennem alle Mennesker i Bygden nedenfor, se, de var saa taapelige, de skjønnte ikke at Prøvedrift var Drift paa Prøve, men det var det. Mismot og onde Anelser grep Menneskene i Bygden, Pengene blev sjældnere, Lønningerne var blit nedsat, Handelsstedet Storborg blev stille. Hvad skulde det altsammen betyde? Nu var det hele saa godt i Gang, Aronsen hadde faat Flagstang og Flag, han hadde faat en Isbjørnfæld til Kjøreslæden sin til Vinters og han hadde utstyret Familien med storartede Klær. Dette var jo bare Smaating, men større Ting var ogsaa hændt: der hadde nu to nye Mænd kjøpt sig Rydningsland i Marken, det var høit oppe, mellem Maaneland og Sellanraa, det var ingenlunde betydningsløst for hele den lille avsides Verden. De to Nybyggere hadde sat sine Gammer op og hadde ryddet Jord og grøftet Myr, det var flittige Folk, de var kommet langt paa kort Tid. I hele Sommer hadde de kjøpt sine Matvarer nede paa Storborg, men da de kom nu siste Gang var det næsten intet at faa. Varer — hvad skulde Aronsen med Varer naar Gruvedriften stanset? Nu hadde han næsten ikke Varer, han hadde bare Penger. Av alle Mennesker i Marken var kanske Aronsen den mest mismotige, hans Overslag hadde været saa feilagtige. Da nogen raadet ham til at dyrke sin Jord op og leve av den til bedre Tider svarte Aronsen: Grave i Jorden? Det er ikke det jeg og mine er kommet hit for!

II. 78

Tilsist holdt Aronsen det ikke længer ut, han vilde selv op til Gruverne og se paa Saken. Det var en Søndag. Da han kom til Sellanraa vilde han ha Isak med sig opover, men Isak hadde endnu aldrig sat sin Fot paa Fjældet siden Driften begyndte, han trivedes bedst nede i Lien. Inger maatte træde til: Kan du ikke gaa med han Aronsen naar han ber dig! sa hun. Se, Inger hadde vel intet imot at Isak blev borte en Stund, det var Søndag, hun kunde ville være ham kvit et Par Timer. Saa blev Isak med.

II. 79

De saa meget rart paa Fjældet, Isak kjendte sig ikke igjen i denne By av Barakker og Kjøretoninger og gapende Gruver. Selve Ingeniøren viste dem om. Kanske var han ikke saa svært let tilsinds for Tiden, den gode Ingeniør, men han hadde prøvet at motarbeide den tunge Stemning som hvilte over Markens og Bygdens Folk, her var nu et rigtig godt Høve, selve Markgreven paa Sellanraa og Handelsmanden paa Storborg var tilstede.

Han forklarte Stensorten: Kis, Kobberkis, den indeholdt Kobber, Jærn og Svovl. Aa de visste paa en Prik hvad Berget indeholdt, ja det indeholdt endog litt Sølv og Guld. Man drev ikke Bergværksdrift uten at kunne sine Ting! — Men skal det stanse nu? spør Aronsen. — Stanse? gjentar Ingeniøren forbausset. Det vilde nok ikke Sydamerika være tjent med. De skulde stanse for en kort Tid Prøvedriften ja, de hadde nu set hvad her var, saa skulde de bygge Luftbane og gaa løs paa hele Fjældet sørover. Isak visste vel ikke hvor denne Geissler var henne i Verden? — Nei. — Naa, han blev nok fundet. Saa bar det løs for Alvor. Nei stanse!

II. 80

Isak er faldt i Forundring og Bevægelse over en liten Maskine som er til at træde med Foten, han ser straks hvad det er, og det er jo en liten Smie til at kjøre paa en Kjørre og flytte og sætte ned hvorsomhelst. — Hvad koster en slik Maskine? spør Isak. — Den? Feltessen? Den kostet ikke stort. De hadde flere Stykker av dem, men de hadde ganske andre Maskiner og Indretninger, nede ved Sjøen uhyre Maskiner. Isak maatte vel forstaa at slike dype Daler og Avgrunder i et Fjæld det gjorde man ikke med Neglene, hahaha.

De gaar og driver, herunder fortæller Ingeniøren at han agter sig til Sverige en av Dagene. — Men Dokker kommer igjen? spør Aronsen. — Naturligvis. Han visste ikke noget som Regjering eller Politi derhjemme kunde sætte ham fast for! — Isak laget det saa at de kom til at staa foran den lille Smie engang til: Men hvormeget kan en slik Avl koste? spør han. — Koste? Det husket sandelig ikke Ingeniøren. Den kostet vel nogen Penger, men i et stort Gruvebudget kostet den jo ingenting! Den pragtfulde Ingeniør, kanske var han langt fra lys tilsinds for Tiden nei, men han bevaret Skinnet og var stor og flot til det siste: Trængte Isak en Feltesse? Tak den der! Hans Selskap var mægtig, det forærte ham Feltessen!

En Times Tid senere vandrer Aronsen og Isak hjemover igjen. Aronsen er blit roligere og har faat litt Haap, Isak rigger nedover Fjældet med den dyrebare Feltavl paa Ryggen. Den gamle Pram var vant til at bære Last! Ingeniøren bydde sig til at late nogen Mand komme hjem til Sellanraa med Klenodiet imorgen, men Isak takket at det skulde de ikke vær. Han tænkte paa dem derhjemme at de skulde bli bra forundret naar han kom gaaende med en Smie paa Ryggen.

II. 81

Det var Isak som blev forundret.

Det kom netop en Hest med et høist aparte Kjærrelæss ind paa Tunet. Kjørereren var en Mand fra Bygden, men ved Siden av ham gik en Herremand som Isak stirret forundret paa: det var Geissler.

II. 82

V

Isak kunde vel ogsaa hat Grund til at forundres over et og andet ellers, men han var ingen herlig Hund til at tænke paa mange Ting ad Gangen. Hvor er Inger? sa han bare da han gik forbi Kjøkkendøren. Han tænkte paa at Geissler maatte bli ordentlig mottat.

Inger? Hun var i Bærmarken, hadde været i Bærmarken helt siden Isak gik tilfjælds, hun og Gustaf, Svensken. Det gamle Menneske, hun var blit saa tullet og forelsket, det lidde til Høst og Vinter, men hun kjendte Varme i sig igjen, Blomster i sig igjen. Kom og vis mig hvor det er Multer, sa Gustaf, Hjortron! sa han. Hvem kunde staa for slikt! Hun løp ind i Kammerset og var baade alvorlig og religiøs i flere Minutter, men der stod han utenfor og ventet, Verden var hende like i Hælene, det blev til at hun ordnet Haaret og speilet sig omhyggelig og gik ut igjen. Hvad saa, hvem vilde ikke ha gjort det samme? Kvindfolk kjender ikke det ene Mandfolk fra det andre,

ikke altid, ikke ofte.

De gaar i Bærmarken og plukker Bær, plukker Multer paa Myrene, de stiger fra Tuve til Tuve, hun løfter op og har sine gode Lægger. Det er stille allevegne, Rypen har alt store Unger og hvæser ikke mere, det er lune Steder med Busker paa Myrene. Det er ikke gaat en Time og de hviler alt. Inger sier: Er du slik! Aa hun er saa svak til ham, hun smiler forkommen, for hun er saa forelsket, aa hvor det er søtt og ondt at være forelsket, begge Deler! Skik og Bruk byder vel at forsvare sig? Ja for at overgi sig. Inger er saa forelsket, dødelig og uten Naade, hun vil ham vel og er bare dyp og kostelig til ham.

Det gamle Menneske.

Naar Fjøset er færdig saa reiser du, sier hun saa. — Nei han reiste ikke. Jo naturligvis maatte han vel reise engang, men ikke paa en Ukes Tid. — Skal vi ikke gaa hjemover? spør hun. — Nei. —

De plukker Bær, og om en Stund finder de sig atter nogen lune Busker og Inger sier: Du er gal, Gustaf! Timer gaar, nu er de nok sovnet i Buskene. Er de sovnet? Det er makeløst, midt i Ødemarken, i Eden. Da sier Inger og sitter ret op og lytter: Jeg synes jeg hører nogen kjøre langt bortpaa Veien? — Solen synker, Lynghaugene mørkner litt av Skygge da de gaar hjemover. De kommer forbi mange lune Steder og Gustaf ser dem og Inger ser dem nok ogsaa, men hun synes hele Tiden at nogen kjører foran dem. Aa men gaa og forsvare sig mot en gal og pen Gut paa hele Hjemveien? Inger er saa svak, hun smiler bare og sier: Nei jeg har ikke set slik som du er!

Hun kommer alene hjem tilgaards. Det var godt at hun kom nu, storartet, et Minut senere hadde ikke været bra. Isak er netop steget ind paa Gaarden med sin Smie og med Aronsen; en Hest med Kjærre er stanset.

Goddag! sier Geissler og hilser paa Inger ogsaa.

Der staar Menneskene og ser paa hverandre. Intet kunde høve bedre . . .

Geissler er kommet igjen. Han har været borte i nogen Aar nu, men her er han igjen, ældet og graanet, men kvik som altid, og nu er han fin, i hvit Vest og Guldkjæde. Pokker forstaar den Mand!

Var det saa at han hadde faat Kundskap om at nu foregik noget i Kobberfjældet og vilde undersøke Saken? Godt, her var han. Han ser yterst vaken ut, han mønstrer Stedet og Jordet ved at snu Hodet sagte og bruke Øinene, han ser store Forandringer, Markgreven har utvidet sit Hæredømme. Geissler nikker.

Hvad er det du bærer? spør han Isak. Et helt Hestelass! sier han. — En Smieavl forklarer Isak. Han skal bli god at ha for mig mangen Gang her paa Nybygget, sier han og kalder Sellanraa et Nybygg endda! — Hvor har du faat den? — Paa Fjældet, Ingeniøren tok og forærte mig han. — Er det en Ingeniør paa Fjældet? spør Geissler som om han ikke visste det.

Og skulde Geissler staa tilbake for en Ingeniør paa Fjældet! Jeg har hørt om at du har Slaamaskine, nu har jeg med en Rakemaskine til dig, sier han og viser til Kjærrelasset. Der stod den, rød og blaa, en umaatelig Kam, en Høirive til at kjøre med Hest. De løftet den av Kjærren og saa den over, Isak spændte sig for og prøvet den paa Jordet. Det var ikke saa rart at hans Mund stod aapen, Under paa Under blev nu samlet paa Sellanraa!

De talte om Kobberfjældet, om Bergværket: De spurte saa efter Dokker, sa Isak. — Hvem spurte? — Ingeniøren og alle Herrerne. At de endelig maatte finde Dokker, sa de. — Aa der gjorde visst Isak formeget av det, Geissler taalte det kanskje ikke, han blev brat i Nakken og sa: Jeg er her hvis de vil mig noget!

Dagen efter kom de to Stafetter tilbake fra Sverige og med dem fulgte et Par av Eierne i Minen, de var tilhest og var fornemme og tykke Herrer, efter Utseendet at dømme grundrike. De stanset næsten ikke paa Sellanraa, men spurte fra Hesteryggen et Par Spørmaal om Veien og ridde videre opover Fjældet. Geissler lot de som de ikke saa skjønt han stod nær nok. Stafetterne med de lastede Pakhester hvilte en Time, talte med Murerne paa Fjøset, fik vite at den gamle Herre i hvit Vest og Guldkjæde var Geissler og drog saa videre de ogsaa. Men den ene Stafetten kom ned til Gaarden igjen samme Kvæld med mundtlig Bud at Geissler maatte komme op til Herrerne paa Fjældet. Jeg er her hvis de vil mig noget! lot Geissler svare.

Han var vel blit saa stor, han tænkte kanskje at han sat inde med Alverdens Magt, og fandt han et mundtlig Budskap litt for nonchalant? Men hvorledes gik det til at han kom til Sellanraa just da han trængtes? Saa var han vel en Mester til at være alvitende og vite om mangt og meget. Naa, men da Herrerne paa Fjældet fik Geisslers Svar maatte de jo umake sig ned til Sellanraa. Ingeniøren og de to Bergkyndige fulgte dem.

Se, det var altsaa mange Kroker og Sving endog før Møtet kom istand. Det lovet ikke godt, nei Geissler var uhyre stor paa det.

Herrerne var høflige nu, de bad undskylde at de hadde sendt Bud paa ham igaar, de var saa trætte efter Færden. Geissler var høflig tilbake og svarte at ogsaa han var træt efter sin egen Færd, ellers vilde han ha kommet. — Naa, men nu til Saken: Vilde han sælge Fjældet paa Sørsiden av Vandet? — Er Herrerne Kjøper? spurte Geissler, eller taler jeg med Mellemmænd? — Dette kunde ikke være noget andet end Vrangskap fra Geisslers Side, han maatte vel se paa dem at de fornemme og tykke Herrer ikke var Mellemmænd. Saa gik de videre: Prisen? sa de. — Ja Prisen! sa Geissler ogsaa og tænkte paa det. Et Par Millioner, sa han. — Jasaa, sa Herrerne og smilte. — Geissler smilte ikke.

Ingeniøren og de Bergkyndige hadde saa løselig undersøkt Fjældet bortover, hadde boret nogen Huller og skutt, og her var nu Opgaverne: Forekomsten skyldtes Eruption, den var ujevn, var efter den foreløpige Undersøkelse dypest omkring Skjellet mellem Selskapets og Geisslers Eiendom, siden tok den av. Den siste Halvmilen var det ingen drivværdig Kis at finde.

Geissler hørte paa denne Beretning med den største Likegyldighet. Han tok op av Lommen nogen Dokumenter som han saa opmærksomt i, men det var ikke Karter og Gud vet om det da i hele tat var Dokumenter som vedkom Kobberfjældet. — De har ikke boret dypt nok! sa han som om han saa det av Papirerne. — Nei det indrømmet Herrerne straks; men Ingeniøren spurte: Ja hvorledes kan Geissler vite det? De har jo slet ikke boret? — Da smilte Geissler som om han nok hadde boret et Par Hundrede Meter ned gjennem Jordkloden, men derpaa skjult Hullerne.

De holdt paa til Middag og talte frem og tilbake, de begyndte at se paa Klokkerne sine. Nu hadde de faat Geissler ned paa en Kvart Million, men ikke en Haarsbred længer ned. Nei de maatte ha støtt ham litt alvorlig, de gik ut fra at han var glad ved at sælge, nødt til at sælge, men det var han ikke, ho, saa de ikke at han sat her næsten like saa fin og stor som de! — En femten, tyve Tusen skulde vel ogsaa være en bra Skilling, sa Herrerne. — Det nægtet Geissler ikke, naar man netop trængte denne Skilling, men to Hundrede og femti Tusen var mere. — Da sa en av Herrerne, og han sa det vel for at holde Geissler nede ved Jorden: Jeg husker med det samme, vi kan hilse fra Fru Geisslers Folk i Sverige. — Tak! svarte Geissler. — Apropos, sa den andre Herren da ingenting nyttet: En Kvart Million! Det er da ikke Guld, det er Kis. — Geissler nikket: Det er Kis. —

II. 88

Da blev Herrerne utaalmodige allesammen og fem Klokketapsler sprang op og smaldt igjen og nu var det ikke Tid til Spøkefuldheter mere, nu var det Middag. Herrerne begjærte ikke Mat paa Sellanraa, men ridde tilbake til Gruverne igjen for at spise sin egen Mat.

Slik løp Møtet av.

Geissler blev alene.

Hvad monne det nu være for Funderinger som sysselsatte ham? Kanske ingen, kanskje var han likeglad og tankeløs? Ingenlunde, han tænkte, men han viste ingen Uro. Efter Middagen sa han til Isak: Jeg skulde ha været en lang Tur over i Fjældet mit og jeg skulde hat Sivert med likesom forrige Gang. — Ja, sa Isak øieblikkelig. — Nei. Han har andet at gjøre. — Han skal gaa med Dokker paa Timen! sa Isak og ropte Sivert ned fra Muren. — Geissler holdt Haanden i Veiret og sa kort Nei.

Han drev omkring paa hele Gaarden og kom flere Ganger tilbake til Murerne og talte livlig med dem. At han kunde overkomme det, en stor Sak hadde jo nys optat ham! Geissler, kanskje hadde han saa længe levet i usikre Forhold at intet egentlig syntes at staa paa Spil for ham mere, noget svimlende Fald vilde i ethvert Tilfælde ikke ske med ham.

II. 89

Han stod der han stod paa ren Slump. Da han hadde solgt den lille Gruveteig til sin Kones Slægtninger gik han straks hen og kjøpte hele Fjældet bortenfor, hvorfor gjorde han det? Vilde han ærgre Eierne ved at bli nærmeste Grande? Oprindeligen hadde han vel bare hat den Tanke at slaa under sig en Remse paa Sørsiden av Vandet, der hvor Gruvebyen maatte lægges hvis det nogensinde blev Drift av; hele Fjældet derimot blev han Eier av fordi det næsten intet kostet og fordi han ikke vilde ha Bry med en vidløftig Skjelsforretning. Han blev Bergkonge av Likegyldighet, en liten Bytomt til Barakker og Maskiner blev til et Rike like til Havet.

I Sverige gik den lille første Gruveteig fra Haand til Haand og Geissler holdt sig vel underrettet om dens Skjæbne. Naturligvis hadde de første Eiere kjøpt galt, svinegalt, Familjeraadet var ikke Bergfolk, det hadde ikke sikret sig Fjæld nok, men hadde bare villet betale en viss Geissler bort fra sin Nærhet. Men de nye Eiere var ikke mindre komiske, det var vel mægtige Folk, de kunde tillate sig en Spøk og kjøpe for Moro, kjøpe under et Kalas, Gud vet. Men da det blev Prøvedrift og Alvor i Tingen stod man pludselig foran en Mur: Geissler.

De er Børn! tænkte kanskje Geissler fra sin store Høide, han hadde faat saa meget Mot og var blit saare brat i Nakken. Rigtignok hadde Herrerne prøvet at kjøle ham godt av, de trodde de stod foran en Trængende og ymtet noget om en femten, tyve Tusen, — de var Børn, de kjendte ikke Geissler. Her stod han.

II. 90

Herrerne kom ikke mere ned fra Fjældet den Dag, de mente vel at handle klokt ved ikke at vise sig for hippen. Den næste Morgen kom de og hadde sine Pakhester med og var paa Hjemfærd. Men da var Geissler gaat bort.

Var Geissler gaat bort?

Herrerne kunde saa ikke avgjøre noget fra **Hesteryggen**, de maatte stige av og vente. Hvor var Geissler gaat hen? Ingen visste det, han gik allevegne, han hadde Interesse for Sellanraa Gaard, sist var han set ved Sagen. Stafetterne blev sendt ut for at lete, men Geissler var kanskje gaat langt bort, for han svarte ikke naar det blev ropt. Herrerne saa paa sine Klokker og til at begynde med var de nok saa ærgerlige og sa: Vi gaar ikke her som nogen Narrer og venter. Vil Geissler sælge saa faar han være tilstede! Aa men Herrerne store Ærgrelse la sig, de ventet, ja de begyndte endog at more sig, det blev jo desperat, de blev liggende ute paa Grænsefjældet til Natten. Det gaar brilliant! sa de, vore Familjer vil engang finde vore Ben!

Tilslut kom Geissler. Han hadde været og set sig om, sist kom han fra Sommerfjøset. — Det ser ut til at bli forlite for dig Sommerfjøset ogsaa, sa han til Isak. Hvormange Dyr har du ialt deroppe? — Slikt kunde han si skjønt Herrerne stod der med Klokkerne i Haand. Geissler hadde en mærkelig Rødme i Ansigtet som om han hadde nytt Stærkt. Puh, jeg blev varm av Turen! sa han.

II. 91

Vi ventet halvveis at De vilde ha været tilstede, sa en av Herrerne. — Det har ikke Herrerne bedt mig om, svarte Geissler, ellers vilde jeg ha været paa Pletten. — Naa, end Handelen? Vilde Geissler idag ta imot et rimelig Tilbud? Det var vel ikke Tale om en femten, tyve Tusen Kroner hver Dag for ham heller, eller hvorledes? — Denne nye Hentydning støtte Geissler stærkt. Var det ogsaa en Maate! Se, Herrerne hadde vel ikke talt slik hvis de ikke hadde været ærgerlige, og Geissler hadde vel ikke øieblikkelig blit blek i Ansigtet hvis han ikke først hadde været paa et ensomt Sted og blit rød. Nu bleknet han og svarte koldt: Jeg vil ikke antyde hvad som muligens er overkommelig for Herrerne at betale, men derimot vet jeg hvad jeg vil motta. Jeg vil ikke høre

paa mere Barneprat om Fjældet. Min Pris er den samme som igaar. — En Kvart Million Kroner? — Ja. —

Herrerne steg tilhest.

Nu skal jeg si Geissler ett, sa den ene: Vi skal gaa til fem og tyve Tusen! — De er fremdeles spøkefuld, svarte Geissler. Jeg skal derimot foreslaa Dem noget for fuldt Alvor: Vil De sælge det lille Gruvefeltet **Deres?** — Ja, sa Herrerne litt overrumplet, det kunde tænkes. — Saa skal jeg kjøpe det, sa Geissler.

Aa den Geissler! Nu stod jo hele Gaarden fuld og hørte ham, alle Sellanraas Folk og Murerne og Herrerne og Stafetterne, han kunde kanskje ikke skaffe det mindste av Pengene til en slik Handel, men Gud vet om han ikke kunde det forresten, Pokker forstod ham! I alle Fald revolutionerte han litt blandt Herrerne ved sine faa Ord. Var det Knep? Mente han at gjøre sit Fjæld betydningsfuldere ved den Manøvre?

II. 92

Herrerne tænkte paa det, Herrerne begyndte sandelig at tale sagte sammen om det, de steg av Hestene igjen. Da blandt Ingeniøren sig i det, se, dette syntes vel efter hans Skjøn at bli for jammerlig, og han syntes at ha Magt, kanskje ogsaa Myndighet. Nu stod jo hele Gaarden fuld av Folk og hørte paa. — Vi sælger ikke! sa han. — Ikke det? spurte Herrerne. — Nei. —

De hvisket litt til, saa steg de tilhest for Alvor. — Fem og tyve Tusen! ropte en av Herrerne. — Geissler svarte ikke, han vendte sig og gik bort til Murerne igjen.

Og slik løp da siste Møte av.

Geissler syntes likegyldig for Følgerne, han gik fra og til og talte om det ene og det andre, for Øieblikket var han optat av at Murerne la ned nogen vældige Loftsbjelker tværsover det hele Fjøs. De vilde bli færdige denne Uke med Fjøset, Taket skulde være bare et midlertidig Tak, senere skulde et nyt Foderhus bygges ovenpaa Fjøset.

Isak holdt Sivert nede fra Muren nu og lot ham drive, det gjorde han for at Geissler til enhver Tid skulde finde Gutten ledig for den Tur i Fjældet. En faanyttig Omsorg, Geissler hadde opgit Turen eller kanskje glemt den. Da han hadde faat litt Niste med av Inger gik han derimot Veien nedover Marken og blev borte tilkvælds.

II. 93

Han passerte de to nye Rydninger som var blit til nedenfor Sellanraa og talte med Mændene, han kom helt ned til Maaneland og vilde se hvad Aksel Strøm hadde utrettet i disse Aar. Det hadde ikke gaat saa svært fort med ham, men han hadde gjort godt Arbeide paa Jorden. Geissler interesserte sig ogsaa for dette Nybygg og sa til ham: Har du Hest? — Ja. — Jeg har staaende en Slaamaskine og en Nybrotsharv sørpaa, nye Saker, jeg skal sende dig dem. — Hvad? spurte Aksel og skjønnte ikke en slik Storartethet, han tænkte sig noget med Avbetaling. — Jeg skal forære dig de Redskaperne, sa Geissler. — Det er da ikke mulig? — Men du skal hjelpe de to Naboerne dine her ovenfor og harve noget Nyland for dem. — Ja det skal ikke mankere! erklærte Aksel og kunde endda ikke skjønne hele Geissler: Naa, saa har Dokker Eiendom og Maskiner sørpaa? — Geissler svarte: Jeg har saa meget at staa i. — Se, det hadde kanskje Geissler ikke, meget at staa i; men han lot ofte saa. Denne Slaamaskine og Harv kunde han jo bare kjøpe i en av Byerne og sende nordover.

Han kom til at tale længe med Aksel Strøm, om de andre Nybyggere i Marken, om Handelsstedet Storborg, om Aksels Bror, en nygift Mand som nu var kommet til Breidablik og hadde begyndt at aapne Myrene og faa Vandet ut av dem. Aksel klaget over at det ikke var Kvindfolkjælp at faa, han hadde bare en gammel Kone som hette Oline, hun vann ikke stort, men han fik endda være glad saalænge han beholdt hende. Aksel hadde en Stund maattet arbeide Nat og Dag i Sommer. Han kunde kanskje ha faat et Kvindfolk fra sit Hjemsted, fra Helgeland, men saa hadde han maattet betale Reisepenger omfremt Lønnen. Det var Utgifter paa alle Kanter. Aksel fortalte videre at han hadde overtat Opsynet over Telegraflinjen, men det angret han litt paa. — Slikt noget det er for Folk som Brede, sa Geissler. — Det er saa sandt som det er sagt! indrømmet Aksel. Men det var de Skillingerne. — Hvormange Kyr har du? — Fire. Og en Fors Okse. Det var saa langt til Sellanraa til Oksen. —

II. 94

Men en meget viktigere Sak laa det Aksel Strøm paa Hjærte at faa tale med Geissler om: nu var det sat Undersøkelse i Gang mot Barbro. Jo naturligvis var det kommet op: Barbro hadde gaat her med Barn, men hun var reist fri og frank og uten Barn herfra, hvorledes hang det sammen? Da Geissler hørte hvad det galdt sa han kort og godt: Kom her! Han tok Aksel med sig bort fra Husene, Geissler gjorde sig dygtig til og var som en Øvrighet. De satte sig i Skogkanten og Geissler sa: Lat mig nu høre!

Naturligvis var det kommet op ja, hvorledes kunde det undgaaes! Det var ikke længer frit for Mennesker i Marken og desuten var Oline kommet dit. Hvad hadde Oline med den Sak? Ho! Og atpaa alt saa hadde Brede Olsen gjort sig Uvenner med hende. Nu var ikke Oline længer til at komme forbi, hun bodde paa Aastedet og kunde fritte Aksel selv ut i smaa Skift, det var jo mistænkelige Saker hun levet for, tildels levet av, se her var nu atter noget med den rette Lugt! I Grunden var Oline nu blit for gammel og svak til at stelle Hus og Dyr paa Maaneland, hun burde opgi det; men kunde hun det? Kunde hun rolig forlate et Sted hvor en saa diger Gaate laa uopklaret? Hun greidde Vinterens Arbeide; ja hun slet sig ogsaa igjennem i Sommer, og det var svært til Styrke hun hentet sig bare ved Utsigten til at kunne avsløre en Datter av Brede. Sneen gik ikke før av Marken i Vaar før Oline gav sig til at snuse omkring, hun fandt den lille grønne Haug ved Bækken og saa straks at Torven var lagt paa i Ruter; hun hadde ogsaa været saa lykkelig at komme over Aksel en Dag han stod og trødde paa den lille Grav og jævnet den ned. Aksel visste altsaa om det hele. Oline nikket med sit graa Hode at nu var det hendes Tur!

II. 95

Ikke for det, han Aksel var ikke en uvennes Mand at være hos, men han var dygtig paaholdende og talte Ostene sine og hadde god Rede paa hver Ulddott; Oline hadde langtfra frie Hænder. Og nu Redningen hans ifjor, hadde Aksel vist sig som en Herremand og forskyldt hende for den?

II. 96

Tværtimot, han holdt stadig fast paa sin Deling av Triumfen: Javel, sa han, dersom at ikke Oline var kommet saa hadde han maattet ligge ute og fryse den Natten; men han Brede hadde nu ogsaa været til god Hjælp paa Hjemveien! Det var Takken. Oline syntes det var saa at den Almægtige maatte fortørnes over Menneskene! Kunde ikke han Aksel ha tat en Ku paa Baasen og leidd hende frem og sagt: Det er din Ku, Oline! Men nei.

Nu kom det sig an paa om det ikke vilde koste ham mere end som en Ku!

Sommeren utover passet Oline op hvert Menneske som gik forbi og hvisket med dem og nikket og betrodde sig til dem. Men ikke mine Ord igjen! sa hun. Oline var ogsaa et Par Ganger nede i Bygden. Nu begyndte det at drive med Rygter i Marken, ja det drev som Taake, det la sig paa Ansigterne og trængte ind i Ørene, selv Børnene som gik paa Skole paa Breidablik begyndte at nikke med Hemmeligheter. Tilsist maatte Lensmanden røre paa sig, maatte indberette det og faa sin Ordre. Saa kom han med Følgesvend og Protokol til Maaneland en Dag og efterforsket og skrev op og reiste igjen. Men tre Uker efter kom han tilbake og efterforsket og skrev op mere, og denne Gang aapnet han en liten grøn Haug ved Bækken og tok ut et Barnelik av den; Oline var ham en uundværlig Hjælp, til Vederlag maatte han svare paa hendes mange Spørsmål og han svarte da blandt andet at Ja det kunde nok bli Tale om at arrestere Aksel. Da slog Oline Hænderne sammen over al den Fordærvelse hun var kommet op i her paa Stedet og ønsket sig bort, langt bort. Men end ho Barbro? hvisket hun. — Piken Barbro, sa Lensmanden, hun sitter arresteret i Bergen; Retfærdigheten maa ha sin Gang, sa han. — Saa tok han Liket med og reiste igjen . . .

II. 97

Det var da ikke rart at Aksel Strøm gik i Spænding. Han hadde forklaret sig for Lensmanden og intet nægtet: det han hadde Del i var selve Barnet og desuten hadde han paa egen Haand gravet en Grav til det. Nu spurte han Geissler hvorledes han videre skulde fare ad. Han maatte vel til Byen paa meget værre Forhør og Pinsel?

Geissler var ikke længer slik Kar, nei den omstændelige Fortælling hadde trættet ham, han dovnat av — hvad nu Grunden kunde være, om han kanskje ikke længer hadde Aanden fra om Morgningen over sig. Han saa paa Klokken, reiste sig fra Marken og sa: Det der maa overveies grundig, jeg skal tænke paa det. Du skal faa mit Svar før jeg reiser!

Dermed gik Geissler.

Han kom tilbake til Sellanraa om Kvælden, spiste litt og gik tilsengs. Han sov til langt paa Dag, sov, hvilte ut, han var vel slapp efter Møtet med de svenske Gruveiere. Først to Dager efter laget han sig til at reise sin Vei. Han var atter stor og overlegen, betalte rundelig og gav lille Rebekka en blank Krone.

II. 98

Isak holdt han en Tale for og sa: Det er det samme om det ikke blev Handel nu, det kommer nok engang; foreløpig stanser jeg denne Driften opi Fjældet. Det var nogen Børn var det, de mente at lære mig! Hørte du at de bydde mig fem og tyve Tusen? — Ja, sa Isak. — Naa, vedblev Geissler og vinket bort alle Slags Skambud og Støvgrand med Hodet, det skader ikke Distriktet her opover at jeg stanser Driften, tværtimot, det vil tukte Folk til at dyrke sin Jord. Men det vil mærkes i Bygden dernede. Det kom jo adskillig med Penger ind i Sommer, det blev fine Klær og Grynemelsgrøt til nogen hver; nu er det Slut. Se, Bygden kunde gjerne ha været Venner med mig, saa vilde det kanskje ha gaat anderledes. Nu er det jeg som raader!

Han saa nu ikke ut til at raade over meget allikevel da han gik, han bar litt Niste i Haanden og hadde en Vest som ikke længer var rent hvit. Nu hadde kanskje hans gode Kone utstyret ham til denne Tur for Resten av de firti Tusen hun engang fik, Gud vet om det ikke var saa. Men nu kommer han snau hjem!

Han glemte ikke at gaa indom Aksel Strøm paa Nedturen og gi ham Besked: Jeg har tænkt over det, sa han, Saken er altsaa løpende, du kan ingenting gjøre nu. Du blir indkaldt til Forhør og maa forklare dig . . . Bare almindelig Prat, Geissler hadde kanskje ikke tænkt det Spor paa Saken. Og Aksel sa motfalden Ja til alt. Tilslut blusset Geissler op til en mægtig Mand igjen, han rynket Brynene og sa grublende: Det skulde da være om jeg kunde møte op i Byen og være tilstede? — Ja dersom at Dokker kunde det! utbrøt Aksel. — Geissler avgjorde det i næste Øieblik: Jeg skal se om jeg faar Tid, men jeg har saa meget at ivareta sørpaa. Men jeg skal se om jeg faar Tid. Farvel for idag. Jeg skal sende dig de Redskaperne!

II. 99

Geissler gik.

Var det nu hans siste Tur i Marken?

II. 100

VI

Resten av Arbeiderne kommer ned fra Fjældet, Driften er stanset. Nu ligger Fjældet dødt igjen.

Nu er ogsaa Stenfjøset paa Sellanraa færdig. Det har faat det foreløpige Torvtak paa for Vinteren, det store Hus inddeles i Rum, lyse Rum, en vældig Salon i Midten og store Kabinetter paa hver av Enderne, ja det er som for Mennesker. Isak bodde engang her paa Stedet i en Torvgamme sammen med nogen Gjeiter: nu er det ingen Torvgamme mere paa Sellanraa.

De indreder med Spiltaug, Baaser og Binger. For at faa det fort færdig er de to Murere fremdeles med, men Gustaf kan ikke med Træarbeide, sier han, og skal derfor reise. Gustaf har været en herlig Gut paa Muren og har løftet som en Bjørn; om Kvældene har han været til Glæde og Opmuntring for alle og spillet Mundspil og han har desuten hjulpet Kvindfolkene med at bære tunge Hølker til og fra Elven; men nu skal han reise. Nei han kan ikke med Træarbeide, sier han. Det er som han absolut vil avsted.

Du kunde vel være til imorgen, sier Inger. — Nei han har ikke mere Arbeide her og nu faar han desuten Følge over Grænsefjældet med de siste Gruvearbeidere. — Hvem skal nu hjelpe mig med Hølkerne? sier hun og smiler vemodig. — Det har den raske Gustaf straks Raad for: han nævner Hjalmar. Og Hjalmar det var den yngste av de to Murere, men ingen av dem var ung som Gustaf og ingen slik som han. — Nei han Hjalmar! svarer Inger foragtelig. Men pludselig tar hun sig i det og vil hidse Gustaf og sier: Jaja, han Hjalmar er ikke værst. Og han synger saa pent paa Stenen. — En Støver! erklærer Gustaf uten at hidses. — Men han kunde vel være Natten over? — Nei. Saa vilde Følget gaa ifra ham.

II. 101

Aa nu var vel Gustaf begyndt at bli træt av det. Det var brilliant at nappe hende midt for Næsen paa alle Kameraterne og ha hende det Par Uker han var paa Stedet; men nu skulde han herfra, til andre Arbeider, kanskje til en Kjærest derhjemme, det var nye Utsigter. Kunde han gaa her og drive for Ingers Skyld? Han hadde saa god Grund til at avbryte at hun selv maatte forstaa det; men hun var blit saa dristig, saa ansvarsløs, hun brydde sig om ingenting. Det hadde ikke varet saa længe mellem dem nei, men det hadde varet Murarbeidet ut.

Inger gaar sandelig og er trist, ja hun er saa vildfarende trofast at hun sørger. Det er ikke saa godt for hende, hun er uten Skaperi og uten Forlorenhet forelsket. Nei hun skammer sig ikke over det, hun er et kraftig Kvindfolk fuld av Svakhets, nu følger hun Naturen omkring sig, hun har Høstglød. Mens hun staar og lager istand Niste til Gustaf bølger hendes Bryst av Følelser. Hun tænker ikke over om hun har Ret til det eller om det er Fare ved det, hun gir bare efter, hun er blit morsk efter at smake, efter at nyte. Isak kunde løfte hende i Taket og stampe hende ned i Gulvet engang til, — javel, men hun barer sig ikke.

II. 102

Hun gaar ut med Nisten og leverer den.

Nu hadde hun sat en Hølke tilrette ved Trappen, om Gustaf skulde ville bære med hende til Elven for siste Gang. Hun vil kanskje si ham noget, kanskje stikke til ham et eller andet, Guldringen, Gud vet, hun var troendes til alt. Men det maatte vel ha en Ende, Gustaf takker for Nisten, sier Farvel og gaar. Og gaar.

Der staar hun.

Hjalmar! roper hun høit, aa saa unødig høit. Det er som om hun jubler paa Trods — ja eller er i Nød.

Gustaf gaar

Høsten utover foregaar nu det sædvanlige Arbeide i hele Marken, like ned til Bygden, Poteten takes op, Kornet berges ind, Storfæet blir sluppet paa Jordet. Det er otte Nybygg og alle Steder har de det travlt, men paa Handelsstedet Storborg har de ikke Dyr og ikke grønt Jorde, de har bare Have, og ellers saa har de heller ingen Handel mere, og ingen har det travlt der.

Paa Sellanraa har de en ny Rotfrugt som heter Turnips, den staar grøn og kolossal paa sin Myrteig og duver med Bladene, men det er ikke Raad at holde Kjyrene borte fra den, de bryter ned alle Gjærder og stormer bæljende ind. Nei saa maa Leopoldine og lille Rebekka de maa gjæte for Turnipsmyren, og lille Rebekka hun gaar med en stor Vie i Haanden og er svær til at jage Kjyr. Farn arbeider i Nærheten og nu og da kommer han og kjender paa Hænderne hendes og paa Føtterne hendes og spør om hun fryser. Leopoldine som er stor og voksen snart hun gaar og binder Hoser og Votter til Vinters mens hun gjæter. Hun er født i Trondhjem og kom til Sellanraa fem Aar gammel, Erindringen om en stor By med mange Mennesker og en lang Reise med Dampskib glider nu mere og mere ut i det Fjærne for hende, hun er et Markens Barn og kjender ikke mere nogen anden stor Verden end Bygden dernede hvor hun har været til Kirken nogen Ganger og hvor hun blev konfirmeret ifjor.

II. 103

Og nu er det de tilfældige Gjøremaal som mælder sig, saaledes Veien nedover som er lite fremkommelig paa et Par Steder. Da Jorden endnu er tien gaar Isak og Sivert en Dag og begynner at grøfte Veien. Det er to Myrstykker som skal tørlægges.

Aksel Strøm har lovet at være med paa dette Arbeide fordi ogsaa han har Hest og har Bruk for Veien; men nu fik Aksel saa nødvendig Ærend til Byen — hvad i Alverden han skulde der, men det var et aldeles nødvendig Ærend, sa han. Men han har faat sin Bror paa Breidablik til at møte i sit Sted paa Veiarbeidet. Han heter Fredrik.

II. 104

Denne Mand er ung og nygift, en letlivet Kar som kan si en Spøk og være like god for det; Sivert og han ligner hverandre. Nu var Fredrik indom sin nærmeste Grande Aronsen paa Storborg da han kom opover imorges og er derfor optat av alt det Handelsmanden hadde sagt. Det begyndte slik at Fredrik vilde ha en Tobaksrul. Jeg skal forære dig en Tobaksrul naar jeg faar han, sa Aronsen. Naa, saa har Dokker ikke Tobak? Nei, og ikke vil jeg ha han, det er ingen til at kjøpe han. Hvad du tror jeg tjener paa en Tobaksrul? Aronsen hadde nok været i et farlig Lune, han fandt sig likefrem narret av det svenske Gruveselskap: nu hadde han nedsat sig her i Marken for at handle og saa stanset Driften!

Fredrik smiler lunt av Aronsen og har ham tilbedste: Nei han har da ikke gjort det Slag med Jorden sin! sier han, og han har ikke engang Foder til Dyrene sine, han kjøper det! Han var paa mig om at faa kjøpe Høi. Nei jeg hadde ikke Høi at sælge. Naa, du trenger ikke Penger! sa han Aronsen. Han tror det er ett og alt at ha Penger, han drev en Hundredekroneseddel paa Disken og sa: Penger! Ja Penger er godt! sa jeg. Det er bom konstant! sa han. Han er akkurat som han viser sig ørlite naragtig medkvart, og Konen hans hun gaar med Lommeur paa sig til Hverdags — hvad det nu kan være for indstændige Klokkeslæt hun skal huske paa.

II. 105

Sivert spør: Snakket ikke han Aronsen om en som hette Geissler? — Jo. Det var en som ikke vilde sælge Fjældet sit, sa han. Han Aronsen var rasende: en avsat Lensmand, sa han, kanskje eier han ikke en Femkrone i Boka, han skulde været skutt! Dokker skal nu bie ørlite, sa jeg, saa sælger han vel senere. Nei, sa han Aronsen, det skal du ikke vør at tro. For det skjønner vel jeg som er Handelsmand at naar den ene Parten sætter paa to Hundrede og femti Tusen og den

andre Parten byr fem og tyve Tusen saa er det formeget som staar dem imellem, det blir ingen Handel. Men Lykke paa Reisen! sa han Aronsen, jeg var bare tilfreds jeg aldrig hadde sat min Fot i dette Hullet med mig og mine! Ja Dokker tænker nu vel ikke paa at sælge? spurte jeg. Jo, svarte han, det er net hvad jeg tænker paa. Denne Myrmarken, sa han, dette Hullet og denne Ørken! Jeg tar ikke ind en Krone paa hele Dagen mere, sa han.

De lo av Aronsen og hadde ingen Medynk med ham. — Tror du han sælger? spurte Isak. — Ja det lét han om. Og nu har han alt skilt sig med Drengen. Ja det er en artig og konstig Mand han Aronsen, det er visst! Han skiller sig med Drengen som kunde arbeide med Vinterveden og kjøre hjem Høi med hans egen Hest, men han beholder Fuldmægtigen! Det er nok sandt, han sælger ikke for en Krone om Dag mere, for han eier ikke Varer i Bua; men hvad skal han saa med Fuldmægtigen? Minders det er av Stormægtighet og Overmagt: at han maa ha en Mand til at staa ved Pulten og skrive i store Protokoller. Hahaha, ja det er net som han skulde være ørpitterlite galen han Aronsen!

II. 106

De tre Mænd arbeider til Middags, spiser av sine Matskræpper og prater en kort Stund. De har sine Ting at drøfte, Markens og Nybyggenes Ve og Vel, det er ikke Smaatterier, men de behandler dem med Sindighet, de er rolige, deres Nerver er uslitte og gjør ikke det de ikke skal. Nu begynder Høsten, det tier overalt i Skogen omkring, Fjældene staar der, Solen staar der, i Kvæld vil Maane og Stjærner komme, alt er faste Forhold, det er fuldt av Venlighet, en Favn. Her har Menneskene Tid til at hvile i Lyngen, med en Arm til Hodepute.

Fredrik taler om Breidablik, at han har ikke faat gjort stort dernede endda. — Jo, sier Isak, du har gjort meget alt, det saa jeg da jeg var nedover. — Denne Ros fra den ældste i Marken, Kjæmpen selv, glædet vel Fredrik, han spør ærlig: Synes Dokker det? Nei det skal bli bedre senere. Jeg blev saa borthæftet iaar, Stuen skulde flies, hun var læk og holdt paa at fare ilde; Høihuset maatte jeg rive og sætte op igjen; Fjøsgammen var forliten, jeg har nu baade Ku og Kvige som at ikke han Brede hadde i sin Tid, sier Fredrik stolt. — Trives du her? spør Isak. — Ja jeg trives og Konen min hun trives, hvorfor skulde vi ikke det? Det er vidt omkring hos os, vi kan se opover og nedover Veien. Den lille Lunden ved Husene er pen, synes vi, der er Bjørk og Selje, jeg skal nu plante mere paa andre Siden av Tunet naar at jeg faar Tid. Det er storveies saa Myren har tørket bare siden i Vaar da jeg grøftet, det kommer nu an paa tilaars hvad som monne vokse paa hende! Jo trives? Naar at Konen og jeg har Hus og Hjem og Jord? — Naa, skal det være bare dokker to? spør Sivert underfundig. — Nei, vet du, det kan hænde at vi blir flere, svarer Fredrik muntert. Og naar vi snakker om at trives saa har jeg aldrig set Konen min saa trivelig som nu.

II. 107

De arbeider tilkvælds; nu og da retter de Ryggen og snakker med hverandre: Naa, saa fik du ikke Tobak? spør Sivert. — Nei, og det er jeg like sæl med, svarer Fredrik. Jeg bruker ikke Tobak. — Bruker du ikke Tobak? — Nei. Men jeg vilde bare gaa indom han Aronsen og høre hvad han sa. — Da lo begge Skøierne og hadde Moro.

Paa Hjemveien er Far og Søn faamælte som sædvanlig, men Isak maa ha tænkt ut noget, han sier: Du, Sivert? — Ja? svarer Sivert. — Nei det var ikke noget. — De gaar en lang Stund, saa taler Farn igjen: Hvorledes kan han Aronsen handle naar han ikke eier Varer? — Nei, svarer Sivert. Men her er nu ikke saa mange Mennesker i Marken at ha Varer til. — Naa, mener du det? Neinei, det er vel saa! — Sivert forundrer sig litt over disse Ord. — Farn fortsætter: Her er bare otte Nybygg, men det kan nu bli flere og flere. Nei jeg vet ikke. — Sivert forundrer sig endda mere; hvad tænker Farn paa? Ingenting? Far og Søn gaar en lang Stund igjen og er næsten hjemme. — Hm. Hvad du tror han Aronsen vil sætte paa for Stedet sit? spør den Gamle. — Det var nu det! svarer Sivert. Vil du kjøpe det? sier han for Spøk. Men med ett gaar det op for ham hvor Farn vil hen: det er Eleseus den Gamle tænker paa. Aa han har vel aldrig glemmt ham, men tænkt like saa trutt paa ham som Morn, bare paa sin egen Maate, nærmere Jorden, ogsaa nærmere Sellanraa. — Prisen er vel overkommelig, sier Sivert da. — Og naar Sivert sier saa meget da skjønner Farn paa sin Side at han er blit forstaat, og som om han er rædd for at ha været for tydelig gaar han straks over til at si et Par Ord om Veiarbeidet, at det var godt de hadde det ifra sig.

II. 108

I et Par Dager stak Sivert og hans Mor sine Hoder sammen og raadslog og hadde meget at hviske om og skrev endog et Brev; da Lørdagen kom fik Sivert Lyst til at gaa til Bygden. — Hvad du skal nedi Bygden nu igjen og rænde Støvlerne i Filler? spurte Farn dygtig forarget — aa mere morsk i Ansigtet end naturlig var, han skjønte nok at Sivert skulde paa Posthuset. — Jeg skal til Kirken, svarte Sivert. — Det fandtes ikke bedre Grund. Farn sa: Ja hvad det kunde være!

Men naar Sivert skulde til Kirken saa kunde han spænde for og ta lille Rebekka med. Lille Rebekka hun kunde sandelig faa denne Fornøielsen for første Gang i Livet, hun hadde været saa dygtig til at gjæte for Turnipsen og var i det hele tat Perlen og Knoppen av alle paa Gaarden, det var hun. Det blev spændt for, og Rebekka fik Tausen Jensine med til Følge — hvilket Sivert ikke motsatte sig.

II. 109

Mens de er borte hænder det at Fuldmægtigen paa Storborg kommer opover Marken. Hvad nu? Nei ingen stor Ting, bare at en Fuldmægtig, en Andresen, kom gaaende, han skal op paa Fjældet en Tur, hans Chef har sendt ham. Mere er det ikke. Og det gaar intet større Ryk gjennem Menneskene paa Sellanraa ved denne Hændelse, det er ikke som i gamle Dager da en Fremmed var et sjældent Syn paa Nybygget og Inger blev mere eller mindre altereret. Nei Inger hun er gaat i sig selv igjen og er stille.

En aparte Ting den Andaktsboken, en Veileder, ja en Arm omkring Halsen! Naar Inger hadde været slipphændt med sig selv og gaat sig vild i Bærmarken fandt hun hjem igjen ved Mindet om Kammerset og Andaktsboken, for Tiden var hun atter nedsænket og gudfrygtig. Hun husker de Aar for længe siden da hun sydde og stak sig paa en Naal og sa: Fan! Det lærte hun av sine Medsøstre ved det store Skrædderbord. Nu stikker hun sig paa en Naal og blør og suger Blodet av i Taushet. Det skal ikke liten Overvindelse til at omvende sig saa. Og Inger gik endda videre.

II. 110

Da alle Arbeiderne var forsvundne og Stenfjøset var færdig og hele Sellanraa igjen laa forlatt da hadde Inger en Krise og graat meget og slet ondt. Hun lastet ingen anden end sig selv for sin Fortvilelse og hun var dypt ydmyg. Bare hun kunde tale med Isak og lette sit Sind, men det gjorde ingen paa Sellanraa, at de talte om sine Følelser og bekjendte noget. Saa bad hun Manden svært omhyggelig ind til Maaltiderne og gik like bort til ham og bad ham istedet for at rope fra Dørhellen, og om Kvældene saa hun over Klærne hans og satte i Knapper. Men Inger gik endda videre, en Nat reiste hun sig paa Albuen og sa til Manden: Du Isak? — Hvad det er? spør Isak. — Naa, er du vaken? — Ja? — Nei det var ikke noget, sier Inger. Men jeg har ikke været som jeg skulde. — Hvad? spør Isak. Det undslap ham og han kom sig paa Albuen han ogsaa. De laa og talte videre; hun er nu allikevel et makeløst Kvindfolk og har et fuldt Hjærte: Jeg har ikke været som jeg skulde imot dig, sier hun. Det gjør mig saa ondt! — Disse enkle Ord rører ham, rører Kværnkallen, han vil sandelig trøste Inger, han forstaar ikke selve Saken, men han forstaar bare at det er ingen som hun: Det skal du ikke vær at graate for, sier Isak, for det er ingen som er som vi skal! — Naa. Neinei, svarer hun taknemmelig. Aa Isak han hadde slikt sundt Skjøn paa Tingene, han rettet dem op naar de hældet. Hvem er som vi skulde være? Han hadde Ret, selve Hjærtets Gud, han som endda er Gud, er jo ute paa Æventyr, og vi kan se det paa ham, Vildstyringen: den ene Dag duver han i en Rosendynge og slikker sig om Munden og husker sig, den næste Dag har han traadt en Torn i Foten og drager den ut igjen med et desperat Ansigt. Dør han av det? Ikke Spor, han er like god. Det skulde se vakkert ut om han døde.

II. 111

Det rettet sig med Inger ogsaa, hun kommer over det, men hun vedblir med sine Andaktsstunder og finder tryk Barmhjærtighet i dem. Inger er flittig og taalmodig og god hver Dag, hun kjender Isak fra alle andre Mandfolk og ønsker sig intet andet end han. Naturligvis er han ingen Støver og Sanger til det Ytre, men han er bra nok, ho, det skulde hun mene! Og det sandes igjen at Guds frygt med Nøisomhet er en stor Vinding.

Nu kom denne lille Fuldmægtig fra Storborg, denne Andresen, han kom til Sellanraa om Søndagen, og Inger blev ikke altereret, det var langt ifra, hun gad ikke engang selv gaa ind med en Mælkekum til ham, men da ikke Tausen var hjemme sendte hun Leopoldine med den. Og Leopoldine bar jo en Mælkekum godt nok og sa Værsaagod og blev rød i Ansigtet, endda hun hadde Søndagsklær paa og intet hadde at undse sig for. — Tak, det er altfor meget! sa Andresen. Er Far din hjemme? sa han. — Ja han er vel ute enkvar Stædn. — Andresen drak og tørket sig med Lommetørklædet og saa paa Klokken. Er det langt op til Gruverne? sa han. — Nei. Det er en Times Gang og ikke det. — Jeg skal op og se dem over for han Aronsen som jeg er Fuldmægtig hos. — Naa. — Ja du kjender vel mig? Jeg er Fuldmægtig hos han Aronsen. Du har været hos os og handlet. — Ja. — Jeg husker dig godt, sa Andresen, du har været to Ganger og handlet. — Det er mere end som ventendes at Dokker kan huske mig, svarte Leopoldine, men da var det noksaa forbi med hendes Kræfter, hun stod og holdt sig i en Stol. — Andresen hadde Kræfter tilbake, han fremturet og sa: Skulde jeg ikke huske dig! Og han sa videre: Kan du ikke gaa med mig op paa Fjældet?

II. 112

Litt efter litt blev det rødt og rart for Leopoldines Øine og Gulvet blev borte under hende og Fuldmægtig Andresen talte fra det Fjærne: Har du ikke Tid? — Nei, svarte hun. — Gud vet hvorledes hun kom sig ut i Kjøkkenet. Morn saa paa hende og spurte: Hvad det er som feiler dig? — Ingenting. —

Ingenting, neivel. Men se, nu var det Leopoldines Tur at bli altereret, at begynde Kredsløpet. Hun var vel skikket til det, opløpen og pen og nykonfirmeret, hun vilde nok bli et bra Offer. Det dirrer en Fugl i hendes unge Bryst, hendes lange Hænder er som Morns fulde av Ømhet, fulde av Kjøn. Kunde hun ikke danse? Joda. Det var et Under hvor de lærte det, men de lærte at danse paa Sellanraa ogsaa, Sivert kunde det, Leopoldine kunde det, en Dans skapt i Marken, en stedegen Svingom med mange Kræfter, Skotsk, Masurka, Reinlænder og Vals. Og kunde ikke Leopoldine pynte sig og bli forelsket og drømme lysvaken? Akkurat som andre! Da hun stod paa Kirkegulvet fik hun laane Morns Guldring, det fandtes ikke Synd i det, det var bare pent, og Dagen efter da hun skulde til Alters fik hun forresten ikke Ringen paa før alt var overstaat. Hun kunde gjerne staa med Guldring paa Kirkegulvet, hun var Datter av en mægtig Mand, Markgreven.

II. 113

Da Fuldmægtig Andresen kom ned igjen fra Fjældet traf han Isak og blev bedt ind. Han fik Middag og Kaffe. Alle Husets Folk var nu i Stuen og deltok i Samtalen. Fuldmægtigen forklarte at Aronsen hadde sendt ham opover for at undersøke hvorledes det var fat med Gruverne, om det var Tegn til at Drift og Virksomhet kunde begynde igjen. Gud vet, Fuldmægtigen sat kanskje og storløi at han var sendt, han kunde like saa gjerne ha fundet Turen paa for egen Regning, og ialfald saa kunde han ikke ha været helt oppe ved Gruverne paa den korte Tid han var borte. — Det er nu ikke saa godt at se utenpaa om at Selskapet vil begynde igjen, sa Isak. — Nei det indrømmet Fuldmægtigen, men han Aronsen hadde nu sendt ham og det var nu ogsaa saa at fire Øine ser mere end som to.

Men nu kunde vel ikke Inger bare sig længer, hun spør: Er det som de sier at han Aronsen vil sælge igjen? — Fuldmægtigen svarer: Han snakker paa det. Og en Mand som han kan nu gjøre hvad han vil, for han har Middel til alt. — Naa, han har mange Penger? — Ja, svarer Fuldmægtigen og nikker, det mankerer visst ikke! — Inger kan atter ikke tie, men spør: Hvad mon han forlanger for Stedet sit? — Isak griper ind, han er kanskje endda mere nyfiken end Inger; men denne Ide om Kjøpet av Storborg skal aldeles ikke ha opstaat hos ham, han gjør sig fremmed for den og sier: Hvad du spør for, Inger? — Nei jeg spør nu bare, svarer hun. — De ser begge paa Fuldmægtig Andresen og venter. Da svarer han.

II. 114

Han svarer noksaa forbeholdent at Prisen vet han ikke, men han vet hvad Aronsen selv har sagt at Storborg koster ham. — Hvormeget er det? spør Inger og eier ikke Magt til at tie og holde sin Mund. — Det er seksten Hundrede Kroner, svarer Fuldmægtigen. — Naa, Inger slaar øieblikkelig Hænderne sammen, for er det noget Kvindfolk ikke har saa er det just dette at Vet og Forstand

paa Gaardpriser det har de ikke. Men forresten saa er nu seksten Hundrede Kroner det er ingen Smaasum i Marken, og Inger er bare rædd for en Ting: at Isak skal skræmmes ifra. Men Isak han er akkurat Maken til et Fjæld og sier bare: Det er de store Husene! — Ja, sier Fuldmægtig Andresen ogsaa, det er de overhændige Husene! —

Nys før Fuldmægtigen gaar er Leopoldine kommet sig paa Dør. Det er saa rart, det synes vel umulig for hende at ta ham i Haanden. Men hun har fundet sig en god Plass og staar i Stenfjøsset og ser ut av et av Vinduerne. Hun har et blaatt Silkebaand om Halsen, det hadde hun ikke før, og det mærkelige er at hun har faat Tid til at ta det paa. Der gaar han forbi, han er litt liten og rund, spræk i Læggene, lyslet Helskjæg, otte, ti Aar ældre end hun. Han er ikke uvennes, skulde hun mene!

II. 115

Og saa kom Kirkefolket hjem langt ut paa Natten til Mandag. Alt var gaat bra, lille Rebekka hadde nu sovet de siste Timer opover og hun blev ogsaa løftet sovende av Kjærren og baaret ind. Sivert har hørt meget Nyt, men da Morn spør: Hvad du freget? svarer han bare: Nei ikke noget videre. Han Aksel har faat Slaamaskine og Brotharv. — Hvad du sier? spør Farn interesseret. Saa du det? — Jeg saa det. Det stod paa Bryggen. — Naa, saa var det Ærendet hans til Byen! sier Farn. Og Sivert sitter tyk av bedre Viden, men mæler ikke et Ord mere.

Farn kunde gjerne tro at Aksel Strøms nødvendige Ærend til Byen var at kjøpe Slaamaskine og Brotharv; Morn kunde ogsaa gjerne tro det. Aa men det var ingen av Forældrene som trodde det, de hadde nok hørt ymte om at det hang sammen med et nyt Barnemord i Marken. — Ja nu maa du gaa og lægge dig! sier Farn tilslut.

Sivert gaar og legger sig, han er tyk av Viden. Aksel er kaldt til Forhør, det var en stor Sak, Lensmanden er reist med ham. Det var saa stor en Sak at Lensmandsfruen, som sandelig atter hadde faat en Liten, hadde forlatt Barnet og var reist med til Byen. Hun hadde lovet paa at hun vilde tale et Ord med Juryen.

II. 116

Nu drev det med Sladder og Rygter i Bygden og Sivert mærket godt at et visst ældre Barnemord blev husket paany. Utenfor Kirken stanset Samtalen naar han nærmet sig, og hadde han ikke været den han var vilde kanskje Folk ha vendt sig fra ham. Det var godt at være Sivert, først fra en stor Gaard, en rik Mands Søn, dernæst selv en dygtig Kar, en Arbeider, han stod foran andre og hadde Respekt. Han hadde ogsaa hele Tiden hat Folkeyndest. Bare nu ikke Jensine kom til at faa høre formeget før de reiste hjem! Sivert hadde ogsaa sit at ottest for, ogsaa Markens Folk kan rødme og blekne. Han saa da Jensine gik fra Kirken med lille Rebekka, hun hadde ogsaa set ham, men var bare gaat forbi. Saa venter han en Stund og kjører saa over til Smedens Stue for at hente de to.

De sitter og spiser, hele Huset spiser Middag. Sivert blir ogsaa bydd Mat, men han har spist, Tak! De visste at han skulde komme, de kunde ha ventet den lille Stunden, det vilde de ha gjort paa Sellanraa, det gjorde de ikke her. — Aanei det er vel ikke slik Mat som du vinn paa, sier Smedkonen. — Hvad du freget med Kirken? spør selve Smeden, skjønt han hadde været ved Kirken han og.

II. 117

Da Jensine og lille Rebekka sitter paa Kjærren sier Smedkonen til sin Datter: Jaja, Jensine, nu maa det ikke vare for længe før du kommer hjem igjen! — Dette kan forstaaes paa to Maater, tænkte vel Sivert, for han blandet sig ikke i det. Men en litt tydeligere Tale, og han vilde kanskje ha svaret! Han rynker Brynene og venter, — nei, intet mere.

De kjører hjemover og lille Rebekka er den eneste som har noget at si, hun er fuld av Æventyret i Kirken, av Presten i den sølvkorsede Kjole, av Lyskronen, Orglet. Efter en lang Stund sier Jensine: Det var skammelig dette med ho Barbro! — Hvad det var Mor di mente med at du skulde komme hjem igjen snart? spør Sivert. — Hvad hun mente? — Vil du reise ifra os? — Jeg maa vel hjem igjen engang, svarer hun. — Ptro! sier Sivert og stanser Hesten. Vil du at jeg skal snu med dig nu? — Jensine ser paa ham, han er blek som en Dødning. — Nei, svarer hun. Kort efter begyndte hun at graate. Rebekka ser forundret fra den ene til den andre. Aa lille Rebekka var svært nyttig at ha med paa en slik Tur, hun tok Parti for Jensine og klappet hende og fik hende til at smile igjen. Og da lille Rebekka truet sin Bror med at hun vilde hoppe av Kjærren og finde en god Vie til ham maatte ogsaa Sivert smile. — Men nu maa jeg spørre hvad du mente? sa Jensine. — Sivert svarte uten Betænkning: Jeg mente at hvis du vil reise ifra os saa maa vi prøve at greie os dig foruten. — Længe efter sier Jensine: Jaja ho Leopoldine er nu voksen og kan gjøre mit Arbeide.

II. 118

Det blev en vemodig Hjemfærd.

II. 119

VII

Det gaar en Mand opover Marken. Det suser og regner, Høstvæten er begyndt, men det bryr ikke Manden sig om, han ser glad ut og er det ogsaa, det er Aksel Strøm, han kommer fra Forhøret og er frikjendt. Og han er glad: først saa staar nu en Slaamaskine og en Nybrotharv til ham nede paa Bryggen og dernæst er han frikjendt. Han har ikke været med at myrde et Barn. Slik kan det gaa!

Men for nogen Stunder han har oplevet! Da han stod og vidnet hadde denne daglige Sliter det tyngste Arbeide i sit Liv. Han hadde ingen Fordel av at øke Barbro's Skyld, derfor tok han sig vel i Agt for at si formeget, han aapenbaret ikke engang alt han visste, hvert Ord blev spurt ut av ham og han svarte oftest med Ja og Nei. Var ikke det nok? Skulde Saken gjøres endda større? Aa det saa mangan Gang ut til at bli Alvor, den høie Øvrighet var saa sortklædt og farlig, den kunde med nogen faa Ord ha vendt alt til det værste og kanskje faat ham dømt. Men det var snille Folk, de

vilde ikke hans Undergang. Og det traf sig desuten saa at det var mægtige Kræfter i Virksomhet for at redde Barbro, dette skulde ogsaa han komme til at nyte godt av.

II. 120

Hvad i Alverden stod saa paa for ham?

Barbro selv kunde vel ikke gi sig til at forklare sig til Misfordel for sin forrige Husbond og Kjæreste, han sat inde med en frygtelig Viden om baade denne og en ældre Barnesak, hun var vel ikke dum. Nei Barbro var klok nok, hun roste Aksel og sa at han slet intet visste om hendes Nedkomst før efter at den var over. Han var smaat egen av sig og de stemte ikke overens, men han var en stille Kar og en aldeles utmærket Kar. Nei at han hadde gravet en ny Grav og skjult Liket i den, det var længe bakefter, det kom sig av at han syntes ikke den første Graven var tør nok, men det var den nu forresten, det var bare at han Aksel var saa egen.

Hvad stod saa paa for Aksel naar Barbro tok hele Børen? Og for Barbro var det saare mægtige Kræfter i Bevægelse. Fru Lensmand Heyerdahl var i Bevægelse.

Hun gik til høi og lav Person og sparte sig ikke, hun forlangte sig avhørt som Vidne og holdt Tale i Retten. Da hendes Tur kom stod hun der ved Skranken og var meget til Dame, hun optok Spørsmålet om Barnemord i hele sin Bredde og gav Retten et Numer, det var som hun hadde utvirket Tillatelse hertil paa Forhaand. Man kunde ha hvad for Mening man vilde om Lensmandsfruen, men tale kunde hun og lærd i Politik og Samfundsspørsmaal det var hun. Det var et Under hvor hun fik Ordene ifra. Nu og da syntes Lagmanden at ville føre hende litt tilbake til Saken, men han hadde vel ikke Hjærte til at forstyrre hende, han lot hende holde paa. Og i Slutten kom hun baade med et Par brukbare Oplysninger og gjorde Retten et opsigtsvækkende Tilbud.

II. 121

Alt foregik — bortset fra retstekniske Vidtløftigheder — saaledes:

Vi Kvinder, sa Lensmandsfruen, vi er en ulykkelig og underkuet Halvdel av Menneskeheten. Det er Mænd som gjør Lovene, vi Kvinder har ingen Indflytelse paa dette. Men kan nu en Mand sætte sig ind i hvad det vil si for en Kvinde at faa Barn? Har han følt Angsten, har han følt den forfærdelige Smærte og Ve og utstøtt Skrikene?

I dette Tilfælde er det en Tjenestepike som har faat Barnet. Hun er ugift, hun skal altsaa hele Tiden gaa med Barn i sig og prøve at skjule det. Hvorfor skal hun skjule det? For Samfundets Skyld. Samfundet foragter den ugifte Kvinde som skal ha Barn. Det ikke alene ikke beskytter hende, men det forfølger hende med Foragt og Skam. Er det ikke haarreisende? Det er saa at ethvert Menneske med Hjærte i Livet maa oprøres! Piken skal ikke bare føde Barn til Verden, som kunde synes evig haardt nok, men hun skal behandles som en Forbryter herfor. Jeg vil si det var et Held for denne Pike som her sitter paa Anklagebænken at hendes Barn ved et Ulykkestilfælde blev født i Bækken og kvalt. Det var en Lykke baade for hende selv og for Barnet. Saalænge Samfundet er som det nu er bør en ugift Mor være straffri for endog at dræpe sit Barn.

II. 122

Det høres et svakt Murr fra Lagmanden.

Eller ialfald straffes bare ubetydelig, sa Lensmandsfruen. Selvfølgelig er vi alle enige i at Børnenes Liv bør bevares, sa hun, men skal absolut ingen av Humanitetens Love gjælde overfor den ulykkelige Mor? sa hun. Sæt Dem ind i hvad hun har gjennomgaat under Svangerskapet, hvad for Kvaler hun har oplevet med at skjule sin Tilstand og ikke vite sin arme Raad med sig selv og det Barn som skal komme. Det kan ikke nogen Mand sætte sig ind i, sa hun. Barnet faar ialfald en velment Død. Morn vil ikke sig selv og det kjære Barn saa ondt at det skal leve, Skammen er for tung for hende at bære, under dette modnes Planen i hende om at avlive Barnet. Saa føder hun i Dølgemaal og hun er i fire og tyve Timer saa fuld av Vildelse at hun er utilregnelig under selve Drapet. Hun har saa at si næsten ikke utøvet det, for hun er saa i Vildelse. Med hver Knokkel i sig endda værende efter Nedkomsten skal hun nu ombringe Barnet og skaffe Liket avveien, — tænk Dem den Viljeanstrengelse som utfordres til dette Arbeide! Men naturligvis ønsker vi alle at Børn skal leve og det er bare beklagelig at nogen av dem utryddes. Men det er Samfundets egen Skyld, dette haapløse, ubarmhjærtige, sladresyke, forfølgessyke, ondsindede Samfund som staar paa Vakt for at kværke den ugifte Mor med alle Midler!

II. 123

Men selv efter en slik Medfart av Samfundet kan de mishandlede Mødre reise sig igjen. Det er ofte saa at disse Piker efter sit sociale Feiltrin netop da begynner at utfolde sine bedste og ædleste Egenskaper. Lagretten kunde spørre Bestyrerinderne paa de Asylter som optar Mor og Barn om ikke dette er sandt. Og det er erfaringsmæssig godtgjort at netop de Piker som har — ja som Samfundet saaledes har tvunget til at dræpe sit Barn, de blir saa utmerkede Barnepiker. Det skulde vel gi Stof til Eftertanke for nogen hver.

En anden Side av Saken er denne: Hvorfor skal Manden gaa fri? Morn som begaar Barnemord hun kastes i Fængsel og pines, men Barnefarn, selve Forføreren, han røres ikke. Men aldenstund han er Barnets Ophav har han Del i Mordet og den største Del i det, uten ham vilde Ulykken ikke været ute. Hvorfor gaar saa han frank og fri? Fordi Lovene forfattes av Mandfolk. Der har De Svaret. Det er saa at man maa anrope Himlen om Værn mot disse Mandfolklove! Og det blir aldrig godt før vi Kvinder blir med og faar et Ord at si ved Valgene og paa Tinget.

Men, sa Lensmandsfruen, naar nu denne grusomme Skjæbne rammer den skyldige — eller mere skyldige — ugifte Mor som begaar Barnemord, hvad skal vi saa mene om den uskyldige som bare mistænkes for Mordet og ikke har utøvet det? Hvad for Opreisning gir Samfundet dette Offer? Ingen Opreisning! Jeg vidner at jeg kjender den anklagede Pike som sitter der, jeg har kjendt hende fra Barn, hun har været i min Tjeneste, hendes Far er min Mands Stævnevidne. Vi Kvinder tillater os at tænke og føle stik imot Mændenes Anklager og Forfølgelser, vi tillater os at ha en Mening om Tingene. Piken der er arresteret og berøvet Friheten mistænkt for først at ha født i Dølgemaal, dernæst for at ha ombragt sit Barn. Hun har — det tviler ikke jeg paa — ingen av Delene gjort; Lagretten vil selv komme til denne soleklare Slutning. Dølgemaal? Hun føder midt paa lyse Dagen. Vel er hun alene, men hvem skulde være hos hende? Det er langt op i en

II. 124

Ødemark, det eneste Menneske paa Stedet foruten hende selv er en Mand, skulde hun ha tilkaldt ham i et slikt Øieblik? Vi Kvinder oprøres ved en slik Tanke, vi slaar Øinene ned ved en slik Tanke. — Saa skal hun ha dræpt Barnet? Hun fødte det i en Bæk, hun ligger der i iskoldt Vand og føder. Hvorledes er hun kommet til Bækken? Hun er Tjenestepike, altsaa Slave, hun har sine daglige Gjøremaal, nu skal hun tilskogs efter Ener til Trækjørlerne; idet hun skal over Bækken glider hun og falder ned. Der blir hun liggende, Barnet fødes og kvæles i Vandet.

Lensmandsfruen stanser. Hun kunde se paa Retten og Tilhørerne at hun hadde talt forunderlig godt, det var saa stille i Rummet, bare Barbro sat nu og da og tørket Øinene av Rørelse. Fruen endte med disse Ord: Vi Kvinder har et Hjærte. Jeg har forlatt mine Børn i fremmede Hænder for at komme reisende og vidne for den ulykkelige Pike som sitter der. Mændenes Love kan ikke forbyde Kvinden at tænke: jeg tænker at Piken der er straffet nok for ikke at ha gjort nogetsomhelst galt. Frikjend hende da, saa skal jeg ta hende til mig. Hun vil bli den mest utmærkede Barnepike jeg har hat.

Fruen slutter.

Lagmanden bemerket: Ja men det var jo Barnemorderskerne som efter Fruens Uttalelser blev saa utmærkede Barnepiker? Aa, men Lagmanden var ikke uenig med Fru Lensmand Heyerdahl, langtfra, han var saa human han ogsaa, saa presteagtig mild. Ved det Par Spørsmål som Statsadvokaten fik rettet til Fruen etterpaa sat Lagmanden for det meste og noterte paa nogen Papirer.

Det var en Formiddags Forhandling, ikke stort mere, Vidnerne var saa faa og Saken sandelig saa grei. Aksel Strøm sat og haapet det bedste, saa syntes pludselig baade Lensmandsfruen og Statsadvokaten at forene sig om at skaffe ham Ubehageligheter fordi han hadde begravet Barneliket istedet for at mælde Dødsfaldet. Han blev utspurt med nogen Strænghet og han vilde kanskje ikke ha klart sig altfor godt paa dette Punkt hvis han ikke et Stykke borti Salen hadde faat Øie paa Geissler. Aldeles riktig: Geissler sat der. Dette gav Aksel et Slags Støtte, han følte sig ikke lenger alene mot en Øvrighet som vilde ham tillivs. Geissler nikket til ham.

Jo Geissler var møtt op i Byen. Han kom ikke til at mælde sig som Vidne, men han var tilstede. Han hadde ogsaa brukt et Par Dager før Forhøret til at sette sig ind i Saken og notere ned det han husket av Aksels egen Fortælling paa Maaneland. De fleste av Dokumenterne var i Geisslers Øine noget Skrap, denne Lensmand Heyerdahl var et meget indskrænket Menneske, han hadde i sin Efterforskning lagt an paa at gjøre Aksel til Medvider i Barnemordet. Den Tosk, den Idiot, han hadde intet Kjendskap til Livet i Marken, han forstod ikke at Barnet netop var det Baand som skulde binde Kvindfolkjælpen til Aksels Gaard!

Geissler talte med Statsadvokaten, men han fik det Indtryk at han ikke hadde behøvet det: han vilde hjelpe Aksel hjem igjen til Gaarden og Marken, men Aksel trængte ingen Hjælp. Nei for det saa jo velsignet lyst ut for Piken Barbro selv, og blev hun frikjendt vilde Aksels Medskyld falde bort. Det kom jo an paa Vidneutsagnene.

Da de faa Vidner var avhørt — Oline var ikke indkaldt, men Lensmanden, Aksel, Sakkyndigheten, et Par Piker fra Bygden, da de var avhørt var det Middagshvile og Geissler gik til Statsadvokaten igjen. Nei Statsadvokaten hadde den Opfatning at det fremdeles saa lyst ut for Piken Barbro, som godt var. Fru Lensmand Heyerdahls Vidneprov hadde været av megen Vægt. Det kom jo an paa Lagretten.

Interesserer De Dem særlig for denne Piken? spurte Statsadvokaten. — Forsaavidt, svarte Geissler. Eller kanskje særlig for Manden. — Har hun tjent hos Dem ogsaa? — Nei han har ikke tjent hos mig. — Naa, Manden. Men Piken? Det er hun som samler Rettens Medfølelse. — Nei hun har ikke tjent hos mig. — Manden han er mere fordægtig, sa Statsadvokaten. Han gaar hen aldeles alene og begraver Barneliket i Skogen. Det er mistænkelig. — Han vilde vel i det hele tat begrave det, sa Geissler, det var ikke gjort første Gang. — Naa, hun var en Kvinde og hadde ikke en Mands Kræfter til at grave. Og i den Tilstand hun var orket hun ikke mere. I det hele og store, sa Statsadvokaten, saa har vi arbeidet os frem til et mere menneskelig Syn paa disse Barnemordsaker. Jeg vilde som Lagrette ikke vaage at dømme denne Piken, og efter det som foreligger tør jeg ikke kræve hendes Domfældelse. — Det er meget glædelig! sa Geissler og bukket. — Statsadvokaten vedblev: Som Menneske og Privatmand vil jeg gaa endda videre: jeg vilde ikke dømme til Straf en eneste ugift Mor som dræpte sit Barn. — Det er interessant, sa Geissler, at Hr. Statsadvokaten og Fruen som vidnet idag er saa enige. — Naa, hun! Men hun talte forresten godt. Nei, men hvad skal alle disse Domfældelser være til? Ugifte Mødre har lidt saa uhørte Kvaler paa Forhaand og er drevet saa langt ned under alle menneskelige Forhold ved Verdens Haardhet og Brutalitet at det er Straf nok. — Geissler reiste sig og sa tilslut: Men saa er det Børnene? — Ja, svarte Statsadvokaten, det er sørgelig nok med Børnene. Men naar alt kommer til alt saa er det jo Guds Velsignelse med Børn igjen. Og spesielt slike uægte Børn, hvorledes gaar det dem? Hvad blir det av dem? — Geissler vilde kanskje ærte litt det runde Menneske, eller kanskje vilde han bare gjøre sig mystisk og dyp, han sa: Erasmus var Løsbarn. — Erasmus? — Erasmus av Rotterdam. — Naa. — Leonardo var Løsbarn. — Leonardo da Vinci? Saa. Ja det gives naturligvis Undtagelser, ellers var ikke Regelen der. Men i det store og hele! — Vi freder Fugl og Dyr, sa Geissler, det synes litt rart ikke at frede Spædbørn. — Statsadvokaten grep langsomt og værdig efter nogen Papirer paa Bordet til Tegn paa at han maatte avbryte: Ja, sa han fraværende, ja, aaja. — Geissler takket for den overordentlig instruktive Samtale han hadde opnaadd og gik.

Han satte sig i Retssalen igjen for at være ute i Tide. Det kitlet ham vel at han sat der saapas mægtig: han hadde Kundskap om en viss avklippet Skjorte til at bære — Soplimeris i, om et Barnelik som drev engang paa Stadthavet, han kunde sette Retten fast, et Ord av ham nu vilde være godt som Tusen Sværd. Men Geissler agtet visst ikke at uttale dette Ord nu hvis det ikke blev nødvendig. Det tegnet jo herlig, selve den offentlige Anklager var paa Anklagedes Side.

II. 125

II. 126

II. 127

II. 128

Saa fyldes Lokalet og Retten sættes igjen.

Det blev en interessant Komædie i Smaabyen, Statsadvokatens manende Alvor, Forsvarerens bevægede Veltaleri. Lagretten sat og hørte efter hvad den skulde mene om Piken Barbro og hendes Barns Død.

Ikke for det: saa rent liketil var det nu ikke at finde dette ut. Statsadvokaten var en pen Mand at se paa og han var sikkert ogsaa et godt Menneske, men noget maatte ha ærgret ham nylig, eller han var kommet i Tanke om at han hadde en Plass at forsvare i norsk Retspleie, Gud vet. Det var uforstaaelig, men han var ikke saa medgjørlig som i Formiddag, han paatalte Udaaden hvis den var gjort, sandelig, sa han, det var et mørkt Blad hvis det med Bestemthet kunde sies at være saa mørkt som Vidneforklaringerne tillot at tro og tænke. Det maatte saa Lagretten avgjøre. Han vilde fæste Opmærksomheten paa tre Punkter: det første Punkt var om her forelaa Barnefødsel i Dølgemaal, om dette Spørmaal stod klart for Dommerne. Han gjorde nogen personlige Bemærkninger. Det andet Punkt var Klædet, denne halve Skjorten, hvorfor hadde Anklagede tat med sig den? Var det paa Vonen om at hun skulde faa Bruk for den? Han utviklet dette videre. Det tredje Punkt var den skyndsomme og fordægtige Begravelse uten at mælde Dødsfaldet til Prest og Lensmand. Her var Manden paa Stedet Hovedpersonen, og det var av den største Vigtighet for Lagretten at oppgjøre sig den rette Mening her. For det var jo indlysende at var Manden Medvider, og det var derfor han foretok Begravelsen paa egen Haand, saa maatte hans Tjenestepike ha begaaet en Ugjærning som han var blit Medvider i.

II. 130

Hm! sa det i Salen.

Aksel Strøm sat atter og skjønnte at han var i Fare, han saa op og traf ikke et eneste Blik, alle fulgte Taleren med Øinene. Men langt borti Lokalet sat Geissler nu igjen, han saa yterst overlegen ut, som sprækkefærdig av Hovmod, med Underlæben fremskutt og med Ansigtet vendt mot Loftet. Denne uhyre Likegyldighet for Rettens Alvor og dette Hm! høit mot Sky kom til at virke opkvikkende paa Aksel, han følte sig atter ikke alene mot hele Verden.

Og nu rettet det sig, denne Statsadvokat syntes endelig at det kunde være nok, han hadde faat utspredd saa megen Mistanke og Ondskap mot ham som det var mulig, nu holdt han op. Ja han snudde paa en Maate helt rundt gjorde Statsadvokaten, han forlangte ikke Domfældelse. Han sa tilslut bent ut at efter de foreliggende Vidneprov torde ikke han for sin Del paastaa Anklagede dømt.

Det var jo rigtig godt! tænkte vel Aksel, nu blir det en Ende paa det!

Saa tok Forsvareren fat, en ung Mand som hadde lært at bli Jurist og som nu hadde faat Forsvaret i denne prægtige Sak. Det blev ogsaa en Laat der efter, aldrig hadde en Mand været mere viss paa at forsvare en Uskyldighet end han. I Grunden hadde denne Fru Lensmand Heyerdahl kommet ham i Forkjøpet og knepet adskillige Argumenter fra ham i Formiddag, han var misnøid med at hun hadde utnyttet Samfundet — aa han hadde selv saa meget at si Samfundet! Han var ærgerlig paa Lagmanden som ikke hadde stoppet hende i Talen, det var jo et Indlæg hun leverte, oplagt Procedure, hvad var nu tilbake til ham?

II. 131

Han begyndte med Begyndelsen av Piken Barbro Bredesens Levnetsløp, hun var fra et Smaakaarshjem, forresten med strævsomme og agtværdige Forældre, hun kom tidlig ut at tjene, hun kom først til Lensmandens. Vi har idag hørt den Mening som hendes Matmor, Fru Heyerdahl, hadde om hende, den kunde ikke være mere straalende. Barbro kom til Bergen. Forsvareren fæstet sig ved det dypt følte Skudsmaal fra to Kontorister som hun hadde indtat en betrodd Stilling hos i Bergen. Barbro kom hjem igjen for at styre Hus hos en Ungkar i Utmarken. Her begyndte hendes Ulykke.

Hun skulde ha Barn med denne Ungkar. Den ærede Statsadvokat hadde — forøvrig paa den allerskjønnsomste og skaansomste Maate — antydte Barnefødsel i Dølgemaal. Hadde Barbro dulgt sin Tilstand, hadde hun fornægtet den? De to Vidner, Pikerne fra hendes Hjembygd, hadde ment at forstaa at hun var frugtsommelig, men da de spurte hende hadde hun aldeles intet nægtet, hun hadde bare slaat det hen. Slik gjør unge Piker det med den Ting, de slaar det hen. Ingen andre hadde spurt Barbro. Var hun gaat til sin Matmor og hadde bekjendt? Hun hadde ingen Matmor. Hun var selv Matmor. Hun hadde en Husband, men en ung Pike gaar ikke til en Mand med den Slags Hemmeligheter, hun bærer Korset selv, hun synger ikke, hun hvisker ikke, hun er Trappist. Hun dølger sig ikke, men hun gaar i Enrum.

II. 132

Barnet fødes, det er en fuldbaaren og velskapt Gut, han har levet og aandet efter Fødselen, men han er kvalt. Lagretten kjender Omstændighetene ved denne Fødsel, den foregik i Vand, Morn faldt i Bækken og fødte, hun er ute av Stand til at redde Barnet, hun blir liggende og kan ikke engang redde sig selv paa Land før etterpaa. Nuvel, det kan ikke opdages Spor efter Vold paa Barnet, det har ingen Mærker, ingen har villet dets Død, det er kvalt av Vandet. Det er ikke mulig at finde en naturligere Forklaring.

Den ærede Statsadvokat hentydet til et Klæde: det var et dunkelt Punkt at hun hadde tat med sig denne halve Skjorte paa sin Tur. Intet var klarere end denne Dunkelhet: hun hadde tat med sig Klædet for at rispe Ener i det. Hun kunde ha tat — lat os si et Putevar, men hun tok et Klæde til det. Noget maatte hun ha, hun kunde ikke bære rispet Ener med sig i Hænderne. Nei her kunde Lagretten være tryg!

Men det var et andet Punkt som ikke var fuldt saa klart: hadde Anklagede den Støtte og Omsorg som hendes Tilstand krævet i de Tider? Viste hendes Husband hende Skaansomhet? Godt, hvis han gjorde det! Piken har her under Forhøret omtalt sin Husband med Anerkjendelse, det skulde tyde paa et godt og ædelt Sindelag hos hende. Manden selv, Aksel Strøm, har jo heller ikke i sine Forklaringer lagt Sten til Børen for Anklagede og lastet hende, — det har han sandelig ogsaa gjort ret i, for ikke at si klokt i: det er hun som skal frelse ham. Det at kaste mest mulig Skyld over paa hende vilde jo nemlig, hvis det førte til hendes Fald, ogsaa rive ham med.

II. 133

Det er umulig at dukke ned i Akterne i foreliggende Sak uten at føle den dypeste Medlidenskap med denne unge Pike i hendes Forlatthet. Og endda trønger hun ikke at anrope Barmhjertigheten, men bare Retten og Forstaaelsen. Hun og hendes Husbond er paa en Maate forlovet med hverandre, men Uforlikelighet og dyp Forskjel i Interesser utelukker Ægteskap. Hos denne Mand kan denne Pike ikke finde sin Fremtid. Det er ikke behagelig at maatte gjøre det, men for at vende tilbake til Momentet med det medbragte Klæde: naar alt skal frem saa var det ikke en av sine egne Særker Piken hadde tat med, men en av sin Husbonds Skjorter. Vi spurte os selv i Begyndelsen: Var denne Skjorte stillet til Raadighet? Her, mente vi, kunde være en Mulighet for at Manden, at Aksel, hadde hat en Finger med i Spillet.

Hm! sa det borti Salen. Det var saa haardt og høit at det stanset Taleren, alle lette med Øinene efter Ophavsmanden til denne Avbrytelse, Lagmanden sendte et skarpt Blik.

II. 134

Men — fortsatte Forsvareren efter at ha fundet sig selv igjen — ogsaa paa dette Punkt kan vi være rolige, takket være Anklagede selv. Skjønt det skulde ligge i hendes Interesse at halvere Skylden her saa har hun ikke gjort det. Hun har paa det bestemteste fritat Aksel Strøm for at ha kjendt til at hun tok hans Skjorte istedet for sin egen Særk med til Bækken — jeg mener med til Skogen efter Ener. Det er ingensomhelst Grund til at tvile paa Anklagedes Ord, de har hele Veien holdt Stik, de gjør det ogsaa her: hadde hun mottat Skjorten av Mandens Haand vilde dette ha forutsat hele Barnemordet, og Anklagede vil ikke med sin Sandhetskjærlighet bidrage til at fælde selv denne Mand for en Forbrytelse som ikke er til. I det hele tat forklarer hun sig pent og aapenhjærtig og har ikke villet kaste nogen Skyld over paa andre. Dette Træk at fare pent frem gaar igjen overalt hos hende, saaledes har hun svøpt ind det lille Barnelik paa bedste Maate og gjort sig Flid med det. Slik fandt Lensmanden det i Graven.

Lagmanden vil — for en Ordens Skyld — gjøre opmærksom paa at det var Grav Numer 2 Lensmanden fandt, og der hadde jo Aksel begravet Barnet.

Javel, det er saa, og jeg takker Hr. Lagmanden! sier Forsvareren med al den Ærbødighet man skylder Justitsen. Jo det var saa. Men nu hadde Aksel selv forklaret at han bare løftet Liket over til den nye Grav og la det nedi. Og det er utvilsomt ogsaa saa at en Kvinde kan bedre svøpe et Barn end en Mand kan, og hvem kan allerbedst svøpe det? Jo, en Mor med de ømme Hænder!

II. 135

Lagmanden nikker.

Men forresten: Kunde ikke denne Pike — hvis hun hadde været av det Slaget — ha gravet Barnet ned nakent? Jeg vil gaa saa vidt som at si at hun kunde ha lagt det i en Sjøpølse. Hun kunde ha efterlatt det under et Træ ovenpaa Jorden for at fryse det ihjæl — det vil si hvis det ikke hadde været dødt. Hun kunde ha stukket det i Ovn i en ensom Stund og brændt det op. Hun kunde ha tat det med sig til Sellanraaelven og slængt det nedi den. Intet av dette gjorde denne Mor, hun svøpte det døde Barn og begrov det. Og var det pent svøpt da det blev fundet saa var det en Kvinde og ikke en Mand som hadde gjort det.

Nu, sa Forsvareren, skulde Lagretten avgjøre hvad som blev tilbake av Skyld hos Piken Barbro. Det blev i Sandhet lite tilbake, det blev efter Forsvarerens bedste Skjøn intet tilbake. Det skulde da være at Lagretten vilde fælde hende for at ha undlatt Anmeldelse av Dødsfaldet. Men nu var jo Barnet engang dødt, det var langt opi Ødemarken, mange Mil til Prest og Lensmand, det fik sove sin evige Søvn i en god Grav i Skogen. Var det en Forbrytelse at begrave det her saa delte Anklagede den med Barnefarn; men den Forbrytelse maatte i alle Tilfælder kunne tilgives. Man er mere og mere kommet bort fra at straffe Forbrytelser, man forbedrer Forbryterne. Det var i gamle Dage man skulde straffe for alt mulig, det var nemlig Hævn læren fra Det gamle Testamente: Øie for Øie, Tand for Tand! Nei dette er ikke Aanden i Lovgivningen mere. Den moderne Retspleie er human, den søker at avpasse sig efter det mere eller mindre forbryterske S i n d e l a g som vedkommende kan ha utvist.

II. 136

Døm da ikke denne Piken! sa Forsvareren. Det gjælder ikke om at faa en Forbryter mere, det gjælder at tilbakegi til Samfundet et godt og nyttig Medlem. Forsvareren pekte paa at Anklagede nu vilde faa det omhyggeligste Tilsyn i en ny Plass som var hende tilbydd: Fru Lensmand Heyerdahl hadde ut fra sit langvarige Kjendskap til Barbro og efter sin rike Erfaring som Mor slaat sit Hjem op paa vid Væg for hende; Lagretten vilde da under Vægten av sit Ansvar dømme eller frikjende hende. Tilslut vilde Forsvareren takke Hr. Statsadvokaten fordi han ikke nedla Paastand paa Domfældelse. Der saa man den dype og humane Forstaaelse.

Forsvareren satte sig.

Resten av Forhandlingerne tok ikke lang Tid, Retsbelæringen var det samme op igjen, set fra to Kanter: et kort Sammendrag av hele Skuespillets Indhold, tørt, kjedelig og værdig. Det var gaat saa koselig til, baade Statsadvokaten og Forsvareren hadde jo været inde paa Lagmandens Omraade, de hadde gjort ham Hvervet let.

II. 137

Det blev tændt Lys, et Par Lamper skinnit ned fra Loftet, et elendig Lys som Lagmanden ikke syntes at se sine Notater ved. Han paatalte noksaa skarpt at ikke det lille Barns Dødsfald var blit mældt til Autoriteterne; men — sa han — det maatte under de forhaandenværende Omstændigheter nærmest ha blit Barnefarns Sak og ikke Morns, eftersom hun var for svak til det. Saa var det da at Lagretten skulde avgjøre om her forelaa Barnefødsel i Dølgemaal og Barnemord. Det blev atter engang forklaret fra Ende til anden. Derpaa fulgte det sædvanlige Paalæg om at være sig Ansvar bevisst, hvad Lagretten var blit indprentet før, og endelig det ikke ukjendte Raad at i Tvilstilfælde skulde Avgjørelsen komme Anklagede til gode.

Nu var det hele klart.

Saa gik Dommerne ut av Salen og ind i et Kammers. De skulde raadslaa over et Papir med Spørsmål som en av dem hadde faat med sig. De var borte i fem Minutter og kom tilbake med Nei til alle Spørsmålene.

Nei Piken Barbro hadde ikke dræpt Barnet sit.

Saa talte Lagmanden et Par Ord igjen og sa at Piken Barbro var fri.

Folk forlot Salen. Komediens slut . . .

Nogen tar Aksel Strøm i Armen, det er Geissler. Han sa: Saa, nu er du kvit Saken! — Ja, sa Aksel. — Men de har jo hæftet dig bort til ingen Nytte. — Ja, svarte Aksel igjen. Men nu var han kommet sig litt og la til: Men jeg faar nu være glad at jeg slap unda. — Det skulde ogsaa bare ha manglet! sa Geissler og la Vægt paa hvert Ord. — Herav fik Aksel det Indtryk at Geissler maatte ha hat noget at gjøre med Saken, at han hadde grepet ind. Gud vet om det ikke i Grunden var Geissler som hadde ledet hele Retten og fremskaffet det Resultat han vilde. Dunkelt var det.

II. 138

Men saa meget skjønnte Aksel at Geissler hadde staaet paa hans Side i hele Dag. — Ja Dokker skal nu ha saa megen Tak! sa han og vilde takke i Haanden. — Hvad for? spurte Geissler. — For — ja for altsammen! — Geissler avviste ham kort: Jeg har intet gjort. Jeg brydde mig ikke om at gjøre noget, det var ikke værddt! Men Geissler hadde kanske allikevel intet imot denne Tak, det var som han hadde ventet paa den og nu hadde faat den: Jeg har ikke Tid til at tale mere med dig netop nu, sa han. Reiser du hjem igjen imorgen? Det er godt. Lev vel saalænge! — Geissler drev nedover Gaten . . .

Paa Dampskibet hjem traf Aksel Lensmanden og Fruen, Barbro og de to Piker som hadde vidnet. — Naa, sa Lensmandsfruen, er du ikke glad for Utfaldet? — Aksel svarte at Jo, han maatte vel være glad for at det blev Endskap paa det. — Lensmanden selv talte og sa: Dette er nu den andre Barnesaken jeg har hat i Marken, den første galdt Inger paa Sellanraa, nu har jeg faat den andre ifra mig. Nei det nytter ikke at komme væk fra slikt, Retfærdigheten maa ske sin Fyldest!

II. 139

Men Lensmandsfruen forstod vel at Aksel ikke var videre blid for hendes Vidnemaal igaar, nu vilde hun jævne paa det, gjøre det godt igjen: Ja du skjønnte vel hvorfor jeg talte som jeg gjorde imot dig? — Ja. Jo, svarte Aksel. — For det skjønnte du vel. Tror du jeg vilde dig tillivs? Dig har jeg altid holdt for en prægtig Mand, det vil jeg bare si dig. — Naa, sa Aksel bare, men han blev baade rørt og glad. — Ja det har jeg, sa Lensmandsfruen. Men jeg var nødt til at lægge litt Skyld paa dig, ellers var Barbro blit dømt og du med hende. Det var gjort i den bedste Mening fra min Side. — Jaja Tak skal Dokker nu ha! — Det var jeg og ingen anden som gik til Herodes og Pilatus i Byen og virket for dere. Og du hørte vel at alle vi som holdt Tale maatte skylde litt paa dig for at faa dere begge fri. — Ja, sa Aksel. — Nei du trodde nu vel ikke et Øieblik at jeg vilde være ond imot dig, vet jeg? Dig som jeg holder for en utmærket Mand!

Det gjorde godt efter al Fornedrelsen! Aksel var ialfald nu saa rørt at han sandelig vilde gi Lensmandsfruen noget, hvad det kunde bli, men vise sin Taknemmelighet og gi hende et eller andet, kanske et Slagt nu i Høst. Han hadde en Fors Okse.

Fru Lensmand Heyerdahl holdt Ord: hun hadde tat Barbro til sig. Ogsaa ombord i Skibet tok hun sig av hende og tillot hende hverken at fryse eller sulte, hun tillot hende heller ikke at fjase med den bergenske Styrmand. Den første Gang dette hændte sa ikke Fruen noget, hun bare ropte Barbro til sig. Men se, nu stod Barbro igjen og fjaset med Styrmanden og la Hodet paasnei og talte Bergensmaal og smilte. Da ropte Fruen paa hende og sa: Jeg synes ikke du skal staa og holde Passiar med Mandfolk nu, Barbro. Husk paa hvad du har været oppe i og hvad du kommer ifra. — Jeg hørte bare han var ifra Bergen og saa snakket jeg til han, svarte Barbro.

II. 140

Aksel talte ikke med hende. Han la Mærke til at hun var fin og blek i Huden og at hun hadde faat pene Tænder. Hun hadde ingen av hans Ringer . . .

Og nu stamper Aksel opover Marken. Det blaaser og regner, men han er sjæleglad, han har set Slaamaskinen og Nybrotharven nede paa Bryggen. Den Geissler! Ikke et Ord hadde han nævnt nu i Byen om den store Sending. Han var en forunderlig Herre.

II. 141

VIII

Aksel fik ikke lang Hvilen hjemme, med Høststormene begyndte en privat Møie og Fortræd som han hadde paadraget sig: Telegrafens paa hans Væg mældte at Linjen var i Uorden.

Aa han hadde vel været for grisk efter Skillingerne da han overtok denne Post. Det hadde været ubehagelig helt fra Begyndelsen, Brede Olsen hadde likefrem truet ham da han kom og hentet Telegrafens Saker og Værktøi, han hadde sagt: Du husker ikke meget paa at jeg reddet Livet dit i Vinter. — Det var Oline som reddet Livet mit, svarte Aksel. — Naa, bar jeg dig ikke hjem paa min egen stakkars Ryg? Og korsom var saa passet du paa at kjøpe Gaarden min i Sommers Tide og gjøre mig husvild til Vinters! Brede var høilig krænket, han sa: Men du skal bare ta Telegrafens med dig og hele Skrapet med dig. Jeg og Familien vi skal fare til Bygden og begynde med noget, men hvad det blir vet ikke du, men det skal være med et Hotel og et Sted hvor at Folk kan faa kjøpt Kaffe. Tror du ikke vi skal klare os! Konen min hun kan sælge Fortæring av alle Slag og jeg selv kan fare paa Forretninger og tjene meget mere end som du. Men det vil jeg si dig, Aksel, at jeg kunde gjøre dig mangt et Puss, jeg som er saa kjendt med hele Telegrafens, og jeg kunde baade vælte Stolper og bryte av Traaden. Saa maatte du ut midt i Onnen. Det vil jeg bare si dig og du kan lægge det paa Minde . . .

II. 142

Nu skulde Aksel ha hentet op Maskinerne fra Bryggen — aa de var saa forgyldte og kulørte som et Skilderi hver, han kunde ha hat og set paa dem idag og sat sig nøie ind i Bruken av dem, — nu maatte de staa. Det var ikke bra at maatte forsømme nødvendig Arbeide og fare Telegraflinjen over. Men det var de Pengene.

Paa Toppen av Fjældet træffer han Aronsen. Handelsmand Aronsen staaer her og ser og skuer midt i Stormen, han var selv som et Syn. Hvad vilde han her? Han har vel ikke faat levende Fred

længer, men er draget tilfjælds for selv at undersøke Minerne. Se, det gjorde Handelsmand Aronsen av lutter Omtanke for sig og sines Fremtid. Nu staar han overfor den bare Elendighet og Ødelæggelse paa det forlatte Fjæld: Maskiner som laa og rustet, Materiel, Kjøretoninger, meget av det under aapen Himmel, alt var trøstesløst. Hist og her paa Barakkevæggene var opslaat haandskrevne Plakater som forbydde at bortta eller skade Selskapets Redskaper, Vogner eller Bygninger.

Aksel faar sig en liten Prat med den gale Kræmmer og spør: Er Dokker ute paa Skytteri? — Ja jeg maatte saasandt ha naadd han! svarer Aronsen. — Hvem vilde Dokker ha naadd? — Hvem? Han som lægger øde baade mig og alle andre her omkring. Han som ikke vilde sælge Fjældet sit og late det bli Rørelse og Handel og Penger iblandt Folk. — Dokker mener han Geissler? — Ja jeg mener just den Karn. Han skulde været skutt! — Aksel ler og sier: Han Geissler var i Byen nu for nogen Dager siden, der kunde Dokker ha truffet han. Men efter mit ringe Skjøn saa tror jeg ikke at Dokker skal vær den Manden. — Hvorfor ikke det? spør Aronsen sindt. — Jeg frygter for han vilde bli ørlite for dunkel og navnkundig for Dokker. — De kjæklet en Stund om dette og Aronsen blev mere og mere hæftig. Tilslut spurte Aksel paa Skøi: Ja Dokker vil nu vel ikke snoft gjøre os opraadd her i Marken og fare ifra os? — Tror du jeg vil gaa her og rote i Myrene dokkers og ikke tjene til Kardusen i Pipen min? ropte Aronsen forarget. Vil du skaffe mig Kjøper saa skal jeg sælge! — Kjøper? sa Aksel. Det er almindelig god Jord dersom at Dokker dyrker hende; med den Vidden Dokker har kan hun føde sin Mand. — Naar du hører at jeg ikke vil rote i hende! ropte Aronsen igjen i Stormen. Jeg kan gjøre det som bedre er! — Aksel mente saa at han nok kunde faa en Kjøper, men Aronsen haanet lystig en slik Tanke: Her er ikke en eneste i Marken som kan kjøpe mig ut. — Nei netop her i Marken. Men det kan være andre. — Her er bare Skitt og Armod, vedblev Aronsen rasende. — Hvad det kan være. Men han Isak paa Sellanraa kunde nu kjøpe Dokker ut hvad Dag som helst, sa Aksel støtt. — Det tror jeg ikke, sa Aronsen. — Jeg kjærer ikke om hvad Dokker tror, svarte Aksel og vilde gaa. — Aronsen ropte efter ham: Bi ørlite! Naa, kunde han Isak skille mig av med Storborg, tror du? — Ja, svarte Aksel, om det saa var fem slike Storborg, hvad som Penger og Middel angaar!

II. 143

II. 144

Aronsen var gaat utenom Sellanraa Gaard paa Opturen, han vilde ikke vise sig; paa Hjemveien gik han indom og hadde en Samtale med Isak. Nei, hadde Isak sagt og bare rystet paa Hodet, det er noget som jeg ikke har tænkt paa og heller ikke skjønner. —

Men da Eleseus kom hjem til Sellanraa til Jul var ikke Isak længer saa avvisende. Han hadde rigtignok aldrig hørt saa galt som at kjøpe Storborg, den Flyvegrillen var ialfald ikke kommet fra ham; men mente han Eleseus at Handelsstedet var noget for ham saa fik de tænke paa det.

Eleseus selv var saa midt imellem, slet ikke opsat, men heller ikke likegyldig. Slog han sig til herhjemme saa var han paa en Maate forbi, Marken det var ikke Byen. I Høst da det var stort Forhør over Markens Folk i Byen undgik han at vise sig, han brydde sig ikke om at træffe disse Sambygginger, de tilhørte en anden Verden. Skulde han nu selv vende tilbake til den Verden?

Mor hans vilde at de skulde kjøpe, Sivert vilde ogsaa at de skulde kjøpe, de slog sig sammen om Eleseus og en Dag kjørte de alle tre ned til Storborg for at se paa Herligheten.

II. 145

Men ved Utsigten til at bli av med Stedet blev Aronsen nu en anden Mand: han hadde ikke fornøden at sælge! Om han reiste bort saa kunde Gaarden staa igjen her, det var en bom konstant Gaard og en splendo Gaard, han fik den nok solgt. Dokker vil ikke gi det jeg vil ha for han, sa Aronsen. — De var inde i Rummene, var i Fjøset, i Pakboden, de saa over Resterne av de stakkars Varer: nogen Mundspil, Klokkekjæder, Æsker med roset Papir, Hængelamper med Prismes, altsammen usælgelige Saker blandt Nybyggerne. Og saa forresten var det litt Bomuldstøi og nogen Kasser med Spiker.

Eleseus gjorde sig til og saa faglært paa alt. Den Slags Varer har ikke jeg Bruk for, sa han. — Nei Dokker kan late dem være, svarte Aronsen. — Men jeg skal by Dokker femten Hundrede Kroner for Gaarden som den staar med Varer og Dyr og altsammen, sa Eleseus. Aa han var saa likeglad, hans Bud var bare et Slags Flokseri, han vilde vise sig.

De kjørte hjem igjen. Nei det blev ingen Handel, Eleseus hadde skambydd Aronsen og fornærmet ham: Jeg estimerer ikke at høre paa dig! sa Aronsen og duttet ham, duttet denne bylærte Spirrevip som vilde lære Handelsmand Aronsen om Varer. — Saavidt jeg vet har jeg ikke drukket Dus med dig, sa Eleseus like saa fornærmet. Det maatte bli til Fiendskap for Livet.

II. 146

Men hvorfor Aronsen alt fra første Øieblik var saa kaut og saa lite nødd om at sælge? Det hadde sin Grund, Aronsen gik nemlig med et Slags Haap igjen.

Der var holdt et Møte nede i Bygden for at drøfte den Tilstand som var opstaat ved at Geissler ikke vilde sælge sit Fjæld. Det var ikke bare Marken som led herunder, hele Distriktet laa og droges med Døden. Hvorfor ikke Menneskene kunde leve like saa godt eller like saa daarlig nu som før Prøvedriften i Kobberfjældet? Det kunde ikke Menneskene! De var blit vænnet paa hvit Grøt og hvitt Brød, Krambodtøi til Klær, høie Lønninger, Flothet, de var blit vant til mange Penger, var Menneskene. Og nu var Pengene igjen borte, ja som en Sildstim var de glidd tilhavs, Gud Fader for en Nød, og hvad kunde saa gjøres?

Det var ingen Tvil om at den forhenværende Lensmand Geissler vilde hævne sig paa Bygden fordi den hadde hjulpet Amtmanden med at avsætte ham, det var heller ingen Tvil om at Bygden hadde undervurderet denne Mand. Han var ikke borte. Ved det enkleste Middel, bare ved at forlange en ublu Kvart Million for et Fjæld, gik han hen og stanset Bygdens Utvikling. Hadde han ikke Magt? Han Aksel Strøm paa Maaneland kunde tale med her, han hadde truffet Geissler sist. Barbro hans Brede hadde hat en Sak i Byen og hun kom frikjendt hjem, men han Geissler hadde været tilstede under hele Forhøret. Og den som mente at han Geissler var nedfor som en anden Stakkar han kunde jo bare se paa de kostbare Maskinerne som han hadde sendt Aksel til Skjænk.

II. 147

Denne Mand holdt altsaa Distriktets Skjæbne i sin Haand, man fik avfinde sig med ham.

Hvormeget vilde Geissler til Nød sælge sit Fjæld for? Det maatte skaffes paa det rene. Svenskerne hadde bydd ham fem og tyve Tusen, det hadde Geissler avslaat. Men om nu Bygden, om Komunen, skjõt til Resten bare for at faa Handel istand? Hvis det ikke var en for urimelig Sum vilde det lønne sig. Baade Handelsmanden nede ved Sjøen og Handelsmand Aronsen paa Storborg vilde bidrage privat og hemmelig, et Utlæg nu vilde de ha igjen i det lange Løp.

Det endte med at to Mænd blev betrodd at reise til Geissler og tale med ham. Og nu ventet man dem snart tilbake.

Se, derfor gik Aronsen atter med et lite Haap i Hjærtet og mente han kunde være kaut til dem som vilde kjøpe Storborg. Han skulde ikke være kaut saa længe.

En Ukes Tid efter kom de betrodde Mænd hjem igjen med det blankeste Avslag. Aa det gale var allerede fra Begyndelsen at den ene av de to Utsendinger simpelthen var Brede Olsen, ja for han hadde saa god Tid. Mændene hadde aldeles rigtig fundet Geissler, men han hadde bare rystet paa Hodet og ledd. Reis hjem igjen! hadde han sagt. Men Geissler hadde betalt Hjemreisen deres.

II. 148

Og saa skulde altsaa Distriktet forgaa!

Da Aronsen hadde raset i nogen Tid og var blit mere og mere raadløs gik han bent op til Sellanraa en Dag og avsluttet Handelen. Det gjorde Aronsen. Eleseus fik det som han vilde, Gaard med Huser og Dyr og Varer for femten Hundrede Kroner. Rigtignok viste det sig ved Overtagelsen at Aronsens Kone hadde tusket til sig det meste av Bomuldstøierne; men slike Smaatterier brydde ikke en Mand som Eleseus sig om. Vi skal ikke være smaalige, sa han.

Men i det hele tat var Eleseus ingenlunde henrykt: nu var hans Livsløp beseglet, Marken skulde begrave ham! Han maatte slaa av paa de store Planer: Kontorist var han ikke lenger, Lensmand blev han ikke, nei han blev ikke engang Bymand. Overfor Farn og dem derhjemme var han litt stolt over at ha faat Storborg for netop den Pris han hadde sagt, der kunde de se, han skjønnte sig paa det! Men denne lille Triumf monet ikke stort. Han hadde ogsaa den Tilfredsstillelse at kunne overta Fuldmægtig Andresen, som saaledes paa en Maate gik med i Handelen, Aronsen hadde ikke Bruk for sin Fuldmægtig mere før han fik et nyt Handelssted. Det kitlet Eleseus paa en egen Maate da Andresen kom og bad om at faa bli værende, her var nu Eleseus for første Gang Herre og Chef. Du kan være! sa han. Jeg trænger korsom er en Fuldmægtig her paa Stedet naar jeg skal gjøre mine Forretningsreiser og aapne Forbindelser i Trondhjem og Bergen, sa han.

II. 149

Og Andresen var ingen daarlig Fuldmægtig, det viste han straks, han gjorde meget Arbeide og holdt godt Opsyn mens Chefen Eleseus var fraværende. Det var bare i Begyndelsen her i Marken at Fuldmægtig Andresen hadde slaat noget stort og fint paa, det var hans Herre Aronsens Skyld. Nu var det blit anderledes. Om Vaaren da Myrene saavidt var tinet litt i Dybden kom Sivert paa Sellanraa ned til Storborg og begyndte at grøfte hos sin Bror, og da gik sandelig ogsaa Fuldmægtig Andresen ut i Myren og grøftet — hvad han nu gjorde det for, da han ikke var nødt til det; men den Slags Mand var han ialfald. Det var saa lite tinet at de kom langt fra dypt nok ned, men de gjorde indtil videre halvt Arbeide og allerede det var meget. Det var gamle Isaks Ide at tørke ut Myrene paa Storborg og drive Jordbruk; den lille Krambodhandel den maatte bare være noget ved Siden av, saa Markens Folk slap at fare helt ned i Bygden om de trængte en Traadsnelle.

Saa stod Sivert og Andresen og grøftet og stundom pustet de paa og hadde en munter Prat. Andresen hadde ogsaa paa en eller anden Maate faat fat i en Guld Tyvekroner, og denne blanke Penge hadde Sivert god Lyst paa, men Andresen vilde ikke skille sig med den, han gjæmte den i Silkepapir i sin Kiste. Sivert foreslog at de skulde dragest om Guldpengen, ta Rygtak om den, men det torde ikke Andresen gaa ind paa; Sivert tilbydde sig at gi tyve Kroner i Sedler og desuten grøfte op hele Myren alene dersom han fik Pengen; men da blev Fuldmægtig Andresen støtt og sa: Naa, saa du fik det at fortælle hjemme hos dokker at jeg kan ikke arbeide i Myren! Tilsist blev de enige om fem og tyve Kroner i Papir for Guldpengen, og Sivert løp hjem til Sellanraa om Natten og fik Sedlerne av Farn.

II. 150

Ungdoms Paahit, den vakre Livets Ungdom! En vaken Nat, en Mil bort og en Mil tilbake, Dagen efter Arbeide igjen — det var ingenting for den unge Mand med Kræfterne, og det var en pen Guldpenge. Det var ikke frit for at Andresen vilde gjøre sig litt lystig over ham for denne rare Handel, men det hadde Sivert god Raad med, han kunde bare ymte et Ord om Leopoldine, at Ja det var sandt: ho Leopoldine bad mig hilse dig! saa stanset Andresen med ett og blev rød.

Det var trøisomme Dager for dem begge mens de stod i Myren og kjæklet for Spøk og arbeidet og kjæklet igjen. Stundom kom Eleseus ut til dem og hjalp dem, men han blev snart træt og var ikke stærk av sig hverken til Krop eller Vilje, men han var det snilleste Menneske. — Der kommer ho Oline, kunde Skøieren Sivert si, nu maa du gaa ind og sælge hende en Mark Kaffe igjen! — Og det gjorde Eleseus gjærne. At han gik ind og solgte Oline en eller anden Smaating. Saa slap han at vælte Myrlomp saalænge.

II. 151

Og stakkars Oline, hun trængte nogen Kaffekorn iblandt, enten hun nu en sjælden Gang fik Skillingerne til dem av Aksel eller hun tusket sig til dem for en liten Gjeitost. Oline var ikke lenger saa uforandret som før, Tjenesten paa Maaneland var i Grunden for tung for den gamle Kone og hadde tat paa hende. Men ikke saa at hun vedkjendte sig nogen Alder eller Avfældighet, ho, hun vilde ha kommet i et visst Humør dersom hun var blit opsagt. Hun var seig og ukuelig, gjorde sit Arbeide og saa sig Tid til at vandre over til Naboerne og faa sig en liten ustyrtelig god Prat som hun maatte savne hjemme. Aksel var ingen Taler.

Hun var utilfreds med Saken, skuffet over Saken. Frikjendelse over hele Linjen! At Barbro hans Brede slap unda naar Inger paa Sellanraa fik otte Aar kunde ikke Oline skjønne, hun følte en meget ukristelig Forargelse over at man „hadde været god mot en anden“. Men den Almægtige har ikke sagt sin Mening endda! nikket Oline og vilde vel dermed spaa om en mulig himmelsk

Domfældelse siden. Naturligvis var ikke Oline istand til at tie med sin Misfornøielse over Saken, især naar hun blev usams med sin Husbond om et eller andet tok hun paa sin meledede Maate Ordet og var utsøkt spydig: Jaja jeg vet nu ikke hvorledes at Loven han er blit angaaende Sodomas Synder, men jeg gaar frem efter Guds egne Ord, saa enfoldig er jeg!

II. 152

Aa Aksel var lei og kjei av hele sin Husholderske og ønsket hende langt væk! Og nu kom Vaaren igjen, han maatte gjøre Onnen mo alene; saa kom Høiingen og han blev rent opraad. Det var Utsigterne. Hans Brorkone paa Breidablik hadde skrevet hjem til Helgeland for ham og prøvet at opdrive en ordentlig Kvindfolkhjælp til ham, men det var ikke lyktes hende endda. Og i ethvert Tilfælde maatte han da betale Reisepenger.

Nei det var et ondt og skarvagtig Værk av Barbro at det lille Barnet kom væk og at hun selv strøk av! I to Vintre og en Sommer hadde han nu været nødt til at hjelpe sig med Oline, og det saa ut til at vare længer. Tok Barbro sig nær av det, Skarnet? Han hadde talt nogen Ord med hende nede i Bygden en Dag i Vinter, men ikke en Taare hadde banet sig langsomt Vei ned fra hendes Øine og frosset fast paa hendes Kind. — Hvor du har gjort av Ringene som jeg gav dig? spurte han. — Ringene? sa hun. — Ja Ringene? — Dem har jeg ikke længer. — Naa, du har dem ikke længer. — Det blev jo forbi mellem os, sa hun, saa kunde jeg ikke gaa med Ringene mere. Det bruker ingen at gjøre naar at det blir forbi mellem dem. — Jeg har bare Mot at vite hvor du har gjort av dem? — Vilde du ha tat dem igjen? spurte hun. Jeg mente ikke jeg skulde gjøre dig saa simpel. — Aksel betænkte sig litt og sa: Jeg kunde ha forskyldt dig for dem. Du skulde ikke ha gjort det for ingenting!

II. 153

Men neida, Barbro hadde skilt sig med Ringene og gav ham ikke engang Høve til at faa en Guldring og en Sølvring for en rimelig Utgift.

Men forresten saa var ikke Barbro raa og ulikelig allikevel, det var hun ikke. Hun hadde et langt Forklæde med Sæler og Krus, og det stod op en hvit Strimmel om Halsen hendes, det var pent. Folk snakket paa at hun alt hadde faat sig en Gut nede i Bygden til at være Kjærest med, men det var kanskje bare Sladder, Lensmandsfruen holdt hende ialfald godt i Age og slap hende ikke det Spor ut paa Juledansen iaar.

Ja den Lensmandsfruen passet i Sandhet godt paa: mens Aksel stod der paa Veien og talte med sin fordums Taus om to Ringer kom Fruen pludselig midt iblandt dem og sa: Skulde ikke du paa Kramboden for mig, Barbro? — Barbro avsted. Fruen vendte sig til Aksel og sa: Du har vel ikke et eller andet Slagt at sælge mig? — Hm! svarte Aksel bare og hilste.

Det var jo netop Lensmandsfruen som hadde skrytt ham op i Høst engang, at han var en utmærket Kar og en av de mest utmerkede Karer, det kunde vel fortjene en Villighet igjen. Aksel kjendte den folkelige Fremgangsmaate fra før i Tiden med de Store, med Øvrigheten, det hadde da ogsaa straks foresvævet ham noget om et Slagt, en Fors Okse som han kunde ofre. Men saa gik Dagene og Høsten gik og Maaned efter Maaned, og han sparte Oksen. Det syntes ikke at skulle ske noget galt om han beholdt den heller, han vilde ialfald være saa meget fattigere hvis han gav den bort, og det var en Rugg av en Okse.

II. 154

Hm. Goddag! Nei, sa Aksel og rystet paa Hodet at Slagt hadde han ikke. — Det var som Fruen stod der og gjættet hans inderste Tanker, hun sa: Jeg har hørt at du har en Okse? — Ja det har jeg, svarte Aksel. — Skal du ha den? — Ja jeg skal ha han. — Naa, sa Lensmandsfruen, og du har ikke en Væder? — Nei ikke nu. Det er nu saa at jeg har ikke sat paa flere Dyr end jeg skal føde frem. — Jaja saa var det ikke mere, nikket Fruen og gik.

Aksel kjørte videre hjemover, men han kom til at tænke nærmere over denne Samtale og frygtet for at han kanskje hadde baaret sig galt ad. Lensmandsfruen hadde været et viktig Vidne engang, med ham og imot ham, men et viktig Vidne. Det var gaat endel ut over ham, men han var ialfald blit utfriet av en tung og uhyggelig Affære med et Barnelik i Skogen sin. Han fik kanskje allikevel ofre en Væder.

Mærkelig forresten, denne Tanke hadde en fjærn Sammenhæng med Barbro: naar han kom med en Væder til hendes Matmor maatte vel Barbro faa et visst Indtryk av ham.

Men Dagene gik igjen og det skedde intet galt fordi Dagene gik. Da han atter kjørte ned i Bygden tok han ingen Væder med, det gjorde han ikke; men i siste Øieblik tok han med et Lam. Det var forresten et stort Lam, saa det var intet usselt Dyr, og da han kom med det sa han: Nei Vædrene de er saa seige i Kjøtet, jeg vilde heller gi Dokker noget som godt var! — Men Lensmandsfruen vilde ikke høre Tale om nogen Gave: Si hvad du skal ha for **Marken**, sa hun. Den greie Dame, nei Tak hun mottok ikke Gaver av Folk! Det endte sandelig med at Aksel fik Lammet godt betalt.

II. 155

Barbro traf han ikke. Nei Lensmandsfruen hadde vel set ham komme og hadde faat hende avveien. Og Lykke paa Reisen, Barbro hadde snytt ham for Kvindfolkhjælpen i halvandet Aar!

II. 156

IX

Det skedde noget meget uventet og meget betydningsfuldt om Vaaren: Driften skulde atter aapnes i Kobbergruverne, Geissler hadde solgt sit Fjæld. Var det utrolige hændt? Aa Geissler var nu en uutgrundelig Herre, han kunde handle eller late være, ryste paa Hodet til Nei eller nikke til Ja. Han kunde faa en Bygd til at smile igjen.

Saa hadde vel Samvittigheten slaat ham, han vilde ikke længer straffe sit gamle Lensmands-distrikt med hjemmeavlet Grøtmel og Pengemangel? Eller hadde han faat sin Kvart Million? Men kanskje var det saa at Geissler selv begyndte at trænge Penger og maatte late Fjældet gaa for det

han kunde faa? Fem og tyve eller femti Tusen er jo ogsaa Skillinger. Det rygtedes forresten at det var hans ældste Søn som hadde sluttet Handelen paa Farns Vegne.

Men Driften blev ialfald gjenoptat, den samme Ingeniør kom igjen med adskillig Mandskap og det samme Arbeide begyndte. Det samme Arbeide ja, men paa en helt anden Maate end før, en bakvendt Maate.

Alt skulde synes saa greit: Svenskerne kom med Folk og Dynamit og Penger, hvad var saa iverien? Og endog Aronsen kom igjen, Handelsmand Aronsen, som absolut vilde kjøpe Storborg tilbake. — Nei, sa Eleseus, jeg sælger ikke. — Dokker sælger vel hvis at Dokker faar Penger nok? — Nei. —

II. 157

Nei det vilde ikke Eleseus, sælge Storborg. Saken var at Stillingen som Handelsmand i Marken ikke længer forekom ham saa elendig, han hadde en fin Veranda med kulørte Glasruter, han hadde en Fuldmægtig til at gjøre Arbeidet for sig, selv kunde han ligge paa Reiser. Aa at reise, paa første Plass, med fine Folk! Om han engang kunde komme sig helt til Amerika, det hadde han ofte tænkt paa. Bare disse Forretningsturer til Byerne sørpaa for at aapne Forbindelser var noget han kunde leve længe paa hver Gang. Ikke saa at han slog sig løs og reiste med eget Dampskib og tullet med Orgier. Han og Orgier! Han var i Grunden mærkelig, aldrig brydde han sig om Piker mere, han hadde forlatt dem, tapt Interessen for dem. Nei men naturligvis var han Markgrevens Søn og reiste paa første Plass og kjøpte mange Varer. Selv kom han jo hjem fra sine Utflugter litt finere og større for hver Gang, sist kom han hjem med Galoscher paa Føtterne. Gaar du med to Par Sko? sa de til ham. Ja jeg har Fotfrost, sa Eleseus. Og da hadde de Medynk med hans Fotfrost.

Lykkelige Dager, Herreliv og Lediggang! Nei han vilde ikke sælge Storborg. Skulde han tilbake til den lille By igjen og staa i den lille Bondehandel igjen og ikke ha en Fuldmægtig under sig! Forresten saa agtet han fra nu av at drive en uhyre Virksomhet paa Storborg, Svenskerne var atter kommet tilbake og vilde oversvømme Marken med Penger, han vilde være en Tull om han solgte. Aronsen maatte hver Gang gaa sin Vei med Avslag, mere og mere forfærdet over sin Dumhet at han hadde forlatt Marken.

II. 158

Aa men Aronsen kunde ha holdt Maate med sin Selvplage og likeens kunde Eleseus ha modereret sine store Forventninger; men fremfor alt skulde Marken og Bygden ha hat mindre Haap og ikke gaat og smilet og gnidd sig i Hænderne som Englene gjør fordi de er salige, det skulde Marken og Bygden saa langt fra ha gjort, for nu blev Skuffelsen voldsom. Skulde man tro det: Gruvearbeidet begyndte rigtig nok, men paa den motsatte Ende av Fjældet, to Mil borte, paa Sørenden av Geisslers Fjæld, langt ind i et andet Bygdelaag, et uvedkommende Bygdelaag. Derfra skulde saa Arbeidet langsomt æte sig nordover til det første Kobberfjæld, til Isaks Kobberfjæld, og bli til Velsignelse for Marken og Bygden. Det vilde vel i bedste Tilfælde ta mange Aar, ta Menneskealldre.

Det kom som den værste Dynamitsprængning, med Sanseløshet og Dott i Ørene. Bygdens Folk sank ned i Sorg. Nogen skyldte paa Geissler, at denne Satans Geissler atter hadde gjort dem et Puss, andre krøp sammen til et Møte og sendte en ny Deputation av betrodde Mænd ut, denne Gang til Gruveselskapet, til Ingeniøren. Det førte til intet, Ingeniøren forklarte at han maatte begynde Arbeidet paa Sørsiden fordi det var like ved Havet, det trængtes ikke Luftbane, det blev næsten ingen Transport. Nei Arbeidet maatte begynde paa Sørsiden. Færdig med det.

II. 159

Da reiste Aronsen øieblikkelig over til det nye Arbeidsfelt, den nye Guldmark. Han vilde endog ta Fuldmægtig Andresen med sig: Hvad skal du gaa her i Ødemarken for? sa han. Det er langt likere for dig at bli med mig! — Men Fuldmægtig Andresen vilde ikke forlate Marken, det var uforstaaelig, men det var som noget bandt ham til Marken, han syntes at trives her, han var grodd fast her. Det maatte være Andresen som hadde forandret sig, Marken var det ikke. Her var Folk og Forhold akkurat som før: Bergværksdriften var bøiet bort fra disse Trakter, men ingen Markbo hadde mistet Hodet for det, de hadde Jordbruket, de hadde sin Avling og sine Dyr. Det var ikke saa meget med Penger nei, men det var med alle Livets Nødvendigheter, med absolut alle. Det gjorde ikke engang Eleseus fortvilet at Pengeflommen gik ham forbi, det værste var jo at han i sin første Rus hadde kjøpt ind en Mængde usælgelige Varer, men de fik foreløpig ligge der, de staset op og tjente til Honnør for Kramboden.

Markboen tapte ikke Hodet. Han fandt ikke Luften usund for sig, han hadde Publikum nok til sine nye Klær, han savnet ikke Diamanter, Vin kjendte han fra Bryllupet i Kana. Markboen gjorde sig ikke ondt av de Herligheter han ikke fik: Kunst, Luksus, Politik var værd nøiagtig det som Menneskene vilde betale for det, ikke mere; Markens Grøde derimot den maatte skaffes til hvilkensomhelst Pris, den var Altings Ophav, den eneste Kilde. Markboens Liv øde og sørgelig? Ho, mindst av alt! Han hadde sine høiere Magter, sine Drømme, sine Forelskelser, sin rike Overtro. Sivert gaar en Kvæld op efter Elven og stanser med ett: nede paa Vandet ligger to Græsænder, Han og Hun. De har opdaget ham, de har set Mennesket og blir ængstelige, den ene av dem sier noget, en kort Lyd, en Melodi i tre Toner, den anden svarer likelydende. I samme Nu letter de, spinder som to Smaahjul et Stenkast opad Elven og slaar sig atter ned. Da sier den ene noget igjen og den anden svarer, det er det samme Sprog som første Gang, men saa frelst at det er en liten Salighet: det er stemt to Oktaver høiere! Sivert staar og ser paa Fuglene, ser forbi dem og langt ind i Drømmen. En Lyd hadde seilet igjennem ham, en Sødme, han stod tilbake med en tynd og fin Erindring om noget vildt og deilig, noget tidligere oplevet, men utslettet. Han gaar hjem i Stilhet, taler ikke om det, skvaldrer ikke om det, det var ulikt jordiske Ord. Det var Sivert paa Sellanraa, han gik ung og almindelig ut en Kvæld og oplevet dette.

II. 160

Det var ikke hans eneste Æventyr, han hadde andre. Men han hadde ogsaa det Æventyr at Jensine forlot Sellanraa. Det skapte megen Ugreie i Siverts Sindsliv.

Jo det blev til det at hun reiste, hun vilde det selv. Aa Jensine var ikke den første den bedste,

II. 161

det skulde ingen si! Sivert hadde engang bydd til at ville kjøre hende hjem igjen, ved den Leilighet hadde hun desværre graatt, senere angret hun sin Graat og viste at hun angret den, hun sa op Tjenesten. Javel, grei Adfærd.

Og intet kunde komme Inger paa Sellanraa mere tilpas end at hun reiste, Inger var begyndt at bli utilfreds med sin Taus. Mærkelig var det, hun hadde intet at utsætte paa hende, men hun syntes at se hende med Overvindelse, at bare saavidt taale hende paa Gaarden. Det hang vel sammen med Ingers Sindstilstand: hun hadde været tung og religiøs i hele Vinter og kom ikke over det. Vil du reise? Jaja, sa Inger. — Det var en Velsignelse, en Opfyldelse av natlige Bønner. De var nu to voksne Kvindfolk allikevel paa Gaarden, hvad skulde saa denne smældfriske og giftefærdige Jensine her? Inger saa med Uvilje paa denne Giftefærdighet og tænkte vel som saa: Akkurat som jeg selv var engang!

Hendes store Religiositet fortok sig ikke. Hun var saa lite lastefuld av sig, hun hadde smakt, javel nippet, hun agtet ikke at drive paa med dette ut gjennom Alderdommen, ikke Tale om, Inger avviste denne Tanke med Rædsel. Gruvedriften og alle Arbeiderne blev borte — aa Gud, intet var bedre! Dyden var ikke bare utholdelig, den var nødvendig, et nødvendig Gode, en Naade.

Men Verden var gal. Se, nu gik Leopoldine her, lille Leopoldine, et Frø, et lite Barn, hun gik her dørgende fuld av Sundhet og Synd; fik hun en Arm om Livet saa vilde hun segne ned, fy! Hun var begyndt at faa Finner i Ansigtet, det tydet allerede paa Vildskap i Blodet, aa Morn husket det, at da begyndte Vildskapen i Blodet. Morn fordømte ikke sin Datter for disse Finner i Ansigtet, men hun vilde ha en Ende paa dem, Leopoldine skulde holde op med dem. Hvad kom ogsaa denne Fuldmægtig Andresen op til Sellanraa for om Søndagene og sat og pratet om Jordbruk med Isak? Indbildte de to Mandfolk sig at lille Leopoldine ingenting forstod? Aa Ungdommen var gal før i Tiden, for tredivet, firti Aar siden, men nu var den værre.

Hvad det nu kan være med det, sa Isak da de talte herom; men nu er Vaaren her og Jensine hun er reist og hvem skal vi ha i Sommerarbeidet? — Ho Leopoldine og jeg skal rake, sa Inger. Ja jeg skal heller rake Nat og Dag! sa hun ophidset og graatfærdig. — Isak forstod ikke dette hæftige Utbrudd, men han hadde sine egne Meninger, saa gik han bort i Skogkanten med Hakke og Spet og begyndte at arbeide med en Sten. Nei sandelig, Isak forstod ikke at Tausen Jensine reiste bort, hun var en dygtig Pike. Han forstod i det hele tat bare det mest likefremme, Arbeidet, lovlige og naturlige Gjærninger. Han var rund og mægtig i Overkroppen, ingen var mindre astral, han aat som en Kar og hadde godt av det, derfor kom han meget sjælden ut av Likevægt.

Det var nu denne Stenen. Det var mange flere Stener, men her var nu en til at begynde med. Isak forutser den Dag da han maa bygge en liten Stue her, et lite Hjem for sig og Inger, han vil passe paa at rydde litt paa Tomten mens Sivert er nede paa Storborg, ellers maa han bare gi Sønnen Forklaring og det vil han undgaa. Naturligvis kommer den Dag da Sivert trenger alle Husene paa Gaarden for sig selv, saa maa Forældrene ha en Stue. I Grunden saa blev det jo aldrig Slut med Byggingen paa Sellanraa, det store Foderhus ovenpaa Stenfjøset var heller ikke reist endnu. Men Stokker og Bord laa færdige.

Nu var det denne Stenen. Den saa ikke videre stor ut ovenpaa Jorden, men den rørte sig ikke for Slag, saa det maatte vel allikevel være en Rugg. Isak grøv omkring den og prøvet med Spetet, den rørte sig ikke. Han grøv mere og prøvet igjen — nei. Saa maatte Isak hjem efter Spade for at faa Fylden væk, han grøv igjen og prøvet — nei. Det var da svært til Kar! tænkte vel Isak i sin Taalsomhet om Stenen. Han grøv nu en god Stund, Stenen blev bare videre og videre nede i Jorden og han fik ikke ordentlig Tak paa den. Det skulde nu være ærgerlig hvis han blev nødt til at skyte den. Saa vilde Slagene paa Boret høres og tilkalde alle Husets Folk. Han grøv. Han maatte avsted efter en Vogstang og prøvet den — nei. Han grøv igjen. Isak begyndte nok at bli litt ærtet av Stenen, han rynket Brynene og saa paa den som om han just var kommet for at ha en Smule Opsigt med Stenene her, og spesielt denne Stenen var meget dum. Han kritiserte den, den var saa rund og idiotisk, den var ikke til at faa Tak paa, ja det var ikke frit for at han syntes den var galt skapt. Skyte den? Ikke Tale om at koste Krudt paa den. Og skulde han opgi den, skulde han vise nogen Slags Frygt for at Stenen vilde faa Overtaket?

Han grøv. Han møiddest dygtig, det gjorde han, men hvor var Frygten? Endelig fik han Snuten av Vogstangen ned og prøvet den — Stenen rørte sig ikke. Faglig var det intet at utsætte paa hans Tak, men det virket ikke. Hvad var dette, hadde han ikke brutt op Stener før? Var han blitt gammel? Pussig, hehe. Latterlig. Han hadde rigtignok nylig mærket Tegn til avtakende Styrke, det vil si han hadde ikke mærket det og hadde ikke brydd sig om det, det var Indbildning. Og nu gaar han paa Stenen igjen fuldkommen villig til at ta den.

Aa det var ingenlunde Smaatterier naar Isak la sig paa en Vogstang og gjorde sig tung. Nu ligger han der og heiser og heiser, kyklopisk og overordentlig, med en Overkrop som syntes at gaa til Knærne. Det var en viss Pomp og Pragt over ham, hans Ækvator var utrolig.

Men Stenen rørte sig ikke.

Det var ingen Raad med det, han fik grave mere. Skyte Stenen? Ti stille. Nei men han fik grave mere. Han blev meget ivrig, Stenen skulde op! Det kunde ikke sies at være noget perverst i dette fra Isaks Side, det var gammel Jordbryterkjærlighet, men aldeles uten Ømhet. Det saa naragtig ut, først saa stimlet han likesom sammen om Stenen fra alle Kanter før han slog ned paa den, saa grøv han omkring dens Sider og famlet paa den og øste Jorden op med de bare Hænder, det gjorde han. Men intet av dette var Kjærtegn. Han var varm, men varm av Idighet.

Om han nu prøvet Vogstangen igjen? Han stak den ned der hvor han hadde mest Von — nei. Det var da en aparte Trods og Paastaalighet hos en Sten! Men det syntes at gaa, Isak prøvet igjen og har Haap, Jordbryteren hadde paa Følelsen at Stenen ikke længer var uovervindelig. Saa glap Vogstangen og kastet Isak til Jorden. Fan! sa han. Det undslap ham. Hans Lue hadde i det samme faat et Skubb og var blitt hængende paa Siden, han saa røverisk ut, spansk ut. Saa spyttet

II. 162

II. 163

II. 164

II. 165

han.

Der kommer Inger. — Nei nu maa du komme og faa dig Mat, Isak! sier hun aldeles god og snil. — Ja, svarer han, men han vil ikke ha hende nærmere og vil ikke ha nogen Prat. Aa den Inger, hun skjønnte ingen Ting, hun kom: Hvad du har tænkt ut nu? spør hun for at gjøre ham blid med at han næsten daglig tænkte ut noget storartet. — Men Isak er saa morsk, frygtelig morsk, han svarer: Nei det vet jeg ikke! — Og Inger paa sin Side saa taapelig, uf, hun spør og snakker mere til ham og gaar ikke. — Efterdi du har set det, sier han, saa vil jeg ha op denne Stenen! — Naa, vil du ha han op? — Ja. — Jeg kan vel ikke hjelpe dig? spør hun. — Isak ryster paa Hodet. Men det var ialfald et pent Træk av Inger at ville hjelpe ham og han kunde ikke længer bite hende fra sig: Dersom at du kan bie ørlite! sa han og løp hjem efter Slægge og Sæt.

II. 166

Kunde han faa gjort Stenen litt ru ved at slaa av den en Flis paa det rette Sted vilde Vogstangen faa bedre Tak. Inger holder Sæthammeren og Isak slaar. Slaar, slaar. Jo det lykkes, en Flis brister av. — Ja nu skal du ha Tak for Hjælpen, sier Isak. Og du skal ikke vær mig med Maten for som først, jeg vil ha op denne Stenen!

Men Inger gaar ikke. Og i Grunden liker Isak godt at hun staar og ser paa ham under Arbeidet, det er noget han har likt helt fra unge Dager. Og se, han faar et velsignet Fæste for Vogstangen og veier op — Stenen rører sig! — Han rører sig! sier Inger. — Du aper vel ikke? spør Isak. — Aper jeg! Han rører sig!

II. 167

Saa langt var han kommet, den lettet sig saavidt, for Pokker, han hadde vundet Stenen for Saken, det blev Samarbeide mellem dem. Isak heiser og husker paa Stangen og Stenen rører sig, men heller ikke mere. Han driver paa en Stund til, det blir til ingenting. Han forstaar med ett at det ikke bare er et Spørsmål om Kropstygde fra hans Side, han har ikke længer Kræfterne fra fordem, det er Tingen, han har mistet den seige Svai i Legemet. Kropstygde? Det var ingen Sak at lægge sig paa og bryte den svære Stang. Han var blit vekere var han, slik saa det ut. Dette fylder den taalsomme Mand med Bitterhet; hadde endda ikke Inger staat og set paa det!

Pludselig oppgir han Vogstangen og griper Slæggen. Det var Sinnet som tok ham, han er i Stemning til at gaa voldsomt tilværks. Se, han har fremdeles Luen paa ene Øret og er røverisk, nu vandrer han vældig og truende rundt Stenen for likesom at sætte sig selv i det rette Lys til den, ho, han synes at ville efterlate denne Sten som en Ruin imot før. Hvorfor skulde han ikke gjøre det? En Sten man hater til Døden er det bare en Formalitet at knuse. Og om Stenen gjorde Motstand, om den ikke lot sig knuse? Den skulde faa se hvem som blev den Overlevende av dem!

Men saa sier Inger aldeles litt frygtsomt igjen, for hun skjønner vel hvad som gjærer i Manden; hun sier: End om vi begge to legger os paa Tømmerstokken? og med Tømmerstokken mente hun Vogstangen. — Nei! roper Isak rasende. Men efter et Øiebliks Omtanke sier han: Jaja — eftersom at du er her endda, men jeg forstaar ikke hvorfor du ikke gaar hjem. Lat os prøve!

II. 168

Og saa faar de Stenen paa Kant. Det lykkes. Puh! sier Isak.

Men nu aapenbarer sig for deres Øine noget uventet: Undersiden av Stenen er en Flate, umaatelig vid, vakkert skaaret, jævn, slet som et Gulv. Stenen er bare den ene Halvdel av en Sten, den anden Halvdel er nok et Sted i Nærheten. Isak kjendte godt til at to Halvdeler av samme Sten kunde ha forskjellig Leie i Jorden, det var vel Tælen som gjennom lange Tidsrum har fjærnet dem fra hverandre; men hele Fundet forundrer og glæder ham, det er en Gagsten av bedste Slag, en Dørhelle. En større Pengesum vilde langt fra ha fylldt Markboens Hjærte med saa megen Tilfredshet. En fin Dørhelle! sier han stolt. — Inger utbryter i god Tro: Jeg forstaar ikke hvorledes du kunde vite det! — Hm! sa Isak, trodde du jeg grøv her i Jorden for ingenting!

De gaar hjem sammen, Isak snyter sig til en ufortjent Beundring, den smaker ikke meget forskjellig fra den fortjente. Han lægger ut om at han har været paa Jagt efter en ordentlig Dørhelle i al den Tid, nu hadde han fundet den. Fra nu av var det heller intet mistænkelig ved hans Arbeide paa Tomten, han kunde rote saa meget han vilde der under Paaskud av at lete efter den anden Halvpart av Dørhellen. Da Sivert kom hjem fik han endog ham til at hjelpe sig.

II. 169

Men naar det var slik fat at han ikke længer kunde gaa ut alene og bryte en Sten op av Jorden saa hadde meget forandret sig, det saa farlig ut, det hastet med Tomten. Alderen hadde indhentet Isak, han begyndte at modnes for Kaarstuen. Den Triumf han hadde tilvendt sig da han fandt Dørhellen smuldret for ham i Dagenes Løp, den var uægte og uvarig. Isak kom til at lute naar han gik.

Var det ikke saa at han engang i sit Liv kunde bli opmærksom og spilvaken naar nogen sa Sten til ham og sa Grøft til ham? Det var ingen Tid siden, bare nogen Aar. Og da maatte jo den som saa skjævt til en tørlagt Myr helst agte sig for ham. Nu begyndte han saa smaat at ta alt slikt med mere Ro, aaja Herregud! Intet var som før, hele Marken var forandret, denne brede Telegrafvei gjennom Skogen var ikke før, Bergene oppe ved Vandet var ikke skutt sønder og sammen før. Og Menneskene? Sa de Freden! naar de kom og Bliv i Freden! naar de gik? De nikket bare, og ikke engang nikket.

Men saa var det jo heller intet Sellanraa før, det var bare en Torvgamme; men hvad var det nu? Og saa var det heller ingen Markgreve før.

Ja men hvad var Markgreven nu! Bare en sørgelig og visnet Menneskemand. Hvad nyttet det at æte og ha gode Tarmer naar det ikke længer blev Kræfter av det? Det var Sivert som hadde Kræfterne nu, og Gudskelov for at Sivert hadde dem; men tænk, om ogsaa Isak selv hadde hat dem! Hvad skulde det være godt for at hans Hjul begyndte at sagtne? Han hadde virket som en Kar, hans Ryg hadde utholdt Lastdyrets Bører, herefter skulde han vise Utholdenhet i at hvile den paa en Krak.

II. 170

Isak er misfornøid, Isak er tungsindt.

Her ligger nu en gammel Sydvest og rotner paa Bakken. Det er Stormen som har ført den hit i

Skogkanten, eller kanskje det er Smaagutterne engang da de var smaa. Den ligger her Aar efter Aar og rotner mere og mere, men det var engang en ny Sydvest og var gul over det hele. Isak husker da han kom hjem med den fra Handelsmanden og Inger sa det var en pen Sydvest. Et Par Aar efter gik han til Maleren nede i Bygden og fik sværtet Sydvesten blank og sort og fik malet grøn Skjærm paa den. Da han kom hjem nu syntes Inger det var en penere Sydvest end nogen Gang. Inger syntes altid det var bra altsammen, aa det var en god Tid, han hugget Favned og Inger saa paa, det var hans bedste Tid. Og naar Mars og April kom saa blev han og Inger gale efter hverandre, akkurat som Fugler og Dyr i Skogen, og naar Mai kom saa saadde han Kornet og satte Poteten og trivedes Døgnet rundt. Det var Arbeide og Søvn, Kjærlighet og Drømmeri, han var som den første Storoksen, og den var et Vidunder, stor og blank som en Konge naar den kom. Men det er ikke en slik Mai mere nu om Aarene. Findes ikke.

II. 171

I nogen Dager var Isak meget nedtrykt. Det var mørke Dager. Han kjendte hverken Lyst eller Kræfter i sig til at ta fat paa Foderhuset, det fik bli Siverts Sak engang; det som det nu galdt om var Kaarstuen. I Længden kunde han ikke skjule for Sivert at det var en Tomt han ryddet her i Skogkanten, og en Dag saa aapenbaret han det: Der er en god Sten dersom at vi skulde mure noget, sa han. Og der er en god Sten til, sa han. — Sivert forandret ikke en Mine, men svarte: Rene Syllstener! — Nei hvad du mener om det, sier Farn: saa længe har vi nu rotet omkring efter den andre Dørhellen at det kunde bli en skarve Tomt her? Men jeg vet ikke. — Det skulde vel ikke være uvennes til Tomt her! svarer Sivert og kaster Øinene utover Plassen. — Naa, mener du det. For det kunde nu gjerne staa en liten Stue her som vi kunde hyse Folk i om her kom nogen. — Ja. — Det maatte vel være Stue og Kammers? Du saa hvorledes at det var da de svenske Herrerne kom hit sist, og nu har vi ingen Nybygning til dem. Men hvad du tror: det maatte vel være et lite Kjøkken ogsaa om de skulde ville koke? — De kan jo ikke være snoft fri for et lite Kjøkken og gjøre os til Spot, vet jeg, sa Sivert. — Naa, mener du det. —

II. 172

Farn tidde. Men den Sivert var en forunderlig Gut til at skjønne og faa fort ind i Hodet hvad som trængtes til en Stue for svenske Herrer, aldrig saa spurte han et Spørsmal engang, men han sa: Var du som jeg saa satte du en liten Skjaa i Nordvæggen. Det er godt for dem at ha en Skjaa om de skulde ville henge op vaate Klær. — Farn griper straks til: Du sier noget! —

De tier begge og arbeider med Stener. Om en Stund sier Farn: Ja han Eleseus var ikke hjemkommen, nei? — Sivert svarer undvikende: Han kommer nu snart. —

Det var nu dette med Eleseus, han var saa opsat paa at ligge borte, ligge paa Reise. Kunde han ikke skrive efter Varer istedet for at staa paa Stedet og kjøpe dem? Han fik dem saa meget billigere, javel; men hvormeget kostet Reiserne? Han var saa sælsom i Tankegangen. Og hvad skulde han med mere Bomuldstøi og forskjellige Silkebaand til Daapsluer og sorte og hvite Halmhatter og lange Tobakspiper? Ingen Markbo kjøpte slikt og Kunderne fra Bygden de kom bare op til Storborg hver Gang de var fri for Penger. Eleseus var dygtig nok paa sin Vis, aa man skulde se ham skrive paa Papir eller notere op et Regnestykke med Kridt! Jeg maatte ha hat dit Hode! sa Menneskene til ham da. Alt dette var rigtig nok, men han satte formeget ut. Disse Bygdefolk betalte jo aldrig sin Skyld og endog slike Stakkarer som Brede Olsen var kommet til Storborg i Vinter og hadde faat Bomuldstøi og Kaffe og Sirup og Parafin paa Kredit.

II. 173

Isak har jo alt nu lagt ut store Penger for Eleseus og hans Handel og hans Reiser, han har ikke saa overlæg meget igjen av Rikdommen for Kobberfjældet, og hvad siden? — Hvorledes tror du det gaar med han Eleseus? spør Isak pludselig. — Gaar? spør Sivert tilbake for at vinde Tid. — Det ser ikke ut for at gaa. — Han har god Tro paa det selv. — Naa, har du snakket med ham om det? — Nei. Han Andresen sa det. — Farn tænker paa det og ryster paa Hodet: Nei det gaar nok ikke! sier han. Men det er Synd i han Eleseus!

Og mere og mere mørk blir Farn, han var ikke for lys til Sinds før.

Da skinner Sivert frem med en Nyhet: Her kommer nu flere Folk i Marken. — Hvorledes? — To Nybyggere til. De har kjøpt opimot os. — Isak blir staaende med Spetet i Haanden, det var en stor Nyhet og en god Nyhet, en av de bedste: Saa blir vi ti i Marken, sier han. Isak faar nærmere Rede paa hvor de nye Mænd har kjøpt, han har hele Markens Geografi i Hodet og nikker: Ja det har de gjort Ret i, der er godt med Vedskog, der er ogsaa en og anden Tømmerfuru. Jorden hælder mot Sydøst.

Men saa fik jo ingenting Bugt med Nybyggerne, her kom nye Folk. Bergværksdriften ophørte, men det blev bare til Gagn for Jordbruket, det var ikke sandt at Marken laa og døde, tværtimot, den begyndte at yre av Liv, to nye Mænd til, fire Hænder til, Aker, Eng og Hjem. Aa de grønne Smaavidder inde i en Skog, Hytten og Kilden, Børn og Dyr! Det duver Korn paa Myrene hvor før stod Kjærringrok, det nikker Blaaklokker paa Rabbene, det flammer Solgule i Tiriltungen bortenfor Husene. Og der gaar Menneskene og snakker og tænker og er sammen med Himmel og Jord.

II. 174

Her staar nu første Mand i Marken. Han kom gaaende tilknæs i Myrer og Lyng, han fandt en Li og bosatte sig der. Andre kom efter ham, de trampet en Sti i den øde Almenning, atter andre kom, Stien blev Vei, nu kjørte de med Kjærre paa den. Isak maa føle sig tilfreds, et Ryk maa gaa gjennom ham av Stolthet: han var Grundlæggeren av denne Bygd, han er Markgreven.

Jaja, vi kan ikke gaa og rote paa denne Tomten hele Tiden dersom at vi skal faa op Foderhuset iaar, sa han.

Det sa han vel i pludselig lyst Lune, i nyt Mot paa Livet.

II. 175

Det gaar et Kvindfolk opover Marken. Det falder en jævn Sommerregn, hun blir vaat, men det bryr hun sig ikke om, hun har andet at tænke paa, hun er spændt — det er Barbro og ingen anden, Barbro hans Brede. Javist er hun spændt: hun vet ikke hvorledes Æventyret vil ende, men hun er kommet bort fra Lensmandens og har forlatt Bygden. Slik er det.

Hun gaar utenom alle Nybygg opover Marken fordi hun vil undgaa Mennesker; enhver vilde jo forstaa hvor hun agter sig hen da hun bærer en Bør med Klær paa Ryggen. Javel hun agter sig til Maaneland og vil være der igjen.

Nu har hun tjent i ti Maaneder hos Lensmandens, og det er ingen kort Tid utregnet i Dager og Nætter, men det er en Evighet utregnet i Tvang og Længsler. I Begyndelsen gik det rigtig godt, Fru Heyerdahl var saa omhyggelig for hende og gav hende Forklær og staset hende op, det var en Lyst at bli sendt Ærend til Kramboden med saa pene Klær paa. Barbro hadde jo engang været Barn her i Bygden, hun kjendte alle Folk fra hun lekte her, gik paa Skolen her, kysset Gutterne her og spillet forskjellige Spil med Stener og Skjæl. Det gik godt et Par Maaneder. Men saa blev Fru Heyerdahl endda mere omhyggelig og da Julemoroerne begyndte blev Fru Heyerdahl stræng. Hvad skulde nu det være til uten for at ødelægge det gode Forhold! Barbro vilde ikke ha holdt det ut dersom ikke visse Nattetimer hadde været hendes egne: fra Klokken to til seks om Morgningen kunde hun være nogenlunde tryg, og hun fik sig mangen stjaalen Fornøielse i de Timer. Hvad Slags Pike var saa Kokka som ikke mældte hende? En almindelig Pike av denne Verden: Kokka var selv uloves ute. De skiftet paa til Vaktholdet.

II. 176

Det tok ogsaa lang Tid før det blev opdaget. Barbro var ingenlunde saa letsindig at det stod skrevet utenpaa hende, nogen Slags Fordærvelse var det umulig at tillægge dette Menneske. Fordærvelse? Hun gjorde den Motstand hun skulde. Naar Gutterne bad hende til Juledans sa hun Nei en Gang, to Ganger, men den tredje Gang svarte hun: Jeg skal prøve at komme fra to til seks! Se, slik svarer et skikkelig Kvindfolk og gjør sig ikke værre end hun er og staser ikke med Frækhet. Hun var en Tjenestepike, hun tjente Tiden lang og visste ikke om anden Moro end Flokseriet. Det var ogsaa alt hun begjærte. Lensmandsfruen kom og gav hende Foredrag og laante hende Bøker — den Narrehætte! Barbro som hadde levet i Bergen og læst Aviser og været i Teatret! Hun var intet Gudsord fra Ødemarken.

II. 177

Men Lensmandsfruen maatte ha faat Mistanke, hun staar en Morgen Klokken tre foran Pikernes Dør og kalder: Barbro! — Ja, svarer Kokka. — Nei er ikke Barbro der? Luk op! — Kokka aapner Døren og gir den Forklaring hun skal: at Barbro, nei hun maatte nødvendig rænde hjem som snarest. — Hjem, som snarest? Klokken er tre om Natten, sier Fruen og utvikler dette nærmere. Om Morgningen blev det stort Forhør, Brede blev tilkaldt og Fruen spurte: Var Barbro hjemme hos dere Klokken tre i Nat? — Brede er uforberedt, men svarer Ja. Jo Klokken tre? I Nat? Vi blev endda sittende saa længe fordi det var noget vi skulde snakke om, svarer Barbros Far. — Lensmandsfruen kundgjør høitidelig: Barbro gaar ikke mere ut om Nætterne! — Neinei, svarer Brede. — Ikke saa længe hun er her i Huset. — Nei. Ja der hører du, Barbro, jeg sa det til dig! sier Farn. — Du kan gaa til dine Forældre om Formiddagen nu og da! bestemmer Fruen.

Men den aarvake Lensmandsfruen var vel allikevel ikke blit helt kvit sin Mistanke, hun ventet en Ukes Tid og tok Stikprøve igjen ved Firetiden en Morgen: Barbro! kaldte hun. — Aa men dennegang var Kokka ute og Barbro hjemme, Pikerummet var altsaa fuldt av Uskyldighet. Fruen maatte skyndsomt finde paa noget: Tok du ind Vasken igaar aftes? — Ja. — Det var godt, for det begynnder at blaase saa ute. Godnat!

II. 178

Det var forresten brydsomt for Lensmandsfruen at faa Lensmanden til at vække sig om Nætterne og saa selv labbe over til Pikerne og høre om de var hjemme. Det fik gaa som det vilde, hun gjorde det ikke mere.

Og hvis nu Lykken ikke hadde svigtet kunde Barbro nok ha holdt Aaret ut med sin Matmor paa denne Maate. Men saa for nogen Dager siden skred det ut med dem.

Det var en tidlig Morgen i Kjøkkenet. Barbro hadde først været litt usams med Kokka, ja ikke saa ubetydelig usams heller, de talte høiere og høiere og glemte at Fruen kunde komme. Kokka hadde baaret sig usselt ad og snytt sig ut i Nat utenfor Tur fordi det var Søndagsnat. Og hvad undskyldte hun sig med? Maatte hun ut og ta Avsked med en kjær Søster som skulde reise til Amerika? Ikke Spor, Kokka undskyldte sig slet ikke, hun hævdet at hun hadde hat denne Søndagsnat tilgode. — At du ikke har Sandhet og Ære i Livet, dit Kreatur! sa Barbro.

Fruen stod i Døren.

Hun hadde kanskje oprindelig tænkt at be om Forklaring paa denne Høirøstethet, men hun svarte paa Pikernes Godmorgen og gav sig pludselig til at se visst paa Barbro, paa Brystsmekken til Barbro, at lute sig frem og se endda vissere paa den. Det begyndte at bli uhyggelig. Og pludselig sætter Fruen i et Skrik og viker til Døren. Hvad i Alverden er det? tænker vel Barbro og ser sig i Brystet. Naa Herregud, en Lus! Barbro maa smile litt, og da hun ikke er uvant med at handle under overordentlige Omstændigheter knipses hun Lusen av sig. — Paa Gulvet? skriker Fruen. Er du gal? Ta Dyret op! — Ja Barbro begynnder at lete og handler atter flinkt: hun later som hun finder Lusen og kaster den herlig ind i Kokeovnen.

II. 179

Hvor har du faat den fra? spør Fruen ophidset. — Hvor jeg har faat den? svarer Barbro. — Ja jeg vil vite hvor du har været og hentet den paa dig. Svar! — Nu gjorde Barbro den skammelige Feil at hun ikke sa: Paa Kramboden! Det vilde ha været fuldgodt. Nei hun visste ikke hvor hun kunde ha faat Lusen, men hun luret paa om hun ikke hadde faat den av Kokka. — Kokka øieblikkelig høit iveiret: Av mig? Du er god nok selv til at drage paa dig Lus! — Men det var du som var ute i Nat. —

Feil igjen, hun skulde aldrig ha nævnt det. Kokka hadde ikke længer nogen Grund til at tie, og nu kom altsammen for en Dag om de ulykkelige Utenætter. Lensmandsfruen er i høieste Ophidselse, Kokka har hun intet med, det er Barbro det gjælder, Piken som hun er gaat god for.

Og endda kunde kanske ogsaa alt ha blit reddet dersom Barbro hadde bøiet Hodet som et Siv og sunket i Jorden og git nogen forunderlig stærke Løfter for Fremtiden, men nei. Fruen maatte tilsist minde sin Barnepike om alt hun har gjort for hende, og da begyndte sandelig Barbro at svare, at sætte op, hun var saa dum. Ja eller hun var kanske saa klok at hun nu vilde sætte Saken paa Spidsen og komme sig herfra? Fruen sa: Jeg har revet dig ut av Lovens Klør. — Hvad det angaar, svarte Barbro, saa var jeg like sæl om Dokker ikke hadde gjort det. — Det er Takken jeg har! sa Fruen. — Skal vi tie om det, skal vi tale om det, sa Barbro. Jeg kunde da blit dømt, det hadde nu allikevel ikke blit mere end som nogen Maaneder, og saa var jeg kvit med det! — Fruen blir maalløs et Øieblik, jo en liten Stund staar hun bare og aapner Munden og lukker den igjen. Det første Ord hun faar frem er Avskeden. — Barbro svarte bare: Jaja, net som Dokker vil!

II. 180

De Dager som er gaat siden har Barbro opholdt sig hjemme hos Forældrene. Men der kunde hun ikke vedbli at være. Ikke for det, Morn drev med Kaffehandel nu og det kom noksaa mange Folk til Huset, men Barbro kunde ikke leve av det, hun kunde jo ogsaa ha andre gode Grunder til at komme i en fast Stilling. Saa idag tok hun en Sæk med Klær paa Ryggen og begyndte en Vandring opover Marken. Nu kom det an paa om Aksel Strøm vilde motta hende! Men hun hadde faat Lysning forrige Søndag.

Det regner, det er et griset Føre, men Barbro gaar. Det kvældes, men da det endda ikke er Olsok Tide blir det ikke mørkt. Stakkars Barbro, hun sparer sig ikke, men gaar sit Ærend hun og, hun skal et Sted hen og begynde paa næste Strid. Hun har i Grunden aldrig sparet sig, aldrig været lat, derfor er hun ogsaa pen og fin av Skapning. Barbro har let Nemme og bruker det ofte til eget Fordærv, hvad andet var at vente? Hun har lært at redde sig fra Nød til Nød, men hun har berget med sig forskjellige gode Egenskaper, et Barns Død er ingenting for hende, men et levende Barn kan hun gi Gotter. Saa har hun et utmærket Musikøre, hun klunker bløtt og rigtig paa Gitaren og synger til med hæst Mæle, det er behagelig og litt sørgelig at høre paa. Nei sparet sig selv? Ho, saa lite at hun har kastet hele sig selv bort og mærker intet Tap ved det. Nu og da graater hun og faar sit Hjærte til at briste over et og andet i sit Liv, det hører til, det kommer av de Viser hun synger, det er Poesien og søta Vennen i hende, hun har narret sig selv og mange andre med det. Hadde hun kunnet ta Gitaren med idag vilde hun ha klunket litt for Aksel i denne Kvæld.

II. 181

Hun lager det saa at hun kommer sent frem og alt er stille paa Maaneland da hun stiger ind paa Tunet. Se, Aksel har alt begyndt Slaatten omkring Husene og har faat litt Tørhøi ind! Saa regner hun ut at Oline som er gammel ligger inde i Kammerset, Aksel ligger da her ute i Høihuset hvor hun selv engang laa. Hun gaar til den kjendte Dør og er spændt som en Tyv, saa kalder hun sagte: Aksel! — Hvad det er? svarer Aksel med en Gang. — Nei det er bare mig, sier Barbro og stiger ind. Men du kan vel ikke hyse mig i Nat? sier hun.

II. 182

Aksel ser paa hende og er litt sen av sig og sitter der i Underklærne og ser paa hende: Naa, det er du, sier han. Hvor du skal hen? — Ja det kommer nu an paa for som først om at du trenger Sommerhjælp, svarer hun. — Aksel tænker paa det og spør: Skal du ikke være længer der du var? — Nei jeg har sluttet hos Lensmanden. — Jeg kunde sagtens trænge Sommerhjælp, sier Aksel. Men hvad skal dette bety: finder du paa at komme igjen? — Nei du skal bare ikke vær mig, avværger Barbro. Jeg skal gaa videre imorgen, jeg gaar til Sellanraa og over Fjældet, der har jeg Plass. — Naa, har de tinget dig? — Ja. — Jeg kunde sagtens trænge Sommerhjælp, gjentar Aksel.

Hun er saa vaat, hun har Klær med i Sækken og maa skifte. Ja du skal ikke vær om at jeg er her, sier Aksel og viker bare litt mot Døren. Barbro tar de vaate Klær av og imens taler de sammen, Aksel vender ofte Hodet mot hende. — Nei nu maa du gaa ut ørlite! sier Barbro. — Ut? svarer han. Og det var nu heller ikke Veir til at gaa ut i. Han staar og ser paa at hun blir mere og mere naken, det er ikke til at faa Øinene ifra, og saa tankeløs Barbro er, hun kunde godt ha tat tørre Plagg paa efterhvert som hun skiftet de vaate av, men det gjorde hun ikke. Særken er saa tynd og klæber til, hun knapper op paa den ene Aksel og snur sig bort, hun er saa øvet. Han tier i dette Øieblik bom stille og ser at hun bruker bare et Strøk eller to og vasker Særken nedover sig. Det var makeløst gjort, syntes han. Og der staar hun saa aldeles tankeløs.

II. 183

Senere blev de liggende og prate sammen. Jo han trængte Sommerhjælp, det feilet ikke. — Ja det snakker de paa, sier Barbro. — Han hadde begyndt Slaatten og Høiingen paany et Aar alene, Barbro kunde vel selv skjønne hvor opraadd han var. — Jo Barbro skjønte alt. — Paa den anden Side var det netop Barbro som hadde rømt dengang og sat ham fast for Kvindfolkhjælp, han kunde ikke glemme det, og hun hadde tat Ringene med. Atpaa al Forsmædelsen saa vedblev jo ogsaa Bladet hendes at komme, denne Bergensavisen som han holdt paa ikke at bli kvit nogensinde, han hadde maattet betale for et helt Aar efterpaa. — Det var da et skammelig Blad! sa Barbro og holdt med ham hele Tiden. — Men ved saa stor Føielighet kunde heller ikke Aksel være et Umenneske, han medgav at Barbro kunde ha Grund til at ærgre sig over ham tilbake fordi han hadde tat Telegrafopsynet fra hendes Far. Men forresten saa kan nu Far din faa Telegraf sin igjen, sa han, jeg gir ikke om han, det er bare Tidhæft. — Ja, sa Barbro. — Aksel tænkte en Stund, saa spurte han bent ut: Ja hvorledes er det nu, skal du være bare for Sommeren? — Nei, svarte Barbro, det skal bli som du vil. — Naa, er det din Agt og Mening? — Ja. Net som du vil saa vil jeg ogsaa. Du gjør ikke at tvile paa mig mere. — Naa. — Nei. Og jeg har faat lyst for os. —

II. 184

Naa. Det var ingenlunde ilde. Aksel blev liggende længe og tænkte over det. Hvis det dennegang var Alvor og ikke atter en skammelig Svik saa hadde han sjøleiendes Kvindfolk og var hjulpen for al Tid. — Jeg kunde faa et Kvindfolk hjemmefra, sa han, og hun har skrevet at hun vilde ha mig. Men saa maatte jeg koste hende hjem fra Amerika. — Barbro spør: Naa, er hun i Amerika? — Ja. Hun reiste ifjor; men hun trives ikke. — Nei du skal ikke vær hende! erklærer Barbro. Hvad skulde det saa bli av mig? spør hun og begynder at røres. — Nei derfor saa har jeg heller ikke gjort det visst med hende. —

Nu vilde vel Barbro ikke staa tilbage hun heller, hun bekjendte at hun kunde ha faat en Gut i Bergen og han var Kjører for et overhændig stort Bryggeri, saa han var meget betrodd. Og han gaar visst endda og sørger paa mig, sier Barbro hikstende. Men du vet at naar to Folk har hat saa meget tilsammens som du og jeg, Aksel, saa kan ikke jeg glemme han. Saa faar du glemme mig saa meget du vil! — Hvem, jeg? svarer Aksel. Nei for den Saks Skyld saa skal du ikke ligge og graate, for jeg har aldrig glemt dig. — Naa. —

Denne Tilstaaelse hjælper godt paa Barbro og hun sier: Og korsom er: at koste hende hjem like fra Amerika naar at du kan slippe! — Hun fraraader ham hele Foretagendet, det vilde bli for dyrt og han var ikke nødd om det. Barbro syntes at ha sat sig i Hodet at ville grunde hans Lykke selv.

II. 185

De blev enige i Nattens Løp. De var jo ikke fremmede for hverandre, men hadde saa ofte drøftet hver Ting før. Endog den nødvendige Vielse skulde foregaa før Olsok og Slaatten, de behøvet ikke at forstille sig og Barbro var nu selv den ivrigste til at skynde paa. Det støtte ikke Aksel at Barbro var ivrig og vakte ingen Mistanke hos ham, tværtimot, hendes Hast smigret ham og ophidset ham. Javel, han var en Markens Mand, en Hardhaus, han var lite nøie paa det, Pokkers lite smældfin, han var nødt til et og andet, han saa paa Nytten. Dertil kom at Barbro var saa ny og pen for ham igjen, næsten litt nydeligere end før. Hun var som et Æble, og han bet i det. Det var jo alt lyst for dem.

Om Barneliket og Forhøret tidde begge.

De talte derimot om Oline, at hvorledes skulde de bli kvit hende? Ja hun maa ut! sa Barbro. Vi har ikke at takke hende for nogen Ting. Hun er bare Sladder og Ondskap. — Men det viste sig vanskelig at faa Oline væk.

Allerede den første Morgen da Barbro kom tilsyne ante vel gamle Oline sin Skjæbne. Hun blev øieblikkelig ilde ved, men skjulte det og nikket, satte Stol frem. Det hadde gaat en Dag isenn paa Maaneland, Aksel hadde jo baaret Vand og Ved og gjort det allertyngste Arbeide for hende og Oline hadde greid Resten. Hun var i Tidens Løp blit enig med sig selv om at være paa Nybygget sit Liv ut, men nu kom Barbro og gjorde dette til intet.

II. 186

Dersom at her hadde været et Kaffekorn i Huset saa skulde du ha faat det, sa hun til Barbro. Skal du længer opover Marken? — Nei, svarte Barbro. — Naa, du skal ikke længer opover? — Nei. — Jaja det er ikke noget som skjeller mig, sa Oline. Skal du nedover igjen? — Nei ikke det heller. Jeg blir nu her for som først. — Naa, skal du være her? — Ja det blir vel til det. —

Oline venter en Stund, hun bruker sit gamle Hode, det er alt fuldt av Politik: Ja, sier hun, saa slipper vel jeg. Og glad skal jeg være! — Naa, sier Barbro for Spøk, har han Aksel været saa skarvagtig imot dig? — Skarvagtig? Han? Du skal ikke vær at ape med et gammelt Menneske som bare gaar og bier paa Forløsningen! Han Aksel han har været som en Far og en høi Utsending for mig hver en Dag og Time, jeg skal ikke si andet. Men det er nu saa at jeg har ingen av mine her i Marken, jeg gaar øde og forlatt paa andre Folk sin Jord og har alt mit Folk paa andre Siden av Fjældet. —

Men Oline blev værende. De kunde ikke skille sig med hende før efter Vielsen, og Oline drog svært paa det, men sa tilsist Ja at hun vilde gjøre dem den Tjenesten at passe Huset og Dyrene naar de skulde vies. Det tok to Dager. Men da de Nygifte kom hjem gik ikke Oline endda. Hun forhalet Tiden, den ene Dagen var hun ussel, sa hun, den andre Dagen saa det ut til Regn. Hun godsnakket med Barbro at nu var det blit anden Forskjel i Maten paa Maaneland, i Kostholdet, og det var blit en anden Forskjel med Kaffe i Huset! Aa Oline skydde intet, hun spurte Barbro tilraads om Ting som hun visste bedre selv: Hvad du mener, skal jeg mælke Kjyrene eftersom at de staar i Baasene eller skal jeg ta ho Bordelin først? — Det kan du gjøre som du vil med. — Ja er det ikke det jeg sier! utbryter Oline. Du har nu været ute i Verden og været iblandt høie og fornemme Folk og lært alt. Det er ikke saa med en anden Stakkar!

II. 187

Nei Oline skydde intet, men drev Politik Døgnet rundt. Sat hun ikke ogsaa og fortalte Barbro hvor gode Venner og vel forlikt hun var med hendes Far, med Brede Olsen! Ho, hun hadde hat mangan trøisom Stund med ham, han var slik en godlidendes og grom Mand, han Brede, og aldrig at høre et morskt Ord i hans Mund!

Men dette gik ikke i Længden, hverken Aksel eller Barbro vilde ha Oline længer og Barbro tok alt Arbeidet fra hende. Oline klaget ikke, men hun saa med farlige Glimt efter sin Matmor og skiftet saa smaat Tone: Ja dokker er nu meget til Folk! sa hun. Han Aksel var en Tur i Byen ifjor Høst, du traf ham vel ikke? Nei du var i Bergen. Men han reiste ens Ærend og kjøpte Slaamaskine og Harvemaskine. Hvad er de paa Sellanraa imot dokker nu? Ikke det Slag!

II. 188

Hun utstraaleet smaa Naalestik, men heller ikke det hjalp, Herskapet frygtet hende ikke, Aksel sa bent ut til hende en Dag at nu maatte hun gaa. — Gaa? spurte Oline. Hvorledes? Skal jeg krype? Nei hun nægtet at gaa under Paaskud av at hun var ussel og vann ikke at røre Benene. Og saa galt skulde jo hende: da Arbeidet blev tat fra hende og hun sattes ut av al Virksomhet faldt hun sammen og blev virkelig syk. Hun gik og drog sig en Ukes Tid endda, Aksel saa rasende til hende, men Oline blev værende av Ondskap, tilsist maatte hun tilsengs.

Og nu laa hun aldeles ikke og biet paa Forløsningen, men talte tværtimot Timerne til at hun skulde komme op igjen. Hun forlangte Doktor, en Storagtighet som var ukjendt i Marken. — Doktor? spurte Aksel, er du ifra dig? — Hvorledes? spurte Oline mildt tilbake og forstod ingen Ting. Ja hun var saa mild og melet, saa lykkelig over at hun ikke faldt andre til Byrde, hun kunde betale Doktoren selv. — Naa, kan du det? spurte Aksel. — Naa, kan jeg ikke det? sa Oline. Og desforuten saa skal jeg vel ikke ligge her og dø som et Dyr for Frelserens Aasyn. — Nu blandet Barbro sig i det og spurte uforsigtig: Hvad som mankerer? Faar du ikke Maalene dine som at jeg bærer ind til dig? Men Kaffe det har jeg nægtet dig i en god Mening. — Er det du, Barbro? sier Oline og snur bare Øinene efter hende, hun er meget daarlig og ser uhyggelig ut med de vrængte Øine: Det maa vel være som du sier, Barbro, at jeg vilde bli værre av en ørliten Draape Kaffe, av

II. 189

et Skeblad med Kaffe. — Var du som jeg saa hadde du nu andet at tænke paa end som Kaffe, sa Barbro. — Er det ikke som jeg sier! svarte Oline. Du var aldrig av dem som vilde et Menneskes Død, men at han skulde omvende sig og leve. Hvad — jeg ligger og ser — er du paa Barnveien, Barbro? — Jeg? roper Barbro og lægger rasende til: du var værd at jeg tok og kastet dig paa Dungen for Munden din!

Her tier den Syke et tankefuldt Øieblik, men hendes Mund dirrer som om den absolut vil smile og ikke maa. — Jeg hørte i Nat noget som ropte, sier hun. — Hun er ifra sig! hvisker Aksel. — Nei jeg er ikke ifra mig. At det likesom ropte. Det kom ifra Skogen eller ifra Bækken. Det var forunderlig, akkurat som et lite Barn som skrek. Gik ho Barbro? — Ja, sa Aksel, hun vil ikke høre længer paa Tullet dit. — Jeg tuller ikke, jeg er ikke saa ifra mig som dokker tror, sier Oline. Nei det er ikke den Almægtiges Vilje og Behag at jeg skal gaa ind for Tronen og Lammet endda med alt det jeg vet om Maaneland. Jeg kommer mig nok igjen; men du skal hente Doktoren til mig, Aksel, saa gaar det snarere. Hvad det nu er for en Ku du vil gi mig? — Hvad for en Ku? — Kua som du lovet mig. Er det ho Bordelin? — Du bare snakker over dig, sier Aksel. — Du vet du lovet mig en Ku da jeg reddet Livet dit. — Nei det vet jeg ikke. —

II. 190

Da løfter Oline Hodet op og ser paa ham. Hun er saa skaldet og graa, Hodet staar op fra en lang Fuglehals, hun er æventyrlig og frygtelig, det gaar et Ryk gjennom Aksel og han famler bak sin Ryg efter Dørklinken. — Naa, sier Oline, du er av det Slaget! Saa snakker vi ikke mere om det for som først. Jeg kan leve Kua foruten ifra denne Dag og skal ikke ta hende paa Tungen. Men det var godt at du viste dig akkurat som den Mand du er, Aksel, saa vet jeg det til en anden Gang!

Men om Natten døde Oline, engang om Natten, hun var ialfald kold om Morgningen da de kom ind til hende.

Gamle Oline — født og død . . .

Det var hverken Aksel eller Barbro imot at kunne begrave hende for alltid, det blev nu mindre at være paa Vakt for, de kunde være glade. Barbro klager over Tandpine igjen, ellers er alt godt. Men dette evige Uldtørklæde om Munden som hun maa holde væk hver Gang hun skal si et Ord er ingen liten Plage, og Aksel skjønner ikke saa megen Tandpine. Han har nok lagt Mærke til hendes forsigtige Tyggemaate hele Tiden, men hun manglet jo ikke en Tand i Munden. — Har du ikke faat dig nye Tænder? spør han. — Jo. — Ja værker de ogsaa? — Du aper og aper! svarer Barbro forarget, skjönt han hadde spurt i god Tro. Og i sin Bitterhet kommer hun til at gi bedre Besked: Du skjønner godt hvorledes at det er med mig.

II. 191

Hvorledes det var med hende? Aksel ser litt nøiere til og synes hun alt har faat Mave. — Ja men du er da vel ikke paa Barnveien? spør han. — Jo det vet du vel, svarer hun. — Han stirrer litt aandssvakt paa hende. I sin Senhet blir han sittende og tælle en Stund: en Uke, to Uker, paa tredje Uken. — Vet jeg det? sier han. — Barbro irriteres til det yterste av denne Debat og smælder i at graate høit, graate forurettet: Nei du skal bare søkke mig ned i Jorden ogsaa, saa er du skilt med mig! sier hun.

Mærkelig hvad et Kvindfolk kunde finde paa at graate for!

Nei Aksel vilde aldeles ikke søkke hende ned i Jorden, han er en Hardhaus til at se paa Nyttens, noget Blomsterflor har han ingen Trang til at vade i. — Saa kan du ikke rake i Sommer? spør han. — Kan jeg ikke rake? svarer hun forfærdet. Og Gud, hvad et Kvindfolk ogsaa pludselig kan smile til! Da Aksel tok det paa den Maaten saa ilet jo en hysterisk Lykke gjennom Barbro og hun utbrøt: Jeg skal rake for to! Du skal bare faa se, Aksel, at jeg skal gjøre alt du sætter mig til og meget mere. Jeg skal slite mig ut og være glad atpaa, dersom bare du vil være tilfreds!

II. 192

Det blev mere Taarer og Smil og Ømhet. Det var bare de to i Ødemarken, ingen at frygte for, aapne Dører, Sommervarme, Fluesurr. Hun var saa føielig og hengiven, alle Ting vilde hun som han vilde.

Efter Solnedgang staar han og spænder for Slaamaskinen, han vil lægge ned en liten Teig til Morgendagen. Barbro kommer hastig ut som om hun har et Ærend og sier: Du Aksel, hvorledes kunde du tænke at ta nogen hjem fra Amerika? Saa vilde hun jo ikke komme før til Vinters, og hvad skulde du med hende da? — Se det hadde vel Barbro fundet ut og kom nu løpende med det som om det var nødvendig.

Men det var ingenlunde nødvendig, Aksel hadde fra første Stund indset at naar han tok Barbro saa vandt han ind hele Sommerhjælpen for et Aar. Den Mand gynger ikke og han tænker sig ikke hos Stjærnerne. Nu han har faat sjøleiendes Kvindfolk til at være hjemme kan han ogsaa beholde Telegrafan en Tid til. Det er mange Penger om Aaret og kommer vel med saalænge han ikke kan sælge noget større fra Gaarden. Det rusler og gaar altsammen, han er midt i Virkeligheten. Og fra Brede som nu er hans Værfar venter han intet Overfald paa Telegraflinjen mere.

Heldet begynder at følge Aksel storveies.

II. 193

XI

Og Tiden gaar, Vinteren gaar, det blir Vaar igjen.

Naturligvis maatte Isak til Bygden en Dag. De spurte ham hvad han skulde der. Nei, det vet jeg ikke, svarte han. Men han kostet Kjærren riktig ren, la Sættet paa den og kjørte avsted. Og naturligvis hadde han med sig forskjellige Matvarer som skulde til Eleseus paa Storborg. Det gik jo aldrig Hest ut fra Sellanraa uten en eller anden Sending til Eleseus.

Naar Isak kom kjørende nedover Marken saa var ikke det en ubetydelig Hændelse, han kom saa sjældent, Sivert pleiet at komme i hans Sted. Ved de to første Nybygg staar de i Gammedøren

og sier til hverandre: Det er han Isak selv, skal tro hvad han kjører efter idag! Da han kom saa langt ned som til Maaneland staar Barbro i Glasvinduet med et Barn paa Armen og ser ham og tænker: Det er han Isak selv!

Han kommer til Storborg og stanser: Ptro! Er han Eleseus hjemme? — Eleseus kommer ut. Jo han er hjemme, han er ikke reist endda, men han skal reise, han skal gjøre sin Vaarutflugt til Byerne sørpaa. — Her er noget som Mor din skikket med mig, sier Farn. Jeg vet ikke hvad det er, men det er vel ikke noget videre. — Eleseus tar imot Kjørerne, takker og spør: Ja du har ikke noget Brev eller slikt? — Jo, svarer Farn og begynder at lete i Lommerne, og det er nok ifra ho lille Rebekka. — Eleseus faar Brevet, det er det han har ventet paa, han kjender at det er godt og tykt og sier til Farn: Nei det var Skrôt at du kom saa tidlig, to Dager fortidlig. Men kanskje dersom du bier ørlite saa kjører du Kufferten min.

II. 194

Isak stiger av og binder Hesten. Han tar en Sving bortover Jordet. Lille Fuldmægtig Andresen er ingen daarlig Jordbruker paa Eleseus sine Vegne, naturligvis har han hat Sivert ned fra Sellanraa med Hestehjælp, men han har ogsaa paa egen Haand tørket ut adskillig med Myr og leiet med sig en Mand til at stensætte Grøfterne. De kom ikke til at maatte kjøpe Foder paa Storborg iaar og næste Aar kunde Eleseus kanskje holde sjøleiene Hest. Det hadde han Andresens Interesse for Jordbruk at takke for.

Langt om længe roper Eleseus at han har pakket Kufferten og er færdig. Selv staar han ogsaa der og vil følge med, han er i fine blaa Klær og med hvit Krave om Halsen, Galoscher paa Føtterne, Spaserstok. Rigtignok kommer han nu over to Dager for tidlig til Postbaaten, men det gjør ikke noget, han kan vente nede i Bygden saalænge, det er det samme hvor han er.

II. 195

Saa kjører Far og Søn. Fuldmægtig Andresen staar i Kramboddøren og sier: Lyksom Reise!

Farn er omhyggelig for Gutten sin og vil gi ham Sætet alene, men Eleseus avslaar det øieblikkelig og sætter sig ved Siden av. De kommer forbi Breidablik og Eleseus husker pludselig at han har glemt noget. — Ptro! Hvad det er? spør Farn. — Aa det er Paraplyen, Eleseus sin Paraply, som er glemt, men det kan han ikke forklare og sier bare: Det faar ikke hjelpe. Kjør væk! — Skal vi ikke snu? — Nei, kjør væk! — Men det var ialfald Pokker at han skulde være saa glemsom! Det var i Skyndingen, fordi Farn gik der paa Jordet og ventet. Nu fik Eleseus heller kjøpe en ny Paraply at gaa med i Trondhjem naar han kom dit. Det gjorde jo hverken fra eller til om han eiet to Paraplyer. Imidlertid er han saapas ærgerlig paa sig selv at han hopper av og gaar bakefter Kjærren.

De faar ikke sagt stort til hverandre paa den Maaten fordi Farn hver Gang maa snu sig om og tale bakover. Farn spør: Hvorlænge blir du borte? og Eleseus svarer: Aa circa en og tyve Dager eller høist en Maaned. — Farn undrer sig over at ikke Folk gaar sig bort i de store Byerne og kommer paa Vildstraa. Men Eleseus svarer at hvad som ham angik saa var han vant til Byer, han gik sig ikke bort, det hadde aldrig hændt. — Farn synes det er en Skam for sig at sitte alene paa og sier: Nei nu maa du kjøre en Stund, jeg blir lei av det! Men Eleseus vil ikke paa nogen Maate jage Farn ned av Sætet og sætter sig heller selv op han ogsaa. Men først saa holder de Maaltid paa Farns gode Niste. Saa kjører de igjen.

II. 196

De kommer til de to nederste Nybygg og det er let at se at de nu nærmer sig Bygden, her er sandelig paa begge Steder hvitt Gardin for det lille Stuevindu som vender mot Veien, og i Røstet av Høihuset er sat op en liten Stang til Syttende Mai Flaget. — Det er han Isak selv! sier Folkene i de to Nybygg da de ser de Reisende.

Endelig faar Eleseus vendt Tankerne saa meget bort fra sin egen Person og sine egne Saker at han spør: Hvad du kjører efter idag? — Hm! svarer Farn, det er nu ikke efter noget videre! — Men nu var det jo saa at Eleseus skulde reise bort, det skedde da intet oalt om han fik vite det: Det er ho Jensine hos Smeden jeg kjører efter, forklarer Farn, tilstaar Farn. — Skulde du bry dig selv nedover for det, kunde ikke han Sivert ha kjørt? spør Eleseus. Se, Eleseus han skjønnte ikke bedre, han trodde altsaa at Sivert vilde kjøre efter Jensine hos Smeden efter at hun engang hadde gjort sig saa stor at flytte fra Sellanraa!

Nei det gik ikke med Høiingen derhjemme ifjor. Inger hadde meget riktig hængt godt i som hun hadde lovet, Leopoldine gjorde ogsaa sit Arbeide og desuten hadde de jo Rive som gik med Hest. Men Høiet var tildels svær Timotei og Rakemarken vid. Sellanraa var nu en stor Gaard, Kvindfolkene hadde jo ogsaa andet at gjøre end rake Høi, alle Kreaturerne var der, Maten til Maaltiderne skulde være færdig i ret Tid, det var Ysting og Kjærning, Klædevask og Baking, Mor og Datter slet sig ut. Isak vilde ikke oppleve en slik Sommer engang til, han bestemte kort og godt at Jensine skulde komme tilbake hvis hun var at faa. Inger hadde nu heller ikke længer noget imot det, hun hadde faat Forstanden igjen og svarte: Du gjør som du vil for mig! Aa Inger var blit rimeligere nu, Forstand er ingen ringe Ting at faa tilbake naar den er tapt. Inger hadde ikke længer Glød at tuske væk, ingen privat Vildskap at holde Styr paa, Vinteren hadde kjølet hende av, hun stod tilbake med Glød til Husbehov, nu var hun begyndt at bli lidt fyldig, at bli pen, statelig. Det var et mærkelig Kvindfolk til ikke at falme, til ikke at avdø stykkevis, kanskje kom det av at hun var begyndt saa sent med at blomstre. Gud vet hvad alle Ting kommer av, intet har en eneste Aarsak, alt har en Aarsagsrække. Hadde ikke Inger det bedste Ord paa sig hos Smedkoner? Hvad kunde Smedkoner dømme hende for? Med sit vansirede Ansigt blev hun snytt for sin Vaar, senere blev hun sat i kunstig Luft og blev fravendt seks Aar av sin Sommer; da hun endda hadde Liv i sig maatte hendes Høst komme til at fremvise Vildskud. Inger var bedre end Smedkoner er, litt skadet, litt forvrængt, men god av Naturen, dygtig av Naturen . . .

II. 197

Far og Søn kjører, de kjører til Brede Olsens Logihus og sætter Hesten i Skuret. Nu er det Kvæld. De gaar selv ind.

Brede Olsen har faat leie dette Hus, det er oprindeligt et Uthus som tilhører Handelsmanden, nu er det indredet med to Stuer og to Kammers, det er ikke værst og det ligger godt til, Huset har

II. 198

Søkning av Kaffedrikkere og ellers av Folk fra Bygden omkring som skal reise med Postbaaten.

Brede synes for en Gangs Skyld at ha været heldig, han er kommet paa sin rette Plass, og det kan han takke sin Kone for. Bredes Kone fik sandelig Ideen til dette Kaffehus og Logihus da hun stod og solgte Kaffe under Auktionen paa Breidablik, det var saa trøisomt at handle, at kjende Skillinger mellem Fingrene, Kontanter. Siden hun kom herved er det gaat rigtig bra, Konen sælger nu Kaffe for Alvor og hyser mangt et Menneske som ikke har Tak over Hodet. Hun blir velsignet av de Reisende. Naturligvis har hun god Hjælp av Katrine, Datteren, som nu er en stor Pike og er flink til at varte op; naturligvis er det ogsaa et Tidsspørsmål naar lille Katrine ikke lenger burde være i sine Forældres Hus og varte op. Men indtil videre gaar det taalelig med Omsætningen, og det er Hovedsaken. Begyndelsen var saa avgjort god og kunde ha været endda bedre dersom ikke Handelsmanden hadde røket op for Kringler og Spekulasi til Kaffen; der sat nu alle Syttende Mai Folk og ropte forgjæves paa Brød til Kaffen, Kaffebrød! Det lærte Handelsmanden at være forsynet med Bakerverer til Bygdens Festligheter.

II. 199

Familjen og Brede selv lever som de kan av Bedriften. Det blir Kaffe og overligget Kaffebrød til svært mange Maaltider, men det opholder Livet og Børnene faar et fint, ja saa at si forfint Utseende av det. Det er ikke alle som har Brød til Kaffen! sier Folk fra Bygden. Familien Brede synes at bale godt, den holder endog en Hund som gaar omkring blandt Gjæsterne og sniker og faar Smakebeter og blir fet. Svært saa en slik fet Hund kan reklamere for Levemaaten i et Logihus!

Brede Olsen selv indtar altsaa Stillingen som Manden i dette Hjem og har ogsaa ved Siden derav arbeidet sig op. Der var han nu atter blit Lensmandens Følgesvend og Stævnevidne og bruktes en Tid noksaa flittig; men siste Høst blev hans Datter Barbro usams med Lensmandsfruen om en Bagatel, om rent ut sagt en Lus, og siden den Tid er ikke Brede vellikt av dette Herskap mere. Men Brede har ikke tapt stort paa det, han har andre Herskaper som nu søker ham netop for at berede Lensmandsfruen en Ærgrelse, saaledes er han en søkt Mand i Doktorskyss, og Prestefruen hun eier virkelig ikke saa mange Griser som hun vilde sende Bud paa Brede for at faa slagtet, — dette er hans egne Ord.

II. 200

Men javisst kan det ogsaa være smaat for Familien Brede mangel Gang, de er ikke alle Mand saa fete som Hunden. Men Gudskelov, Brede har et let Sind: Børnene blir nu større og større! sier han, skjönt det ogsaa stadig kommer nye Smaa. De som er store og er reist ut sørger da for sig selv og sender ogsaa nu og da litt hjem: Barbro er gift paa Maaneland og Helge er paa Sildnot, de avser litt Varer eller Penger til Forældrene naar de kan, ja selv Katrine som varter op hjemme kunde underlig nok stikke til Farn en Femkrone engang i Vinter da det saa mørkest ut. Det var Pike! sa Brede, og han spurte ikke hvem hun hadde faat Sedlen av eller hvad hun hadde faat den for. Slik skulde det være, Børn skulde ha Hjærte for Forældrene og hjelpe dem!

Brede er ikke helt tilfreds med Sønnen Helge i saa Maate, han staar undertiden i Kramboden og har Tilhørere og utvikler sit Syn paa Børnenes Pligter mot Forældrene: Se nu for Eksempel han Helge, Sønnen min, om han bruker ørlite Tobak og om han tar sig en Dram det er ikke mig imot, vi har alle været Gutter. Men han skal ikke sende os det ene Brevet efter det andre bare med Hilsninger. Han skal ikke faa Mor sin til at graate. Det er Vanart. I gamle Dager da var det anderledes, Børnene var ikke store før de tok sig Tjeneste og begyndte at sende Forældrene Smaahjælp. Skulde det ikke være saaledes? Er det ikke Far og Mor som først har baaret dem under sit Hjærte og svettet Blod for at holde Liv i dem i hele Opvæksten? Saa skulde de glemme det!

II. 201

Det var som Helge hadde hørt sin Fars Tale, for nu kom det Brev fra ham med en Seddel i, en hel Femtikrone. Og nu fik Familien Brede en stor Tid og kjøpte i sin Raaflothed baade Kjøtt og Fisk til Kokemat og en Hængelampe med Prismer til den likeste Stuen i Logihuset.

Det gik en Dag isenn, og hvad mere er at staa efter? Familien Brede levet den og, levet fra Haanden til Munden, men uten stor Otte. Hvad mere er at staa efter! . . .

Slikt Fremmedfolk! sa Brede og viste Isak og Eleseus ind i Stuen med Prismelampen. Nei hvad jeg ser! Ja du, Isak, skal vel ikke fare bort? — Nei jeg skal bare til Smeden et Ærend. — Naa, saa er det han Eleseus som skal sørover til Byerne igjen?

Eleseus er vant til Hoteller, han gjør sig hjemme, hænger sin Frak og Stok paa Væggen og forlanger Kaffe; Mat har Farn selv med i Skræppen. Katrine kommer med Kaffen. — Nei dokker skal ikke betale! sier Brede. Jeg har saa ofte været paa Sellanraa og faat Traktering, og hos han Eleseus staar jeg i Bøkerne; du skal ikke ta en Øre, Katrine! — Men Eleseus betaler, tar op Pengepungen og betaler, og gir tyve Øre atpaa. Ikke noget Tøv.

II. 202

Isak gaar til Smedens og Eleseus blir sittende igjen.

Han sier det nødvendigste ogsaa til Katrine, men ikke mere end det nødvendigste, han taler heller med hendes Far. Nei Eleseus bryr sig ikke om Piker, han er likesom blit borttufset av dem engang og har siden tapt Interessen. Kanske har han aldrig eiet nogen Kjærlighetsdrift at tale om, siden han nu gaar og er bent til ingenting. En rar Mand i Marken, en Herre med tynde Skriverhænder og et Kvindfolks Sans for Stas og Paraply og Stok og Galoscher. Borttufset, forbyttet, en uforstaaelig Ungkar. Det vil ikke vokse et videre brutalt Skjæg ut paa hans Overmund heller. Men kanskje var det saa at denne Gut hadde godt at slægte paa og var ordentlig utstyret engang, men kom ind i kunstige Forhold og blev omgjort til Bytting? Blev han saa flittig paa et Kontor og i en Krambod at al hans Oprindelighet gik tapt? Kanske var det saa. Ialfald gaar han nu her snil og lidenskapsløs, litt svak, litt likeglad og vandrer videre og videre paa sin Avvei. Han kunde misunde hver Mand i Marken, men ikke engang det magter han.

Katrine er vant til at spøke med Gjæsterne og hun ærter ham nu med at han skal vel sørover til Kjæresten sin igjen? — Jeg har andet at ha i Hodet, svarer Eleseus, jeg skal gjøre Forretning, aapne Forbindelser. — Du skal ikke være saa fremfusendes imot Folk av bedre Stand, Katrine!

II. 203

irettesætter hendes Far. Aa Brede Olsen han er saa høflig mot Eleseus, saa respektfuld at det er rent svært. Han kan ogsaa gjerne være det, det er klokt, han skylder Penger paa Storborg, han staar overfor sin Kreditor nu. Og Eleseus? Ho, han liker godt hans Høflighet og er god og naadig tilbake: Deres Høistærede! kalder han Brede for lutter Spøk og skaper sig til. Han omtaler at han har glemt igjen sin Paraply: Vi var just kommet forbi Breidablik og midt i dette Øieblik husket jeg paa Paraplyen! — Brede spør: Ja Dokker skal vel over til vores lille Handelsmand hernede til Toddy i Kvæld? — Eleseus svarer: Ja dersom jeg hadde været alene. Men jeg har han Far med. — Brede er behagelig og passiarer videre: I Overmorgen kommer her en Kar som skal tilbake til Amerika. — Har han været hjemme en Tur? — Ja. Han er ifra Øvrebygden. Han har været borte i aldrig saa mange Aar, men nu har han været hjemme i Vinter. Kufferten hans er alt kommet hit med en Kjører, det er saa meget til Kuffert! — Jeg har selv tænkt paa Amerika iblandt, sier Eleseus oprigtig. — Dokker? roper Brede. Saa skulde Dokker ha det fornøden! — Jeg kom kanskje ikke til at være der for Tid og Evighet, det vet jeg ikke. Men jeg har været ute paa saa mangen Reise, jeg kunde ha gjort den Reisen og. — Minders saa. Og det maa nu være grovt til Penger og Middel de tjener i det Amerika. Ta den Karn jeg snakket om: han har kostet den ene Julemoroen efter den andre i Øvrebygden i Vinter, og naar han kommer hit til mig, saa sier han: Lat mig faa en Kjel Kaffe, og lat mig faa alt det Kaffebrød du har! sier han. Vil Dokker se Kufferten hans?

II. 204

De gik ut i Gangen og saa paa Kufferten. Et Under paa Jorden, flammet paa alle Kanter av Metaller og Beslag, med tre Smæk paa, omfremt Laaset. — Dirkfri! sa Brede som om han hadde prøvet det.

De gik ind i Stuen igjen, men Eleseus var blit stille. Denne Amerikaner fra Øvrebygden gjorde ham til intet, han reiste sine Reiser som den største Amtmand, det var klart at Brede var optat av denne Person. Eleseus forlangte mere Kaffe og prøvet at være rik han ogsaa, han forlangte Brød til Kaffen og lot Hunden faa det, aa men han følte sig ringe og nedslaat. Hans egen Kuffert hvad var den imot Underet! Der stod den, sort Voksduk, Hjørnene slitte og hvite, en Haandkuffert — ved Gud, han skulde kjøpe sig en pragtfuld Kuffert naar han kom sørover, læg Mærke til det! — Dokker skal ikke vør at gi Hunden noget, sa Brede. — Og Eleseus var atter blit litt til Menneske og skapte sig til: Det er da en kolossal Hund til at være fet, sa han.

Den ene Tanke tok den anden hos ham, han avbrøt Passiaren med Brede og gik ut, gik i Skuret til Hesten. Her aapnet han Brevet som han gik med i Lommen. Han hadde bare stukket det paa sig og ikke set efter hvad for Penger det indeholdt, han hadde faat disse Brever hjemmefra før og det hadde altid været adskillige Sedler i dem, en Hjælp til Reisen. Hvad var det nu? Et stort Graapapir malet og malet igjen av lille Rebekka til Eleseus Bror, derpaa et lite Brev fra Morn. Hvad mere? Ikke mere. Ingen Penger.

II. 205

Morn skrev at hun hadde ikke kunnet be Far hans om Penger nu mere, for retnu var det ikke stort igjen av Rikdommen som de hadde faat for Kobberfjældet engang, det var gaat med til Kjøpet av Storborg og siden alle Varerne og alle Eleseus sine Reiser. Nu maatte han prøve at hjelpe sig selv til Reisen dennegang, for de Penger som nu var igjen maatte Søskenerne hans faa, saa de ikke blev snoft fri de heller. Lyksom Reise og kjærlig hilset.

Ingen Penger.

Selv hadde ikke Eleseus Penger nok til Reisen sørover, han hadde skrapet Kassen i sin Krambod og ikke fundet stort. Aa han hadde været bra dum da han nu nylig sendte sin Kjøpmann i Bergen et Pengebrev og betalte nogen Regninger. Det kunde ha ventet. Naturligvis hadde han ogsaa været altfor sorgløs da han gav sig paa Vei uten at aapne Brevet først, han kunde ha spart sig Kjøreturen til Bygden med sin elendige Kuffert. Nu stod han her . . .

Farn kommer tilbake fra Smedens Hus efter vel utført Ærend: han skulde faa med sig Jensine imorgen. Se, Jensine hadde aldeles ikke været tvær av sig og ond at be, hun hadde med en Gang skjönt at de paa Sellanraa trængte Sommerhjælp og hun hadde ikke noget imot at komme. Grei Adfærd igjen.

II. 206

Mens Farn taler sitter Eleseus og tænker paa sit. Han viser sin Far Amerikanerens Kuffert og sier: Jeg var tilfreds jeg stod der hvor denne Kufferten er kommet ifra! Farn svarer: Ja det var nok ikke det værste! . . .

Om Morgningen ruster Farn sig til Hjemfærden, spiser, spænder Hesten for og kjører bortom Smedens efter Jensine og hendes Kiste. Eleseus staar og ser efter dem hele Tiden mens de kjører, og da de blir borte i Skogkanten betaler han i Logihuset igjen og gir Drikkepenger: Lat Kufferten min staa her til jeg kommer tilbake! sier han til Katrine og gaar bort.

Eleseus — hvor gaar han hen? Han har bare et Sted at gaa: han snur om, han maa falde tilbake paa Hjemmet. Han tar Veien opover Marken igjen han og, her passer han paa at være Farn og Jensine saa nær i Hælene som han kan uten at bli set. Saa gaar han og gaar. Han begynder nu at misunde hver Markbo.

Det er Synd i Eleseus, han er blit saa borttusket.

Driver han ikke Handel paa Storborg? Men det er jo intet at være Herremann paa, han gjør formange morsomme Reiser for at aapne Forbindelser, de koster formeget, han reiser ikke billig. Vi skal ikke være smaalige, sier Eleseus og gir tyve Øre naar han kunde slippe med ti. Handelen kan jo ikke bære denne flotte Mand, han maa ha Tilskud hjemmefra. Nu avler Storborg Gaard Potet, Korn og Høi til Husholdningen, men Suvlet maa komme fra Sellanraa. Er det alt? Sivert maa kjøre Eleseus sine Varer gratis op fra Sjøen. Er det saa alt? Morn maa skaffe ham Penger av Farn til hans Reiser. Men er det saa alt?

II. 207

Det værste er igjen.

Eleseus handler som en gal Mand. Han blir saa smigret over at Folk fra Bygden kommer og handler paa Storborg at han gir dem villig Kredit, da dette rygtes kommer flere og flere og handler paa Kredit, det gaar Pokker ivold, Eleseus er snil og sætter ut, Kramboden tømmes og

Kramboden fyldes igjen. Alt dette koster Penger. Hvem betaler? Farn.

I Begyndelsen var Morn hans troende Talsmand: Eleseus var Familjens lyse Hode, han maatte sættes ordentlig i Vei; husk paa hvor billig han fik Storborg og hvorledes han sa paa en Prik hvad han vilde gi for det! Naar Farn syntes det begyndte at bli bare Tull med Handelen hans svarte Morn: Hvad du staar og sier! Ja hun paatalte saa grove Uttryk, det var som om den gode Isak var litt for familiær imot han Eleseus.

II. 208

Se, Morn hun hadde selv været ute og reist, hun kunde forstaa at Eleseus i Grunden vantrivedes i Marken, han var blit finere vant, hadde faat stor social Bevægelighet og manglet Jævnbyrdige. Han satte formeget ut paa daarlig Folk, men det gjorde ikke Eleseus av Ondskap og for at ruinere Forældrene, han gjorde det av lutter fin og god Natur, han maatte hjelpe Folk som stod under ham. Kjære, han var den eneste Mand i Marken med hvitt Lommetørklæde som idelig maatte vaskes. Naar Folk trøstig henvendte sig til ham om Kredit og han svarte Nei kunde det misforstaaes, at han var ikke en saa bra Kar som almindelig trodd. Han hadde desuten Pligter som Markens Bymand og Geni.

Alt dette tok Morn Hensyn til.

Men Farn som ikke skjønnte en Stavelse av det aapnet en Dag hendes Øine og Ører og sa: Se her, dette er nu Resten av Pengene for Kobberfjældet! — Naa, sa hun, end det andre? — Det har han Eleseus faat. — Hun slog Hænderne sammen og utbrøt: Nei saa skal han bruke Vet!

Stakkars Eleseus, han er saa bortklattet, saa endeventd. Han skulde vel ha været Markbo hele Tiden, nu er han en Mand som har lært at skrive Bokstaver, han er uten Tiltak, uten Dybde. Men nogen kulsort og djævelsk Mand er han ikke, han er ikke forelsket og ikke ærgjærrig, han er næsten ingenting, ikke engang en større Uting.

II. 209

Det er noget ulykkelig og fordømt over den unge Mand, det er som utbredt en Skade i ham. Den gode Distriktsingeniør fra Byen skulde kanskje ikke ha opdaget ham i hans Barndom og tat ham til sig og gjort ham til noget, Barnet fik vel Røtterne avslitt og fór ilde. Alt han nu foretar sig viser tilbake til noget defekt i ham, noget mørkt paa lys Bund. . . .

Han gaar og gaar. De to Kjørende passerer Storborg, Eleseus gjør en Bue utenom og passerer ogsaa Storborg; hvad skulde han gjøre hjemme paa sit Handelssted? De to Kjørende kommer frem til Sellanraa om Natten, Eleseus er dem like i Hælene. Han ser at Sivert kommer ut paa Tunet og blir forundret over Jensine, de to haandhilses og ler litt, saa tar Sivert Hesten og gaar med den i Stalden.

Nu vaager Eleseus sig frem, Familjens Stolthet nu vaager han sig frem. Han gaar ikke, han lister, han træffer Sivert i Stalden. — Det er bare mig, sier han. — Du ogsaa! sier Sivert og er forundret igjen.

De to Brødre begynder en tyst Samtale: det er om at Sivert vil faa Morn til at skaffe frem nogen Penger, en Redning, Reise penger. Det gaar ikke som det nu gaar, Eleseus er træt av det, han har tænkt paa det længe, det maa ske nu i Nat, en lang Reise, Amerika, nu i Nat. — Amerika? sier Sivert høit. — Hys! Jeg har tænkt paa det længe, nu maa du faa ho Mor til det, det gaar ikke som det gaar og jeg har tænkt paa det længe. — Men Amerika? sier Sivert. Nei det skal du ikke gjøre! — Absolut. Jeg gaar tilbake med det samme og rækker Postbaaten. — Du skal vel faa dig Mat? — Jeg er ikke sulten. — Skal du ikke sove ørlite? — Nei. —

II. 210

Sivert vil sin Bror vel og holder ham tilbake, men Eleseus er standhaftig, for en Gangs Skyld standhaftig. Sivert er saa forvildet, først saa blev han vel litt rar ved Synet av Jensine, og nu vil Eleseus snøft forlate Marken, saa at si denne Verden. — Hvad skal du gjøre med Storborg? spør han. — Han Andresen kan faa det, svarer Eleseus. — Kan han Andresen faa det, hvorledes? — Skal han ikke ha ho Leopoldine? — Det vet jeg ikke. Jo det skal han vel. —

De taler tyst og taler. Sivert mener det blir bedst at Farn kommer ut saa Eleseus faar tale med ham selv, men Nei, nei! hvisker Eleseus tilbake, det greier han ikke, han har aldrig været nogen Mand til at staa Ansigt til Ansigt med Farer av det Slag, han har altid maattet ha Mellemand. — Sivert sier: Ho Mor, du vet hvorledes at hun er. Saa kommer du ikke nogen Vei for Graat og Tilstand. Hun maa ikke vite det. — Nei, sier Eleseus ogsaa, hun maa ikke vite det. —

II. 211

Sivert gaar, er borte en Evighet og kommer tilbake med Penger, mange Penger: Se her, det er alt han har, tror du det blir nok? Tæl dem; han talte dem ikke. — Hvad han Far sa? — Nei han sa ikke stort. Nu maa du bie en liten Stund saa skal jeg faa paa mig nogen flere Klær og følge dig. — Det skal du ikke vær, du skal lægge dig. — Naa, er du mørkrædd her i Stalden kanskje? spør Sivert med et lite Forsøk paa at være munter.

Han er borte et Øieblik og kommer klædt igjen, han har ogsaa Farns Nisteskræppe over Akslen. Idet de stiger ut staar Farn utenfor: Jeg hører du vil fare saa langt? sier han. — Ja, svarer Eleseus, men jeg kommer igjen. — Nei jeg staar og hæfter dig bort, mumler den Gamle og snur om. Lyksom Reise! bræker han saa rart tilbake og gaar hastig sin Vei.

Brødrene vandrer nedover Marken, et Stykke nede sætter de sig og spiser og Eleseus er sulten, Eleseus kan næsten ikke bli mæt. Det er den fineste Vaarnat, det er Orrespil i Aaserne paa flere Steder og denne hjemlige Lyd gjør Utvandrerer et Øieblik forsagt: Det er pent Veir, sier han. Nei nu skal du snu, Sivert! — Naa, sier Sivert og følger. — De gaar forbi Storborg, forbi Breidablik, Orren spiller hele Veien i en eller anden Aas, det er ikke Hornmusik som i Byerne, nei men det er Røster, Tillysning, Vaaren er kommet. Pludselig høres den første Smaafugl fra en Trætop, den vækker andre, det spør og svarer alle Vegne, det er mere end Sang, det er Lovsang. Utvandrerer kjender vel en liten Hjemve i sig, noget hjelpeløst, han skal til Amerika og ingen er nu mere moden til det end han. — Nei nu skal du snu, Sivert! sier han. — Jaja, svarer Brorn, eftersom du vil det. —

II. 212

De sætter sig i Skogkanten og ser Bygden like foran sig, Handelsstedet, Bryggen, Bredes

Logihus; nogen Mænd rusler omkring nede ved Postbaaten og gjør sig istand.

Nei jeg har vel ikke Tid at sitte her, sier Eleseus og reiser sig igjen. — Det var Skrôt du skulde reise saa langt, sier Sivert. — Eleseus svarer: Men jeg skal komme igjen. Og da skal jeg ikke bare ha en Voksdukskuffert at reise med! —

Da de byr Farvel stikker Sivert til Bronn en liten Tingest, noget i Papir. — Hvad det er? spør Eleseus. — Sivert svarer: Nu maa du skrive flittig! — Saa gaar han.

Eleseus aapner Papiret og kikker: det er Guldpengen, den Tyvekronen i Guld. — Nei det skal du ikke gjøre! roper han. — Sivert gaar.

Han gaar en Stund, saa vender han om og sætter sig igjen i Skogkanten. Det blir mere og mere Rørelse nede ved Postbaaten, han ser Folk stige ombord, Bronn stiger ombord, Baaten sætter fra og ror bort. Saa reiser Eleseus til Amerika.

Han kom aldrig igjen.

II. 213

XII

Det kommer et mærkelig Tog op til Sellanraa, kanskje litt løierlig som Tog, men ikke bare løierlig: det er tre Mænd med uhyre Bører, med Sækker som henger dem foran paa Brystet og nedover Ryggen. De gaar Gaasegang og roper spøkefulde Ord til hverandre, men de bærer tungt. Lille Fuldmægtig Andresen er Førstemand i Toget og det er forresten ogsaa hans Tog: han har rustet ut sig selv, Sivert paa Sellanraa og en tredje, Fredrik Strøm paa Breidablik, til denne Ekspedition. Pokker til liten Knækt den Fuldmægtig Andresen, hans Aksel tynges skraat mot Jorden og Trøien hans er vrængt ned fra Halsen, slik gaar han, men han bærer og bærer sin Bør.

Han har ikke bent frem kjøpt Storborg og Handelen efter Eleseus, det har han ikke Raad til; han har bedre Raad til at vente en Tid og kanskje faa det hele for intet. Andresen er ingen udygtig Mand, han har foreløpig bygslet Gaarden og bestyrer Handelen.

Han har gjennomgaat Varebeholdningen og fundet en Mængde usælgelige Saker i Eleseus sin Krambod, like til Tandbørster, like til utsyde Bordløpere, ja like til smaa Fugler som stod paa Staaltraad og som sa Pip naar de blev klemt paa rette Sted.

II. 214

Alle disse Varer er det nu han er draget ut paa Vandring med, han vil sælge dem til Gruvearbeiderne bak Fjældet. Han har Erfaring for fra Aronsens Dager at Gruvearbeidere med Penger kjøper alt i Verden. Nu ærgrer det ham bare at han har maattet sætte igjen seks Gynghester som Eleseus kjøpte hjem paa siste Bergenstur.

Karavanen kommer ind paa Tunet paa Sellanraa og lægger Børene av. De hviler ikke længe, da de har faat Mælk at drikke og for Spøk falbydd sine Varer til alle Gaardens Folk tar de Børene paa Akslen igjen og drager videre. Det er ikke bare Spøk de farer med. De rigger bort gjennom Skogen i sydlig Retning.

De gaar til Middag, holder Maaltid og gaar tilkvælds. Saa gjør de Nying op og leirer sig, saa sover de en Stund. Sivert sitter og sover paa en Sten som han kalder Putestol. Aa Sivert er klok nok i Marken, Solen har jo glødet op Stenen idag og gjort den god at sitte og sove paa, hans Kamerater er ikke saa kyndige og vil ikke motta Raad, de lægger sig i Lyngen og vakner med Frysning og Snue. Saa holder de Frokost og gaar igjen.

Nu gaar de og lytter saa smaat efter Skudd, de haaper at møte Folk og Gruver ut paa Dagen, Arbeidet maa vel nu være skridt langt op fra Sjøen og i Retning av Sellanraa. De hører ingen Skudd. De gaar til Middag og møter ingen Folk, men de passerer nu og da store Huller i Jorden som Mennesker har gravet op paa Prøve. Hvorledes kan alt dette være? Det maa vel være saaledes at Malmen er overhændig rik i denne Enden av Fjældet, de arbeider i den pure tunge Kobber og kommer næsten ikke op fra Sjøen.

II. 215

Over Middag støter de paa flere Gruver, men ingen Folk, de gaar tilkvælds og ser alt Sjøen nedenunder sig, de vandrer gjennom en Ødemark av forlatte Gruver og hører ingen Skudd. Det er saa altfor mærkelig, men de maa gjøre op Nying og leire sig for en ny Nat. De raadslaar: er Arbeidet slut? Skal de snu om med Børene? Ikke Tale om! sier Fuldmægtig Andresen.

Om Morgningen kommer en Mand gaaende op til deres Leir, en blek og forgræmmed Mand som rynker Brynene og ser paa dem, gjennomgaar dem: Er det du, Andresen? sier Manden. Det er Aronsen, Handelsmand Aronsen. Han har intet imot at faa varm Kaffe og Mat hos Karavanen og slaar sig ned: Jeg saa Røken dokkers og vilde finde ut hvad det var, forklarer han. Jeg tænkte: nu skal du se de tar til Vet og begynder Arbeidet igjen. Og just saa er det bare dokker! Hvor dokker skal hen? — Vi skal hit. — Hvad dokker bærer? — Varer. — Varer? skriker Aronsen. Kommer dokker og skal sælge Varer? Hvem til? Her er ikke Folk. De reiste om Lørdagen. — Hvem som reiste? — Alle. Her er frit. Og korsom var saa har vel jeg Varer nok. Jeg har Kramboden full. Dokker kan faa kjøpe Varer.

II. 216

Aa nu er det galt fat med Handelsmand Aronsen igjen, Gruvedriften er slut.

De faar ham litt roligere med mere Kaffe, og spør ham ut.

Aronsen ryster knust paa Hodet: Det er ikke til at nævne, det er uforstaaelig! sier han. Altsammen gik saa godt og han solgte Varer og samlet Penger ind, Bygden omkring florerte og fik Raad til hvit Grøt og nye Skolehus og Prismelamper og Bystøvler. Saa finder Herrerne paa at det ikke lønner sig længer, de slutter. Lønner det sig ikke? Det har jo lønnet sig før? Ligger ikke Blaakobbereren i blanke Dagen for hvert Skudd de skyter? Det er bare Bedrageri. Og de tænker ikke paa at de sætter en Mand som mig i den største Omstændighet. Men det maa vel være som

de sier at det er han Geissler som er Skyld i det igjen. Han var ikke før kommet før Arbeidet stanset, det var net som han lugtet det.

Er han Geissler her?

Ja er han ikke her! Han skulde været skutt. Han kom en Dag med Postbaaten og sa til Ingeniøren: Hvorledes gaar det? — Det gaar godt efter mit Skjøn, svarte Ingeniøren. — Men han Geissler som stod der han bare spurte op igjen: Naa, det gaar godt? — Ja. Ikke rettere end jeg vet, svarte Ingeniøren. — Men Tak, da Posten blev aapnet saa laa det baade Brev og Telegram til Ingeniøren om at det lønnet sig ikke mere, han skulde slutte!

II. 217

Karavanens Medlemmer ser paa hverandre, men Førstemanden, den Knækt Andresen, synes ikke at ha tapt Motet. — Dokker skal bare snu hjem igjen! raader Aronsen. — Det gjør vi ikke, svarer Andresen og pakker Kaffekjelen ind. — Aronsen stirrer paa alle tre efter Tur: Dokker er gale! sier han.

Se, Fuldmægtig Andresen bryr sig ikke meget om sin forrige Chef, nu er han Chef selv, det er han som har rustet ut denne Ekspedition til fjærne Egne, det vil bety Prestigetap for ham at vende om her paa Fjældet. — Ja men hvor vil dokker hen? spør Aronsen forbitret. — Det vet jeg ikke, svarer Andresen. Men han har nok sin Mening, han tænker vel paa de Indfødte: at her kom han tre Mand stærk med Glasperler og Fingerringe. — Kom, lat os gaa! sier han til sine Kamerater.

Nu hadde vel Aronsen egentlig ætlet sig længer op i Marken denne Morgen siden han var paa Vei, han vilde kanskje se om alle Gruver var øde, om det var sandt at hver eneste Mand var borte; men da disse Sækhandlere er saa stride paa at ville videre blir han i Grunden hindret i sit Forehavende, han maa atter og atter raade dem fra at fremture. Aronsen er rasende, han gaar foran Karavanen nedover og snur sig alt i ett og skriker til den, gjør imot den, han værger sit Omraade. Saaledes kommer de ned til Barakkebyen.

II. 218

Den er tom og trøstløs. De viktigste Redskaper og Maskiner er sat i Hus, men Stokker, Bord, brukne Kjøredoninger, Kasser og Tønder ligger alle Vegne og driver; paa et og andet Hus er slaat op Plakater som forbyr Adgang.

Der ser dokker! roper Aronsen. Ikke en Kjæft! Hvor dokker vil hen? Og han truer Karavanen med store Ulykker og Lensmand; selv vil han følge den Skridt for Skridt og se om den sælger ulovlige Varer. Saa er det Tugthus og Slaveri, bom konstant.

Pludselig er det nogen som kalder paa Sivert. Byen er ikke helt forlatt, ikke stendød, en Mand staar og vinker fra en Husnov. Sivert rigger imot ham med sin Bør og ser straks hvem det er: det er Geissler.

Et mærkelig Træf! sier Geissler. Han er rød i Ansigtet, blomstrende, men hans Øine er vel blit saare av Vaarlyset, han bruker graa Næseklemmer. Hans Tale er livlig som før: Et brilliant Træf! sier han, det sparer mig Reisen til Sellanraa, jeg har saa meget at staa i. Hvormange Nybygg er det i Almenningen nu? — Ti. — Ti Nybygg? Det nikker jeg til, jeg er tilfreds! Det skal være 32 Tusen slike Karer i Landet som din Far! sier jeg og nikker igjen, jeg har regnet det ut.

Kommer du, Sivert? roper Karavanen. — Geissler lytter og svarer rapt: Nei! — Jeg skal komme efter, roper Sivert og løfter Børen av sig.

II. 219

De to sætter sig og taler sammen, Geissler har Aanden over sig og tier bare hver Gang Sivert gir et kort Svar, saa gaar han løs igjen: Et enestaaende Træf, jeg kan ikke glemme det! Alt har gaat saa utmærket paa min Reise, og nu dette at jeg træffer dig her og sparer mig Omveien over Sellanraa! Det staar vel til hjemme? — Ja Dokker skal ha Tak som spør! — Har dere faat op Foderhuset ovenpaa Stenfjøset? — Ja. — Forresten er jeg saa optat, det vokser mig vel snart over Hodet. Ser du for Eksempel hvor vi sitter nu, Sivertmand? Paa en Byruin. Dette her har nu Menneskene reist op stik imot sig selv. I Grunden er det mig som er Skyld i altsammen, det vil si: jeg er en av Mellemmændene i et lite Skjæbnespil. Det begyndte med at din Far fandt nogen Smaastener i Fjældet og lot dig leke med dem da du var Barn. Det begyndte det med. Jeg visste godt at disse Stener bare hadde den Pris som Menneskene vilde gi for dem, godt, jeg satte en Pris paa dem og kjøpte dem. Siden gik Stenene fra Haand til Haand og avstedkom sin Ravage. Tiden gik. Nu møtte jeg op her for nogen Dager siden, og vet du hvad jeg vilde her? Kjøpe Stenene tilbake!

Geissler tier og ser paa Sivert. Saa faar han ogsaa Øie paa Sækken og spør pludselig: Hvad er det du bærer? — Varer, svarer Sivert, vi skal ned i Bygden med dem. —

II. 220

Geissler har vel ingen Interesse for Svaret og har kanskje ikke hørt det, han vedblir: Kjøpe Stenene tilbake altsaa. Siste Gang lot jeg min Søn sælge, det er en ung Mand paa din Alder og ellers intet. Han er Lynet i Familjen, jeg er Taaken. Jeg er av dem som vet det rette, men gjør det ikke. Men han er Lynet, for Tiden har han stillet sig i Industriens Tjeneste. Han var den som solgte for mig sist. Jeg er noget, det er ikke han, han er bare Lynet, det snare Nutidsmenneske. Men Lynet som Lyn er goldt. Ta dere Sellanraafolk: dere ser hver Dag paa nogen blaa Fjæld, det er ikke opfundne Tingester, det er gamle Fjæld, de staar dypt nedsunkne i Fortid; men dere har dem til Kamerater. Dere gaar der sammen med Himlen og Jorden og er ett med dem, er ett med dette vide og rotfæstede. Dere behøver ikke Sværd i Haanden, dere gaar Livet barhændt og barhodet midt i en stor Venlighet. Se, der ligger Naturen, den er din og dines! Mennesket og Naturen bombarderer ikke hverandre, de gir hverandre Ret, de konkurrerer ikke, kapløper ikke efter noget, de følges ad. Midt i dette gaar dere Sellanraafolk og er til. Fjældene, Skogen, Myrene, Engene, Himlen og Stjernene — aa det er ikke fattig og tilmaalt, det er uten Maate. Hør paa mig, Sivert: Vær tilfreds! Dere har alt at leve av, alt at leve for, alt at tro paa, dere fødes og frembringer, dere er de nødvendige paa Jorden. Det er ikke alle som er det, men dere er det: nødvendige paa Jorden. Dere opholder Livet. Fra Slægt til Slægt er dere til i lutter Avl, og naar dere dør tar den nye Avl fat. Det er dette som menes med det evige Liv. Hvad har dere igjen for

II. 221

det? En Tilværelse i Ret og Magt, en Tilværelse i troskyldig og rigtig Stilling til alt. Hvad dere har igjen for det? Intet horser og regjerer dere Sellanraafolk, dere har Ro og Autoritet dere er omsluttet av den store Venlighed. Det har dere igjen for det. Dere ligger ved en Barm og leker med en varm Morshaand og patter. Jeg tænker paa din Far, han er en av de 32 Tusen. Hvad er mangen anden? Jeg er noget, jeg er Taaken, jeg er her og der, jeg svømmer, stundom er jeg Regn paa et tørt Sted. Men de andre? Min Søn er Lynet som intet er, han er det golde Blink, han kan handle. Min Søn han er vor Tids Type, han tror oprigtig paa det Tiden har lært ham, paa det Jøden og Yankee'en har lært ham; jeg ryster paa Hodet til det. Men jeg er ikke noget mystisk, det er bare i min Familje jeg er Taaken. Der sitter jeg og ryster paa Hodet. Saken er: jeg mangler Ævnen til den angerløse Adfærd. Hadde jeg den Ævne saa kunde jeg være Lyn selv. Nu er jeg Taaken.

Pludselig kommer Geissler likesom tilbake til sig selv igjen og spør: Har dere faat op det Høihuset ovenpaa Stenfjøset? — Ja. Og saa har han Far sat op en Stue til. — En Stue til? — Paa Vonen om at nogen kommer, sier han, paa Vonen om at han Geissler kommer, sier han. — Geissler tænker paa det og bestemmer sig: Saa maa jeg visst komme. Jo saa kommer jeg, si din Far det! Men jeg har saa mange Affærer. Nu møtte jeg op her og sa til Ingeniøren: Hils Herrerne i Sverige med at jeg er Kjøper! Saa faar vi se hvad det blir til. Det er mig det samme, jeg jager ikke. Du skulde ha set Ingeniøren: han har drevet paa her og holdt det gaaende med Folk og Hester og Penger og Maskiner og Ravage, han visste ikke bedre end at han gjorde det rette. Jo mere Sten han kan omdanne til Penger des bedre er det, han mener han gjør noget fortjenstfuldt dermed, han skaffer Bygden Penger, Landet Penger, det raser nærmere og nærmere Undergangen med ham og han skjønner ikke Stillingen: det er ikke Penger Landet trenger, Landet har Penger mer end nok; det er slike Karer som din Far det ikke er nok av. Tænke sig at gjøre Midlet til Maal og være stolt av det! De er syke og gale, de arbeider ikke, de kjender ikke Plogen, de kjender bare Tærningen. Er de ikke fortjenstfulde, øder de sig ikke op med sin Galskap? Se paa dem, de sætter jo alt ind? Det er bare Feilen at Spil er ikke Overmot, det er ikke engang Mot, det er Rædsel. Vet du hvad Spil er? Det er Angsten med svett Pande, det er det. Feilen er at de vil ikke gaa i Takt med Livet, de vil gaa fortere end det, de jager, de sprænger sig som Kiler ind i Livet. Men saa siger jo Flankerne paa dem — stop der, det knaker, find en Raadbot, hold inde, Flankerne! Saa knuser Livet dem høflig, men bestemt. Og saa begynder Klagemaalene over Livet, Raseriet mot Livet! Hver sin Lyst, nogen har vel Grund til Klage, andre ikke, men ingen skulde rase mot Livet. De skulde ikke være strænge og retfærdige og haarde mot Livet, de skulde være barmhjærtige mot det og ta det i Forsvar: husk paa hvad for Spillere Livet har at trækkes med!

Geissler kommer igjen til sig selv og sier: Lat det være som det vil med det! Han er øiensynlig træt, han begynder at gjæspe. Skal du nedover? spør han. — Ja. — Det haster ikke. Du skylder mig en lang Tur i Fjældet, Sivertmand, husker du det? Jeg husker alt. Jeg husker fra jeg var halvandet Aar: jeg stod og svaiet paa Laavebroen paa Oppigard Garmo i Lom og kjendte en bestemt Lugt. Jeg kjender den Lugt endda. Lat det være som det vil med det ogsaa; men vi kunde ha gjort Turen i Fjældet nu hvis du ikke hadde den Sækken. Hvad har du i Sækken? — Varer. Det er han Andresen, han vil sælge dem. — Jeg er altsaa en Mand som vet det rette, men gjør det ikke, sier Geissler. Det skal forstaaes bokstavelig. Jeg er Taaken. Nu kjøper jeg kanskje Fjældet tilbake en av Dagene, det er ikke umulig; men i det Tilfælde gaar jeg ikke og ser tilveirs og sier: Luftbane! Sydamerika! Det er for Spillerne. Folk her mener at jeg maa være selve Djævelen siden jeg visste at her blev Krak. Men det er intet mystisk ved mig, det hele er saa simpelt: de nye Kobberleierne i Montana. Yankee'erne er lurere Spillere end vi, de konkurrerer os ihjæl i Sydamerika; vor Kis er for fattig. Min Søn er Lynet, han fik en Underretning, saa svømmet jeg hit. Saa simpelt er det. Jeg var nogen Timer forut for Herrerne i Sverige, det er alt.

Geissler gjæsper igjen, reiser sig og sier: Skal du nedover saa lat os gaa! —

De følges nedover, Geissler dingler bakefter og er slap. Karavanen er stanset ved Bryggen, den muntre Fredrik Strøm er i fuld Gang med at ærte Aronsen: Jeg er saa fri for Tobak, har Dokker Tobak? — Jeg skal gi dig Tobak! svarer Aronsen. — Fredrik ler og trøster ham: Nei Dokker skal ikke ta det saa tungt og indstændig, Aronsen! Vi skal nu bare sælge disse Varerne midt for Øinene Dokkers, saa farer vi hjem igjen. — Gaa og vask Munden din! roper Aronsen ophidset. — Hahaha, nei Dokker skal ikke hoppe saa stygt, Dokker skal være som et Landskap! —

Geissler er saa træt, saa træt, det hjelper ikke engang med graa Næseklemme, Øinene vil lukke sig i Vaarlyset: Farvel, Sivertmand! sier han pludselig. Nei jeg kan allikevel ikke komme til Sellanraa dennegang, si din Far det; jeg har saa meget at staa i. Men at jeg kommer senere, si! —

Aronsen spytter efter ham og gjentar: Han skulde været skutt!

I tre Dager sælger Karavanen Sækkerne tomme og faar gode Priser. Det blev en brilliant Forretning. Bygdens Folk hadde endda velsignet med Penger efter Krakket og var i den bedste Øvelse med at bruke dem, de trængte disse Fugler paa Staaltraad, de satte dem paa Kommoden i Stuen, og de kjøpte ogsaa pene Papirkniver til at skjære op Almanaken med. Aronsen raset: Net som ikke jeg skulde ha fuldkommen saa pene Ting i Kramboden min!

Handelsmand Aronsen var i stor Pine, han skulde jo følge med og vogte paa disse Sækhandlere, men de skilte Lag og gik hver sin Vei ind i Bygden og det sønderrev ham at rænde i Hælene paa alle tre. Saa opgav han først Fredrik Strøm som var den ubehageligste i Munden, derpaa Sivert fordi han aldrig svarte et Ord, men bare solgte; Aronsen valgte at følge sin gamle Fuldmægtig og motarbeide ham i Stuerne. Aa men Fuldmægtig Andresen han kjendte jo sin gamle Herre og hans Uvidenhed om Handel og forbudte Varer. — Naa, saa er ikke engelsk Snelletraad forbydd? spurte Aronsen og lot kyndig. — Jo, svarte Andresen. Men jeg gaar ikke og bærer paa Traadsneller her, det kan jeg sælge i Marken. Jeg har ikke en eneste Snelle Traad med, se selv! — Hvad det kan være. Men du ser jeg vet hvad som er forbydd, det lærer du mig ikke. —

II. 222

II. 223

II. 224

II. 225

II. 226

Aronsen holdt ut en Dag, saa opgav han ogsaa Andresen og gik hjem. Sækhandlerne hadde intet Opsyn mere.

Og nu var det at det gik saa utmærket. Det var i de Dager da Kvindfolkene brukte Løsflette i Haaret, og Fuldmægtig Andresen var en Mester til at sælge Løsfletter, ja han kunde i en Knipe sælge lyse Fletter til mørke Piker og maatte bare beklage at det ikke var endda lysere Fletter, graa Fletter, for det var de kostbareste. Hver Kvæld møttes saa Gutterne paa avtalt Sted og rapporterte og laante utsolgte Artikler av hverandre, saa satte Andresen sig gjerne til med en Fil og utsløttet et tysk Fabrikmærke paa en Jagtfløite eller fjærnet Faber fra Pennalerne. Andresen var og blev en Knop.

Sivert blev derimot en Skuffelse. Ikke saa at han var lat og ikke avhændet Varer, ho, han avhændet mest; men han fik forlite Penger for dem. — Du snakker ikke nok, sa Andresen.

Nei Sivert snakket ikke i lange Remser, han var Markbo, han var ordviss og rolig. Hvad var det at snakke om? Desuten vilde Sivert gjøre sig færdig til Helgen og komme igjen, det var Onn i Marken. — Det er ho Jensine som roper paa han! mente Fredrik Strøm. — Samme Fredrik hadde forresten selv Vaaronn at gjøre og liten Tid at kaste bort, men maatte han ikke allikevel gaa indom Aronsen den siste Dag og kjækle en Stund! Jeg vil sælge han Tomsækkene, sa han.

II. 227

Andresen og Sivert gik igjen ute og biet mens dette stod paa. De hørte det herligste Mundhuggeri fra Kramboden og nu og da Fredriks Latter; saa slog Aronsen op Kramboddøren og viste Gjæsten ut. Aa men Fredrik kom ikke, nei han gav sig god Tid og talte væk, det siste de hørte utenfor var at han prøvet at sælge Aronsen Gyngehestene.

Saa gik Karavanen hjemover — tre Karer fulde av Ungdom og Helse. De sang og gik, sov nogen Timer paa Fjældet og gik igjen. Da de kom frem til Sellanraa om Mandagen hadde Isak begyndt at saa. Det var Veir til det: fugtig Luft, nu og da sprak Solen frem, en uhyre Regnbue spændte tværsover Himlen.

Karavanen opløses. Farvel, Farvel

Der gaar Isak og saar, intet andet end en Kværnkall av Skikkelse, en Kubbe. Han gaar i hjemmeverkede Klær, Ulden er av hans egne Sauer, Støvlerne av hans egne Kalver og Kjyr. Han gaar religiøst barhodet mens han saar, øverst opi Hodet er han snau, men ellers skammelig haarrik, det staar et Hjul av Haar og Skjæg om hans Hode. Det er Isak, Markgreven.

Han visste sjælden en nøiagtig Dato, hvad Bruk hadde han for den! Han hadde intet Papir at indfrie; Kryssene i Almanaken var naar hver Ku skulde bære. Men han visste Olsok om Høsten, at da hadde han alt tat Tørhøi ind, og han visste Korsmesse om Vaaren og at tre Uker efter Korsmesse gik Bjørnen av Hi: da skulde al Sæd være i Jorden. Han visste det som trængtes.

II. 228

Han er Markbo i Sind og Skind og Jordbruker uten Naade. En Gjenopstanden fra Fortiden som peker Fremtiden ut, en Mand fra det første Jordbruk, Landnamsmand, ni Hundrede Aar gammel og igjen Dagens Mand.

Nei han hadde intet igjen av Pengene for Kobberfjældet, de var blaast bort. Og hvem hadde noget igjen av dem da Fjældet atter laa forlatt? Men Almenningen den ligger med ti Nybygg og vinker paa andre Hundrede.

Vokser her intet? Her vokser alt, Mennesker, Dyr og Grøde. Isak saar. Kvældsolen skinner paa Kornet, det stritter ut fra hans Haand i Bue og synker som en Gulddryft i Jorden. Der kommer Sivert og skal harve, siden skal han rulle, saa harver han igjen. Skogen og Fjældene staar og ser paa, alt er Høihet og Vælde, her er Sammenheng og Maal.

Klingeling! sier Bjældene langt opi Lien, det kommer nærmere og nærmere, Dyrene søker hjem tilkvælds. Det er femten Kjyr og fem og firti Smaafæ, Dyrene er tre Snes fulde. Der gaar Kvindfolkene til Sommerfjøset med sine mange Mælkebøtter, de bærer dem i Børtræ paa Akslerne, det er Leopoldine, Jensine og lille Rebekka. De er alle tre barbente. Markgrevinden er ikke med, Inger selv, hun er inde, hun skal lage Maten. Hun skrider høi og statelig om i sit Hus, en Vestalinde som gjør op Ild i en Kokeovn. Lat gaa, Inger har seilet paa den store Sjø og været i Byen, nu er hun hjemme igjen; Verden er vid, den yrer av Prikker, Inger har yret med. Hun var næsten ingen blandt Menneskene, bare en.

II. 229

Saa kommer Kvælden.

Trykkfeil:

jeg saa Elias sin Ildvogn, forlate min Synd
uendret

husket lille Rebekka hø-it i Veiret.
uendret

Herrerne kunde saa ikke avgjøre noget fra Hesteryggen
Heste-/steryggen

Vil De sælge det lille Gruvefeltet Deres?
- i «De-/res» usynlig

Det fandtes ikke bedre Grund. Farn sa:
Grund,

Det skal ikke liten Overvindelse til at omvende sig saa.
atomvende

saa tror jeg ikke at Dokker skal vør den Manden.
. mangler

Si hvad du skal ha for Marken, sa hun.

uendret; feil for Lammet?

hun hadde intet at utsætte paa hende, men hun syntes at
synets

han kunde ikke glemme det
kan kunde

Hun utstraalet smaa Naalestik, men heller ikke det hjalp
Naalektik

forklarer Farn, tilstaar Farn.
uendret

en Kar som skal tilbake til Amerika.
Amerika,

Saa kommer du ikke nogen Vei for Graat og Tilstand.
Tilstand,

den muntre Fredrik Strøm er i fuld Gang
Frederik

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MARKENS GRØDE, ANDEN DEL ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all

references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments

should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.